

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona. Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér. Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő: Dr. PAP ZOLTÁN
Szerkesztő: EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Eötvös-utca 32. TELEFON-SZÁM: Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 788.

Hasznos ellenségek.

Budapest, október 29.

Hosszu szünet után ma a magyar parlament végre ismét hozzáláthatott az érdemleges munkához. Négy hónapos indennitást kér a kormány, hogy ezzel még a jövő évi költségvetés megszavazása előtt időhaladékot nyerjen az alkotmánybiztosítékok és a kiegyezési javaslatok letárgyalására. Az első csoportba tartozó törvények Magyarország nemzeti létének és alkotmányosságának újabb garanciái lesznek. A kiegyezés pedig törvénynyelv válása után kivette Magyarországot mai bizonytalan és veszedelmes gazdasági helyzetéből. Magyarország alkotmányának s anyagi jövőjének sürgős érdeke tehát, hogy ezek a törvények tető alá kerüljenek, amiből következik, hogy a ma benyújtott indennitás jelentősége is egészen más, mint az eddigi hasonló törvényeké. Ezt az indennitást nem a kormány kényelme, nem is egy renitens kisebbség kijátszása követeli, mint az előtte valókat. Ez az indennitás egy fontos, korszakalkotó törvényhozási munka bevezetője, első láncszem azoknak az alkotásoknak során, amelyek az általános választói jogig s a magyar parlament reorganizációjáig vezetnek.

Kár, hogy ezt a fontos ünnepélyes pillanatot is, amikor a törvényhozás a nagy alkotások útjára lépett, megzavarta a nemzetiségek és horvátok komolytalan felvonulása. Sippal és dobbal jöttek ők,

a szokott vásári lármával és a szokott agyoncsépelet módon tüntetve, a magyarság ellen. A magyar parlament legsötétebb alakjait láttuk viszont. Addig, amíg a kormány a kiegyezési tárgyalások csatáját vívta, csendesesen meghuzódtak a háttérben s vártak a jó alkalomra, amikor leshelyükből előrohanhatnak. Ma úgy vélték, itt a jó alkalom és nagy hadirendben fölvonultak. Előbb Mihályi Tivadar, azután Supiló ur, végül pedig Vlád Aurél jöttek s szavaztak nagyhangú frázisok közt bizalmatlanságot a kormánynak, azon a czimen, hogy ebben a hazában elnyomják őket s hogy a kormány nem hajlandó elismerni Horvátországot államnak az államban.

Éppen jókor érkeztek! Az ország még közvetlen impressziója alatt áll a csernovai borzalmaknak, amelyek szemléltető gyakorlati példával illusztrálják, hogy milyen gyümölcsöt teremnek az ilyen észvesztett, maszlagoló beszédek. Ezek az urak vakmerő lelkiismeretlenséggel játszanak a tüzzel s szitják a nép szívében az elégedetlen keserűséget, mert ebből élnek. A nép elégedetlensége nélkül zugprókátorok, falusi kirurgusok lennének, míg a nép elégedetlensége képviselő urrá emeli, fontos politikai pozíciókhoz juttatja őket. A nép elégedetlenségéből külön oláh, tót bankokat lehet szervezni, ahol a derék apostolok igazgatósági tagok lesznek s meggazdagodnak, önnépüket nyuzva. Minden izgalom, minden gyűlölködés, amit a nép

szívében fölraktározna, gazdaságilag és politikailag nekik kamatozó tőke, azért a népnek föl kell zaklatni egész lelki-világát, egy örült agyrémmel fanatizálva oda kell dobni őt a csendőrszurony és a puskagolyó elé, mert csak így virul földöntúli glóriában a Mihályi Tivadarok, Supilók, Lukáciuk és Hlinka Andrások hazafiúi dicsősége.

Ez a népség támadta első sorban az indennitást s Wekerlének ezzel a martalóczhaddal kellett a fegyverét először összemérnie, hogy javaslatát megvédelmezze. Tagadhatatlan, hogy ez nem volt nehéz földadat s Wekerlének nem került nagy fáradságába, hogy az unos-untalan ismételt nemzetiségi frazeológiát és horvát hazudozást pocskéká tegye.

Bebizonyította, hogy a nemzetiségek sehol sem élveznek nagyobb szabadságot, mint Magyarországon, ahol az államnak minden egyes polgára jogokban egyenlő.

Bebizonyította azt is, hogy a horvátok, akik hű szövetséget és barátságot fogadtak a magyarok iránt, a legnagyobb perfidiával jártak el velünk szemben. Amikor a kormány bemutatkozott, a horvát képviselők még helyesléssel, tapsal fogadták a kormány Horvátországot érintő nyilatkozatait, most pedig jograblással vádolják a kormányt, daczára annak, hogy az szigoruan belül maradt a nyilatkozatában körvonalozott határokon. A horvátok és a nemzetiségek panaszkodnak elnyomásról, holott épen

A barátok.

Írta: Zsoldos László.

(Utánnyomás filoz.)

Irma, a szépséges, fiatal számmellenőrné kisírt szemmel, komoran ült a kis ebédlőben és konok elszántsággal virrasztott. Eljűlő után egy órára járt az idő, az asztal fölött függő lámpa már alkőfényben kezdett pislikolni és az ember — ahogyan morfondirozásai közben most az urát emlegette — még mindig nem jött haza.

Az eset annál föltűnőbb volt, mivel Kricsák ur, a férfi, két esztendei házasságuk ideje alatt még egyszer sem maradt ki egyedül ilyen sokáig és annál aggasztóbb, mert ezen a napon éppen hónap elseje volt s Kricsák ur zsebében ott volt még az egész havi fizetés.

Az asszonynak ez oknál fogvást valóságos rémlátomásai támadtak a magányban.

— Teremtöm, hátha valami korhely társaságba keveredett, iszik és elveri a fizetését!

Már szinte látta, ahol vidám kompániában hozatja a pezsgőt s úgy tűnt föl neki, mintha hal-laná, amint a pinczér kezében pukkan az asztalkendőbe főtt dugó.

Megborzongott, mert hüvös volt a szobában s fölállt, hogy járkaíjon kicsit. Egyszerre düh fogta el:

— Hah, talán bizony könnyelmű nőekkel mulat.

Köny pergett végig az arcán; a vérig sebzett asszonyi húság könyel.

— Rettenetes dolog, — fűzte magában a gondolatait, — rettenetes dolog, hogy egy férfi

csányra elvetemült lehessen! Eldőzsöli a fizetését és holnap, úgy lehet, már nem lesz mit enni itthon a feleségének!

A folyosóról léptek kopogása hallatszott s az előszoba ajtajában megnyikkant a kulcs. Irma gyorsan visszaült az asztalhoz és egykedvűen tenyerébe támasztotta a homlokát.

Kricsák belépett.

— Szervusz, Irmuskám, — köszöntött be meglehetősen derült hangon. S odalépett a feleségéhez, hogy megcsókolja.

Az megvárta, amíg a férfi lehajol hozzá s amikor már lehajolt, akkor hirtelen elkapta a kezét a homlokáról, tiltó mozdulattal a szája elé emelte, ő maga pedig maeszkagyorsasággal hátrább húzódott az ura elől.

— Csókolja csak — mondotta rideg kimért-séggel — azokat, akikkel olyan jól mulatott.

A számmellenőr, aki, ugylátszik, számított volt erre a fogadtatásra, jóízűt nevetett:

— Hja úgy, neked nem tetszik, hogy kimaradtam. Hát nesze! . . .

És elővevén a pénztárcáját, kivágta az asztalra az egész havi fizetését. Hiánytalanul.

Kricsákné a pénz láttára valamelyest megszelídült.

— Hát hol maradt ki ilyen sokáig? — kérdezte már csak kevéssé duzzogó hangon.

— Hol? — felelte jókedvűen a férfi. — Kártyáztam a kaszinóban. És nyertem, ezt ni!

S zavának nyomatékául husz- és tizkoronásban, aranyban meg ezüstpénzben odaszórt a felesége elé még valami négyszáz koronát.

— Ezt neked adom. Végy rajta magadnak, amit akarsz!

A következő pillanatban Kricsákné, a konok és haragos virrasztó már boldogan csüngött az ura nyakában:

— Jaj, te aranyos ember! . . .

Ezen az éjszakán Irma sokáig nem tudott elaludni. Egyre azon törte a fejét, hogy mit vegyen magának a négyszáz koronából. Végre elhatározta, hogy briliáns fülbevalót vesz a pénzen. Erre azután, megnyugodván a jövő felől, elszenderült.

Reggel mosolyogva ébredt föl.

— Ma négyszáz koronás fülbevalót vásárolok magamnak, — ez volt az első gondolata, mikor kinyitotta a szemét.

Aztán fölkeelt, bizalmas kettesben megreggelizett az urával s utnak eresztette Kricsákot, el a hivatalába.

Tíz óra felé fölöltözködött, hogy most megy az ékszerészhez. Épp indulni akart, amikor egyszerre csak váratlanul betoppant hozzá Misóczné, a legjobb barátja.

— Szervusz, Anna! lépett elébe a számmellenőrné. — Mi hozott ide ilyen korán?

A vendég arca sápadt volt és a szeme kisírt, hamarosan megmondta.

— Édes Irmám, — szólt, — borzasztó eset történt velem.

— No, talán csaknem valami baj?

— De igen, — bölintott szomoruan amaz. — Képzeld, az uram, az a szerencsétlen kártyás, tegnap az egész fizetését eljátszotta a kaszinóban.

Irma megrándult.

— És?

ők azok, akik Magyarország határain belül a magyar nemzet ellen agresszive viselkednek s külföldi összeköttetéseket keresve, egyenesen a magyar nemzeti állam léte ellen törnek.

Ez a mérközés hatását nem lévszette el. A hazaáruló bandának adott leczkéért zúgó taps jutalmazta Wekerlét, aki — köszönje meg Mihályi Tivadarnak és Supilónak — egyik legszebb diadalához jutott a mai napon. Az indennitás sorsa pedig úgy látszik, hogy ezzel biztosítva van. Addig, amíg ilyen ellenfelek vonulnak föl ellene, nem kell aggódnia a kormánynak! A nyugodtan gondolkodó emberek ösztönszerűleg melléje állnak, mert megérzik, hogy amit a Mihályi-Supiló-féle konzorcium ennyire elnevez, az az országnak csak javára lehet.

Budapest, október 29.

A képviselőház holnap délelőtt 10 órakor ülést tart, melynek napirendjére elsősorban az indennitási törvényjavaslat, azután pedig az alkotmánybiztosítók, köztük elsőnek a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről szóló törvényjavaslat van kitűzve. Interpellációt jelentettek be: a csernovai vérengzés ügyében Hodzsa Milán és Beniczky Ödön; a karsócai patriarchai szék betöltése ügyében: Polt Mihály és a cigány-kérdés rendezése ügyében: Ivánka Imre.

Obstrukció készül. A nemzetiségiek és a horvátok, a magyar állameszmének ezek az esküdt ellenségei ismét azon mesterkednek, hogy a törvényhozás munkáját lehetőleg megakadályozzák. Csöndes obstrukcióra készülnek és így az indennitási vita előreláthatólag tovább fog tartani. A horvát képviselők ma kijelentették, hogy közel huszan akarnak felszólalni s a nemzetiségi képviselők is csaknem mindannyian beszélni akarnak. Ily módon valószínű, hogy az alkotmánybiztosítók, melyeket ma már a holnap ülése napirendjére is kitűztek, csak egy-két hét múlva kerülnek tárgyalásra.

A mentelmi bizottság alakulása. A képviselőház mentelmi bizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen végleg megalakult és megválasztotta elnökévé Malatinszky Györgyöt, előadóvá Hédervári Lehel, helyettes előadóvá Balogh Ernőt és jegyzővé is Wekerle Sándort.

— És — folytatta a szegény asszony félénk zavarodottsággal — most a hónap másodikán itt állok, mint az újjam, egyetlen fillér nélkül.

Kricsákné különös tekintettel nézett a barátnőjére.

— És, édes Annám, mit tehetek én ebben értted? — kérdezte nagyon nyájasan, miközben a keztyűjét huzogatta.

Misóczné nyelt egyet.

— Azt hittem, — mondta csaknem hebegve, — hogy te tudod a dolgot. A férjemtől a te urad nyerte el az egész fizetését; ennél fogva . . . ennél fogva most arra akartalak kérni, édes Irma, . . . hogy . . . ha teheted, kölcsönözd nekem az uram fizetését és én havi részletekben pontosan visszafizetem neked . . . Mert nem tudok sehonnan teremteni pénzt.

Elhallgatott, miközben kérőleg függesztette szemét a barátnőjére.

Ez, egy percig mintha habozott volna. Aztán gyöngéd pillantást vetve Misócznére, részvételt fogta meg mind a két kezét:

— Miért is nem jöttél egy órával hamarabb, édesem! Az imént küldtem el az egész összeget az uram szabójának, akinek még legénykorából tartozott négyszáz koronával.

És mialatt szeliden homlokon csókolta a barátnőjét, meghatottan sottogta:

— De ha legalább csak sejtettem volna, hogy a ti pénzetek, édes Annám! . . .

. . . Délben pedig ragyogó arccal mutatja meg az urának az új briliáns fülbevalóját:

— Ugy-e, szép, Géza? Ugy-e, gyönyörű?

A kiegyezési javaslatok.

— Wekerle és Polónyi a pénzügyi bizottságban. —

Budapest, október 29.

A közigazgatási bizottság után ma a pénzügyi bizottság vette tárgyalás alá a kiegyezési javaslatokat. A bizottsági ülés különös jelentőséget nyert azért, hogy Polónyi Géza, a Wekerle-kabinet volt minisztere, hosszú beszédben kritizálta a kiegyezést és éles támadást intézett Wekerle Sándor miniszterelnök ellen. Wekerle azonban igen ügyesen kivédte volt igazságügyminiszterének csapásait és sikerült visszavágásaival lefegyverezte Polónyit. Polónyi állásfoglalása nagy hatással lesz a függetlenségi párt holnap értekezletére is amelyen a kiegyezési javaslatok kerülnek napirendre, mert Polónyi ma még a függetlenségi párt egyik alelnöke és mint ilyen támada a kormányt, amely a függetlenségi pártra támaszkodik. A pénzügyi bizottság mai ülése után különben már híre járt, hogy Polónyi kilép a függetlenségi pártból.

Részletes tudósításunk a következő:

A pénzügyi bizottság ülése.

A pénzügyi bizottság ma délután öt órakor tartott ülésén foglalkozott a kiegyezési javaslatokkal. Széll Kálmán elnöklele alatt a bizottság tagjain kívül jelen voltak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Darányi Ignác, gróf Apponyi Albert és Günther Antal miniszterek, Popovics Sándor, Szerényi József, Mezössi Béla és Meskó Béla államtitkárok.

Széll Kálmán rövid megnyitó beszéde után Holtsy Pál előadó ismertette a javaslatokat. Ismertette azokat a veszedelemeket, amelyek az országra hárultak volna, ha az egyezség megkötésére Ausztriával gazdasági hárczra létnék volna kényserítve már most, minden előkészület nélkül. Kiemelt a javaslatban foglalt előnyöket, az osztrákok részére adott engedményeket s bár azt is kijelentheti, hogy a meg egyezés nem elégíthet ki mindenkit, mégis elfogadásra ajánlja a javaslatokat, mert a rossz kiegyezés is jobb a meg nem egyezésnél.

Földes Béla, a közigazgatási bizottság előadója bejelenti, hogy a közigazgatási bizottság a kiegyezési javaslatokat általánosságban és részleteiben változtatlanul elfogadta.

Polónyi Géza első sorban felvilágosítást kér három kérdésre: 1. Igaz-e, hogy az osztrákok részéről bizonyos fenyegetőzések érvényesültek abban a tekintetben, hogy meg nem egyezés esetén az osztrák kormány a közös vámbevételek felett szabadon fog disponálni? 2. Mi az oka annak, hogy az osztrák és magyar szerződés életbeléptetési záradéka egymással nem kongruens? A magyar törvény életbeléptetése attól tétetik függővé, ha a közös vámbevételek felhasználása törvényhozási uton biztosított, az osztrák záradék pedig kifejezetten a kvóta felemelését teszi függővé a törvény életbeléptetését, amely utóbbi a kvóta és a kiegyezés közötti juktimót jelent. 3. Mennyiben igaz a lapoknak az a híre, hogy a közösgyi kiadásoknál már 1908-ban 20 millió többlet-kiadás várható és a miniszterelnök eziránt legutóbbi bécsi utja alkalmával már tárgyalásokat folytatott. Majd ha e kérdésekre felvilágosítást kapott, fejti ki álláspontját a törvényjavaslatra vonatkozólag.

Wekerle Sándor: A leghatározottabban kijelenthetem, hogy én azt sohasem hangoztattam, hogy a kiegyezés megkötését az a kényszerhelyzet szorgalmazta, mert az osztrákok azzal fenyegettek, hogy a vámbevételek nem fognak a közös kiadásokra fordítani. Tagadhatatlan, hogy az osztrák kormánynak az volt az álláspontja, hogy a vámbevételek közössége nem folyik a vámhatár egységes voltából, hanem a jelenlegi állapot külön megállapodás eredménye. Ezzel szemben mi azt vitattuk, hogy egységes vámterületnél, egységes vámhatárnál a dolog természetéből folyik az, hogy a vámbevételek közössége. Ez azonban a két kormány között csak tár-

gyalási különbség volt, mely teljesen eliminálva lett az egyezség megkötésével. Ami a kvóta és a vámbevétel hova fordításának együttes tárgyalását indikálta, annak az a magyarázata, hogy eddig is a kvóta törvényekben foglalt helyet a vámbevételek feletti dispozició. A két életbeléptetési záradék különbözősége azért állott elő, mert mi a vámbevételek hova fordításának törvényes meghatározásától, ők pedig a kvóta felemelésétől tették függővé a törvények hatályba léptét. Más lévén az életbeléptetés feltétele nálunk, mert minálunk természetes, hogy másképp kell hangzania az életbeléptetési záradéknak. Mi a miénkbe a mi biztosítékainkat, az osztrákok az övökét vették be a záradékba. Ami a közös költségek emelését illeti, arra csak annyit, hogy a közös költségek 1908-ra teljesen normális keretekben fognak maradni.

Polónyi Géza: Mikor a kormány és a felség között a paktum megkötött, a következő feltételek állapították meg a kiegyezést illetőleg: A külfölddel megkötött vám- és kereskedelmi szerződések, ugyszintén az autonóm vámtarifa becikkelyezendők; Magyarország és Ausztria között a gazdasági kiegyezés az 1899:XXX. t.-cz. figyelembevételével megkísérlendő. Ha ez nem sikerül, akkor a status quo fennmarad a két állam között a külkereskedelmi szerződések tartamáig. Tehát nem reciprocitás, hanem status quo és pedig királyi szóval biztosított status quo.

Ha már most a kormány a külkereskedelmi szerződések törvénybeiktatása után sietett volna az autonóm vámtarifa becikkelyezni, úgy mint az osztrákok, akkor nem állott volna elő a jelenlegi kényszerhelyzet, amelyre most az egyezség megmagyarázása érdekében a kormány apellál. Mert van ilyen kényszerítő körülmény másik is. A bank-akta szerint ugyanis, ha a kiegyezés a két állam között 1907. december 31-ig törvényhozási uton létre nem jön, akkor az osztrák-magyar bank szabadalma már 1908. január 1-én önmagától megszűnik. Ezt az eshetőséget ő sokkal súlyosabbnak tartja és nincs kizárva, hogy ez bekövetkezhetik. Ausztriában igen erősen támadják a javaslatot, miután 172-en vannak feliratkozva ellene. Ez a bizonytalanság is el lett volna kerülhető, ha a kormány idejében lépéseket tesz az önálló bank felállítására. De ha ezt két hónap alatt kell megcsinálni, vagy pláne 1907. december 31-én, máról holnapra, ebből kiszámíthatlan khaosz hárulna az országra.

Ami a kiegyezést illeti, nem találja helyesnek, hogy a tranzito-tarifák leköttése felszabadult, hogy a hajózási szállítási adó el lett engedve, hogy a dalmát vasutat létesítik. Ezen kifogásokon kívül négy csoportba foglalja össze azon indokokat, amelyek lehetlenné teszik a javaslatok elfogadását: I. A készletek felvétele tekintetében intézkedés nincs, ennek az elodázása megnehezíti az önálló bank felállítását. II. A kvóta felemeléséből az országra háruló teher számszerűleg meg nem állapítható, sem most 1908-ra, annál kevésbé 1915-re. Tiltakozik a 2%-os emelés ellen, egyáltalán a kvóta felemelése, mint kompenzáció objektum egy gazdasági kiegyezésben meg nem állhat. Ma a 2%-ot 4.800.000 koronában állapítják meg, de hogy mennyire szaporodhatik ez háboru esetén, azt senki sem tudja megmondani. Nem helyes, hogy a kvótaemelésben a kormányok már ab ovo megállapodtak, mert ez a kvóta-bizottságok tekintélyének rovására mehet. Nem fogadja el a kvótát, mint a bank-kérdés kikapcsolásának rekompensációját. III. Az önálló bankot fel akarja állítani s úgy látja, hogy a meg egyezésben ez elé akadályokat gördítettek. Felvilágosítást kér, hogy az arany a meg egyezés szerint fizetési eszköz-e, vagy értékmérő? S mivel az osztrák szöveg eltérő, kérdi, hogy meg nem egyezés esetén ebben is a választott bíróság dönt-e? IV. A választott bíróság nyelve tekintetében nincs határozott megállapodás. Ugy látja, hogy az német lesz.

Elismeri, hogy közjogi téren némi vívmányok elértettek, de ezek csak az 1867: XII. t.-cz. effektuálását jelentik. A kiegyezés mérlegét így állítja fel: Ha ki nem egyeznek, maradt volna status quo, lett volna kvótaemelés nélkül és 1908. január 1-én önálló jegybankkal. Ha az adott törvények alapján ez meg volt, hogy lehet kivánni tőle, mint függetlenségi em-

bertől, hogy a kvóta emelését megszavazza, míg a magyar vezérleti és vezényleti nyelv biztosítva nincs.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Ismétlem, hogy a magam részéről sohasem hangoztattam, hogy a vámbevételek hovaforrása tekintetében a két kormány között lévő véleménykülönbséget olyan kényszerítő faktornak tartom, a mely miatt a kiegyezés megkötendő. Az 1867-ik évi XII. t.-cz. 68. §-a ugyan a vámbevételek közösségéről csak a vámszövetség tartamára intézkedik, de én egy ennél erősebb jogra, a dolgok természetére hivatkozással, hangoztattam a vámbevételek közösségét. Megfélemlíteni magamat nem engedtem és ha nem is hangoztattam, de foglalkoztam avval, hogy szükség esetén, ha Ausztria részéről a vámbevételeknek a közös kiadásokra szóló fordítása megtagadhatnák, Magyarország részéről mily intézkedések teendők. A t. képviselő ur csak az árnyoldalt domborítja ki, de nem említi fel azokat az előnyöket, a melyeket elértünk. Az autonóm vámtarifá becikklye az, hogy a szerződések automatikus meghosszabbítása ki van zárva, a külállamokkal a szerződések egyidejűleg járnak le, külön meg nem újíthatók. Ez az eddigi törvényeinkben csak egyoldalú kikötés volt és most a kétoldalú szerződésben vagyunk biztosítva a külföldi szerződések lejáratá tekintetében. A mi a statusquo kérdését illeti, az ezen az alapon való rendelkezés nem megy olyan könnyen. Az a paktum, amely a magyar király és a nemzet közt létrejött, nem köti az osztrákokat, mert vajjon mit gondol az igen t. képviselő ur, ha a fejedelem és az osztrák kormány között létrejön egy paktum, kötelezne az bennünket magyarokat? Mi is a egenerikusabban tiltakoznánk ez ellen. A statusquo magyarázása tekintetében nem lehetett a két kormány álláspontja egyforma, mert vajjon benne fofaltatik-e a statusquo értelmezésében az, hogy a terminushoz kötött kedvezmények fenntartandók. Így pl. épp a fentemlített tranzit-tarifákra vonatkozó kedvezés határideje 1907. decz. 31-ike; nagy kérdés, hogy a statusquo fenntartása ennek a fontosnak deklarált kedvezménynek meghosszabbítását is jelenti-e? Bizony, ha mi elhelyezkedhettünk volna az így értelmezett statusquo páholyába, akkor nem köztöltük volna meg azt a kiegyezést. Az autonóm vámtarifá korábbi becikkelyezésénél is sok akadály volt. Nem minálunk, de Ausztriában, a melyekre lehetetlen volt figyelemmel nem lennünk. A dalmát vasut létesítése nem Ausztriának, hanem a horvátoknak adott kedvezmény és már korábban el volt ígérve.

A surtaxe kérdését rendezni kellett és az 50.000 métermázs csak Magyarország részére biztosított surtaxe-mentes kivitele nem kicsinylendő, mert több czukorgyárainknak a geográfiai közelség miatt Ausztria a piacza. Boszniába is jelentékeny czukormennyiséget importálunk.

A készízetések felvételéről mikép intézkedhettem volna, ha egyszer a bankkérdést kikapcsolták.

A mai pénzügyi helyzet, a magas kamatláb nem teszi időszerűvé a kérdés fölvetését. A készízetések felvételét én inicizáltam, követelni fogom, mindenki elejthetné ezt a követelést, csak én nem. De olyan bátor ember nem vagyok, hogy ha három év múlva lejár a bankszabadság, akkor most forsziroozzam.

A kvótáról elismerem, hogy a legterheesebb része a kiegyezésnek. Pénzügyi szempontból tényleg nem állapítható ma meg, hogy mennyi. Jogi szempontból nem kifogásolható a kormány eljárása a kvóta terén. Az 1867. évi XII. t.-cz. szerint a kiküldött kvóta-bizottságok a minisztériumok alkotmányos befolyásával teszik meg javaslataikat. Ennek az alkotmányos befolyásnak a mikénti gyakorlására kötelezte magát a két kormány és arra, hogy ha a bizottságok nem egyeznek meg, mit fognak javaslatba hozni. A két kormány meg egyezése a kvóta-bizottságok tekintélyének rovására esik? A bizottságok 40 év alatt ugys csak egyetlen egyszer tudtak megállapodni és máig a kormányok tettek erre vonatkozólag a törvényhozásoknak előterjesztést. A 2% lekötése nemcsak teher, de biztosíték arra, hogy a ránk következő tíz évben nem fog emeltetni. Ezt a bizottságot nem lehet kicsinyelni, mert odaát ugyancsak hangoztatják a 42%-ra, sőt 50%-ra való felemelést is.

Én nem vitatom, hogy ez a kiegyezés jó, de jobbat nem tudunk elérni. Tíz évig majd csak meg leszünk vele; mindenesetre jobb annál a bizonytalan-

lanságnál, amely a meg nem egyezés folytán háramlott volna az országra.

Polónyi Géza rövid válasza után, melyre Wekerle Sándor miniszterelnök pár szóval reflektált, a bizottság a javaslatok feletti tárgyalást csitítottokra halsztotta.

A kvóta-bizottság megalakulása.

A kvóta-bizottság ma délután 1/5 órakor alakuló ülést tartott. Jelen voltak Wekerle Sándor miniszterelnök, Darányi Ignác miniszter, Popovics Sándor államtitkár, a kvóta-bizottság tagjai közül Széll Kálmán, báró Rudnyánszky József, báró Harkányi, Nagy Ferencz, Ugron Gábor, Földes Béla, Szabó Kálmán, Visontai Soma és Hoitsy Pál.

Wekerle Sándor üdvözölve a megjelenteket, felszólítja a bizottságot a megalakulásra. A bizottság elnökül Széll Kálmánt, előadóivá Földes Bélát választotta.

Széll Kálmán megköszönve a bizalmat kijelenti, hogy igyekezni fog feladatának megfelelni s kéri ez irányban a bizottság támogatását. A bizottság elhatározza, hogy a megalakulásról értesíti a miniszterelnököt, hogy ő az osztrák miniszterelnök útján értesítse a megalakulásról az osztrák kvóta-bizottságot.

Wekerle Sándor miniszterelnök bejelenti, hogy a szokásos kimutatásokat a napokban közvetlenül fogja a bizottság tagjainak megküldetni.

Az alakuló ülés ezzel véget ért.

Földes Béla, a kvóta-bizottság előadója, így nyilatkozott ma:

— Még nem tudom, hogy a kvóta-bizottság mikor kezd meg a működését; csak azt tudom, hogy az én álláspontom nem változott s én most is a magam véleményét fogom kifejezni. Bizonyos ugyan, hogy a kormány joga van befolyást gyakorolni a bizottság tárgyalásaira, de én mégis azt hiszem, hogy a kvóta-bizottság nem fogja elfogadásra ajánlani a kvótaemelését. Más kérdés, hogy ezzel szemben mit cselekszik a parlament?

A kiegyezés és az ország.

A kiegyezési javaslatokkal kapcsolatban ország-szerte tartott függetlenségi pártgyűlések közül különösen kiemelkedik jelentőségben a Borsodvármegyei nagyválasztmányok tegnapi ülése. Borsod vármegye egyike a legrégebb függetlenségi vármegyéknek, ahol a függetlenségi párt szervezése is mintaszerű és a megyebizottsági tagok is nagy számban a függetlenségi párthoz tartoznak. A központi választmány ülést Bizony Ákos, Majthényi Adám és Melczér Géza orsz. képviselők hívták össze. Az értekezlet első sorban a kiegyezési javaslatokkal foglalkozott, de kiterjeszkedett az általános politikai helyzetre és behatóan tárgyalta mindazokat a törvényjavaslatokat, amelyeket a kormány előterjesztett. A hosszas és alapos vitából, amelyben nagyon sokan vettek részt, egyhangulag domborodott ki a pártnak az az állásfoglalása, hogy a kiegyezési javaslatokat megnyugvással fogadják és a kormány iránt bizalommal van. A határozati javaslat, melyet egyhangulag elfogadtak, kiemeli, hogy a kapott felvilágosítások után — méltányolva a helyzet nehézségeit — teljes megnyugvással fogadják a kiegyezési javaslatokat és helyeslik a kormány eljárását, mert meg vannak győződve, hogy a kormány tagjai megtették mindent, hogy a nehéz viszonyok között elérhető legnagyobb vívmányokat biztosítsák Magyarországra. A bankkérdés tekintetében megnyugszanak a szabadkéz politikájában és amennyiben az ország anyagi érdekeinek veszélyeztetése nélkül már most garancziát lehet szerezni a bank felállítására, ennek biztosítását feltétlenül helyeslik.

Steiner Ferencz, a nagybecskereki kerület országgyűlési képviselője tegnapi délután Vadászrdön tartott beszámolót. A nagyszámban összegyűlt választóközönség egyhangulag bizalmat szavazott a képviselőnek, valamint a kormánynak. A gyűlésről megleghangu táviratban üdvözölték Kossuth Ferenczet és gróf Apponyi Albertet.

Rátkay László, a pinchehelyi választókerület függetlenségi és 48-as párti képviselője ma tartotta kerülete három legnagyobb községében, Tamásiban, Nagyszokolon és Felsővégen beszámoló beszédét. A beszámoló után Parragh Béla kerületi pártelnök indítványára a választóközönség egyhangú lelkesedéssel a következő határozatot mondta ki: A független választópolgárság meghallgatván képviselője, Rátkay László beszámolóját, neki bizalmat szavaz, egyben felkéri az országos függetlenségi pártot és ezt tőle el is várja, hogy a kvótaemelés ügyét ne tegye pártkérdéssé, mert ezzel a függetlenségi párt hű embereit elveik megtagadására kényszerítené,

Hrabovszky Guido, a kisvárdai kerület országgyűlési képviselője folyó hó 27-én délután Kisvárdára összehívta kerülete választóit. A nagyszámban megjelent választók a gyűlés elnökévé Okolicsányi Menyhért földbirtokost, jegyzővé pedig dr. Varga Lajos ügyvédet választották meg. Hrabovszky Guido képviselő egy óráig tartó beszédében ismertette az Ausztriával megkötendő kiegyezési javaslatokat, megvilágította annak előnyeit és hátrányait. A függetlenségi politikának szolgálatában látta az ország állami önállóságát elérhetni, a nemzet függetlenségét kivihetni. A kiegyezési javaslatok során megemlékezett a kvótáról is, amelyet a függetlenségi párt sohasem szavazott meg, ámde ma a függetlenségi párt a nemzeti kormány pártja, hivatása a kormányzás, az alkotás s míg a közös ügyeket szabályozó törvény, törvényhozás útján megváltoztatva nincs, kénytelen a törvény alapján fennálló közös intézmények kiadásáról gondoskodni. A nagy tisztséssel fogadott beszéd után egyhangulag elfogadták a Vay Péter által benyújtott határozati javaslatot, mely szerint a kisvárdai választókerület országgyűlési képviselője, Hrabovszky Gudo által a kiegyezés kérdésében mai napra összehívott gyűlésen teljes bizalmát nyilvánítja képviselője iránt s határozatilag kimondja: hogy bár az Ausztriával gazdasági viszonyunk rendezésére vonatkozó törvényjavaslatokkal, különösen a kvóta felemelésével megelégedve nincs s ez irányban aggodalom tölti el, mindazonáltal, tekintettel az országra ránehezülő súlyos pénzügyi helyzetből eredő, felette nehéz és tarthatatlan gazdasági, kereskedelmi és ipari viszonyokra, felkéri Hrabovszky Guido képviselő urat, hogy a szóban lévő törvényjavaslatokat közgazdasági és politikai okokból szavazza meg.

Orosházán a függetl. és 48-as párt vasárnap délután gyűlést tartott, melyen a kerülethez tartozó községekből és Orosházáról sokan vettek részt. A gyűlés tárgya: a politikai helyzet megbeszélése és a kormány politikája feletti határozathozatal volt. A megjelentek élénk érdeklődése mellett dr. Bikádi Antal ismertette a jelenlegi politikai helyzetet, aki a kerület képviselőjének, Veres Józsefnek ellenjelöltje volt. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amely szerint a párt aggodalommal nézi az országos függetlenségi párt sorsát s nem viseltetik bizalommal a kormány iránt s helyteleníti az orosházi választókerület országgyűlési képviselőjének, Veres Józsefnek a magatartását, aki az országos függetlenségi pártkörnek továbbra is tagja marad s végül Szász József képviselőnek, aki orosházi ember, üdvözölő táviratot küldtek.

Dobroszláv Péter, a temesmegyei Csákova képviselője nyílt levelet intéz választóit, amelyben megköli a függetlenségi pártkörből való kilépését. Indokait hat pontban csoportosítja. Kilep, mert a kormány a kvótát két százalékkal felemeli, holott az eddigi 34.4 perzentos kvóta is igazságtalan megterhelése az országnak. Kilep, mert a közös költségeket már jövőre több, mint száz millióval emelik, mert az önálló bankot a kormány 1910-ben fel nem állíthatja, mert a negyvennyolcas párt hatvanhetes politikát állandósít s mert mindezek lehetetlenné teszik, hogy az igazi negyvennyolcas a Wekerle-kormányt támogathassa. Dobroszláv hangsúlyozza, hogy a negyvennyolcas eszméknek továbbra is hűséges és kitartó harczosa marad.

A körömczébányai választókerület országgyűlési képviselőválasztói 1907. évi október 27-én Körömczébánya város székesházán, Salamin Kelemen elnöke alatt értekezletet tartottak, amelyen Víz Ferencz országgyűlési képviselő kifejtette azon körülményeket, amelyek folyamánként tekintendő a koalíciós kormányknak kiegyezési törvényjavaslata. Kiemelve a kölcsönös engedelményeket, felsorolta a javaslat lényeges pontjait, amelyek a függetlenségi párt programjától eltérnek ugyan, de miután azok elfogadásának megtagadásával az ország ereje súlyos válsággal is kimeríthetné, jobbat a jelenlegi helyzetben elérni lehetetlen, azért a javaslatot elfogadhatónak tartja s saját részéről kijelenti, hogy annak elfogadása mellett szavazni is fog. Az értekezlet a kifejtett véleménynyel egyetértve, ugy a kormánynak, mint a képviselőnek bizalmat szavazott.

Komárom vármegye törvényhatósági bizottsága ma délelőtt tartotta őszi rendes közgyűlését Kálmán Rudolf főispán elnöklésével. Napirend előtt Baranya Géza nagybirtokos, bizottsági tag indítványt terjesztett elő, melyben a kormánynak bizalmat szavazni indítványoz ama buzdó és kitartó küzdelemért, amelyet a kiegyezés létrehozásánál és a vámszerződés megkötésénél kifejtett. A többség Baranya Géza indítványát fogadta el. Azután tudomásul vették az alispán jelentését és pótlták az év végével kilépő bizottsági tagok helyeit. A költségvetés tárgyalásánál a megyei tisztviselők és községi jegyzők nyugdíjára a közigazgatási bizottság javaslatára a felemelt új pótdót megszavazták. Egyéb ügyek elintézése után a közgyűlés véget ért.

Báró Beck a kiegyezésről.

Az osztrák képviselőház holnap befejezi a kiegyezési javaslat első olvasását. A pártok vezetői ugyanis ma délelőtt értekezletet tartottak, amelyen

báró Beck miniszterelnök is részvett és amelyen elhatározták, hogy holnap befejezik a kiegyezési javaslat első olvasását, miután csak egy-egy szónok fog pro és kontra beszélni. A javaslat elfogadása után megalakítják a kiegyezési bizottságot. A reichsrath legközelebbi ülését csak a jövő hétfőn, vagy kedden fogja megtartani. Ugyancsak a jövő héten terjeszti be a miniszterelnök a költségvetési provizóriumot és a költségvetést.

Ma báró Beck miniszterelnök hosszabb beszédben reflektált a kiegyezési javaslatok tárgyalása során elhangzott beszédekre és a következőket mondta:

— Amidőn a tárgyalás jelenlegi stádiumában szólni kívánok, ez nem azért történik, hogy kimerítően reflektáljak a vita eddigi folyamára. Ez ugyan csábító feladat volna, mert már ez az első olvasása a kiegyezési javaslatoknak is sok értékes és érdekes megfigyelést és ösztönzést hozott felszínre. A kormány szempontjából az elégtétel érzetével tekintetek vissza erre a vitára, mert javaslataink nagyban és egészben nem találtak barátságtalan fogadtatásra. Nem lehet azonban feladatam, hogy a bizottságok tanácskozásainak és a második olvasásnak prejudikáljak. Ezért csupán azon legfontosabb pontokra térek vissza, amelyeket a vita folyamán és egyébként is a nyilvánosságban érintettek, amelyekre nézve néhány helyreigazítást kell tennem, mert nem szeretném, hogy egyes tévedések szilárd gyökeret verjenek a közvéleményben. Mindenekelőtt az államjogi kérdések tekintetében tartom ezt szükségesnek, amelyeknek megoldása több téves felfogásra adott alkalmat és amelyekkel többen az igen tisztelt szónokok közül e helyen is foglalkoztak. Ellenben igen t. képviselő ur szememre vetette, hogy nagyon messzire mentük a magyar közjogi kívánságokhoz való közeledésünkben. Ez a szemrehányás azonban kiegyenlítést talál más oldalról hangzottatott ellenkező aggodalmakban. Tény az, hogy a történelmileg ránk származott vám- és kereskedelmi szövetség helyébe szerződés lépett, azonban eme történeti formának sértetlen gyakorlati alkalmazásával. E tekintetben határozottan megkívánom állapítani, hogy a régi vám- és kereskedelmi szövetség is a magyar kiegyezési törvény 61. szakaszának szó szerinti szövege szerint nem volt egyéb kölesősön szerződésnél, hasonlóan két egymástól jogilag független országok közötti megállapodásnak.

Ha már most a magy. kir. kormány az ujonnan választott államszerződési formát nélkülözhetlen feltétel gyanánt állította oda, mert abban a magyar kiegyezési törvény 68-ik szakaszában félreérthetetlenül kimondott gazdasági önállóság erősebb kifejezését látta, úgy az osztrák kormánynak azt a kérdést kellett felvetnie magában, vajon a gazdasági szoros viszony állandóságának és maradásának előnyeit és a monarchia hatalmának és tekintélyének ezzel összefüggő megerősödését elhanyagolja azért, mert Magyarország az új formának azt a jelentőséget tulajdonítja, hogy még kétségtelenebbül fejezi ki azt, amit e nélkül is senki sem vonhatott volna kétségbe. Nyíltan bevallom, hogy e kérdés eldöntésének módja a kormányra nézve annál kevésbé lehetett kétséges, mert a vám- és kereskedelmi szövetség kikényszerítésére épp oly kevésbé állott államjogi eszköz rendelkezésére, mint Magyarországnak az 1897. óta lehetetlen volt Ausztriával bármilyen vám- és kereskedelmi szerződést kötnie, úgy, hogy a reciprocitás ingatag és hátrányos jogi állapotával kellett megelégednie.

Mint azelőtt, úgy most is a monarchia két állama közös vámterületet képez, közös vámhatára és szerződéses vámtarifája van. (Dr. Sommer képviselő: Meddig?) Első sorban 1917-ig, másképpen nem is lehetséges.

Több szónok különösen Bécs város polgármestere, a hadsereg kérdését is tárgyalásaik körébe vonták és e tekintetben bizonyos aggályainknak adtak kifejezést. Ezzel szemben azt a megnyugtató kijelentést tehetem, hogy a kiegyezésre vonatkozó megállapodások semmiféle összefüggésben nincsenek a katonai kérdésekkel és hogy az az aggodalom, mintha azok a kipróbált alapok, amelyeken a hadsereg nyugszik, veszélyeztetésnek vagy megrendülésnek volnának kitéve, egészen alaptalan.

Perics képviselő szemére hányta a kormánynak, hogy a törvény világos intézkedései ellenére a kiegyezést Horvátország törvényes képviselőinek bevonása nélkül kötötte meg. Erre vonatkozólag vagyok bátor megjegyezni, hogy az ezen kívánság alapját képező az a kérdés, vajon a magyar-horvát kiegyezési törvény alapján Horvátország bir-e igényrel arra, hogy a monarchia közös, vagy közös alapelvek szerint intézendő ügyekben szerződő társnak tekinthető-e, első sorban a magyar-horvát államjogi körébe tartozik, amelynek megoldására az osztrák kormány és az osztrák parlament épp oly kevésbé illetékes, mint a magyar kormány és a magyar parlament nem volna illetékes a Reichsrathban képviselt királyságok és országok közötti jogi viszony körébe tartozó esetleg felmerült kérdést megoldani.

Az ugynevezett magyar blokk konverzióját illetőleg dr. Fiedler képviselő azon nézetben van, hogy e

kérdés megoldásának módja által károsodást szenvedtünk. Ezen állításnak a leghatározottabban ellene kell mondanom. Annak a kérdésnek a rendezése, hogy az ugynevezett domaniális kölesön kamatoztatásából mely rész esik Magyarországra, szintén téves felfogásokra adott alkalmat, különösen ami a kérdés számszerű részét illeti. Azt hiszem, teljes joggal állíthatom, hogy engedményeink az államodósság kérdésében e megegyezés által teljesen kiegyenlítődnének és semmiképpen sem járulhatok hozzá ahhoz, hogy a kvóta mérsékléséből nekünk jutó aktív tétellel az esetleges kamatláb bonifikációból származó veszteséget mint ellenértéket állítsák szemben. Mert ily eljárás mellett a többi az általánosságai kérdés rendezéséből ránk származó jelentékeny pénzügyi előnyök egészen figyelmen kívül maradnának.

Több szónoknak a kvóta-ügyben történt megállapodásra vonatkozó kritikájára azt hiszem, nem kell részletesen válaszolnom és e kérdés részleteibe bocsátkoznom, miután első sorban a kvótadeputáció dolga lesz, hogy e kérdésben a megfelelő felvilágosításokat megadja. Ha azonban, amint sokan állították, a kvótai ügy új rendezéséből várható előnyök a közös vámbevételek fentartásával vannak kompenzálva, hogy ez az állítás teljesen abból a feltevésből indult ki, hogy a határainkon bevett és a közös pénzügyi bevételekhez hozzászámított vámok tényleg azonosak azokkal a vámiügyi terhekkel, amelyeket Ausztriának a közös vámterületben tényleg viselnie kell. Ez azonban tudvalevőleg nem áll.

Amidőn zárom szavaimat, néhány kísérő szóval együtt kívánom a kormány javaslatait a bizottságok tárgyalásai alá hoesátani. Magam teljes mértékben tudatában vagyok annak, hogy ez a kiegyezés tökéletlen, mint minden emberi alkotás és hogy a kritika, ha akarja, számos tekintetben eredményesen kifogásolhat.

Kész vagyok azt a nagy és súlyos felelősséget, amely rám e kiegyezés megkötéséből hárulik, teljes egészében és szívesen viselni. Azt nem vállalnám magamra, hogy viseljem annak felelősségét, aki vállalkoznék arra, hogy a két államfél közötti gazdasági viszonyt zavarja, sőt megbontsa. Műünk legszerényebb értékelése esetén is, azt hiszem mondhatom, hogy egységes és magasabb szempontból tekintve, az még szigorú vizsgálat előtt is megállja helyét. Ily gondos és igazságos vizsgálatot kérünk önszertől. A gondviselés nagyjelentőségű ujmutatását látjuk abban, hogy az első osztrák parlament mindjárt kezdetben feladata gyanánt és egy nagyarányú pozitív állampolitika első aktusa gyanánt a kiegyezést találja maga előtt. Mert ez a kiegyezés hivatva van arra, hogy egy évtized idejére valódi szomszédos jóbaráti értelemben rendezze a két állam közötti gazdasági viszonyt, szilárd és egységes alapokra helyezze a termelést és a forgalmat. És ezzel a kiegyezéssel biztosítják önök monarchiáknak, becsületes, termelői néposztályainknak a legértékesebb javakat: békét és munkát. (Bravo kiáltások.)

Straucher képviselő emelkedik szólásra, utána Országal képviselő államjogi szempontból kifogásolja a kiegyezést.

Modracek képviselő kifejti, hogy pártja, amely a kiegyezést a két államfél közötti gazdasági viszony szabályozása szempontjából szükségesnek tartja, részint politikai, részint gazdasági okokból ez alkalomból nem szavazhat mellette. Az Ausztria által Magyarország számára megtakarított pénz tévőlrol sem fordítatik a magyar nép javára, hanem főleg az iskolák és a politikai élet megmagyarosításának céljait szolgálja. A nem magyar néptörzseket elnyomják. A magyar nemzet képviselőit Björnson és Tolstoj támadásai immár a helyes világításban tüntették fel. Szólok az általános választójog kérdését fejezeti Magyarországon és felszólítja az osztrák kormányt, hogy ebben a kérdésben a maga részéről teljes bizonyosságot szerezzen. Szólok elítéli a nem magyar néptörzsek, különösen a tótok üldözését és ahhoz az eredményhez jut, hogy a magyarországi községekben és az egész államban uralkodó állapotokon csupán Ausztria felől nyomás, vagy belső forradalom segíthet.

Dr. Laginja képviselő veszi át a szót.

Budapest, október 29.

A függetlenségi párt tisztelgése Kossuth Ferencznel. Az országgyűlési függetlenségi és negyvennyolczas párt tegnapi értekezletén abból az alkalomból, hogy a pártból kilépett képviselők kilépő-leveleikben bizonyos vádaskodásokkal és szemrehányásokkal illették a párt nagynevű elnökét, Kossuth Ferencz kereskedelmi minisztert, elhatározta, hogy a pártelnökség élőszoval tolmácsolja a betegen fekvő pártvezérnél a párt változatlan bizalmát és ragaszkodását és fejezze ki ama kérésüket is, hogy a méltatlan bántalmakat csupán való értékük szerint mérve, nem csökkenő erélyvel és buzgalommal haladjon néhez utján, melyen a nemzet tisztelete és hálája követi. A pártelnökség nevében Thaly Kálmán,

Barabás Béla és Kmety Károly ma délután látogatást tettek Kossuth Ferencz kereskedelmiügyi miniszternél, hogy élőszoval tolmácsolják a pártnak e határozatát. Kossuth Ferencz meglehetősen köszönetet a párt bizalmának, szeretetének és ragaszkodásának ez újabb megnyilvánulásáért.

A t. Házból.

I. Vita a bizalomról.

Apró pótvakációk után ma ismét megnyitották a képviselőházat. De úgy nyitották meg, hogy most már egyfolytában elintéznék minden dolgot s addig meg se pihennek, amíg a végére nem érnek, kivéve persze halottak napját. Akkor nem lesz ülés. És aztán karácsony előtt egy héttel és karácsony után egy héttel. És meg amikor a delegációk ülésnek. Egy kis szabad idő kell a disznótorokra, amikor az osztrákok leszedik a magyar zsirt. Ennélfogva mégis úgy látszik, a nagy és folytonos munkára való fogadkozás közel, hogy több lesz a vakációs nap, mint a munkanap és sok minden nehéz teendő elhalasztódik a jövő esztendőre. Ilyenkor első dolog, amit a kormányok általában tenni szoktak, a kompakt eledelek feltálasztásának az elhalasztása. Különben is az olyan gyenge gyomrot, melyet a sok békaenyelés megviselt, kimélni kell. Az egész jövő évi költségvetés tárgyalása például nagyon megviselné. Könnyebb helyett egy kis indennitás, egy négy hónapos felhatalmazási kérvény, hogy legyen bizalommal az országgyűlés a kormány iránt és engedje meg, hogy a jövő év első négy hónapjában a mostani költségvetés utmutatásai és rubrikái szerint intézze az ügyeket. Addig egyuttal nem kellene a reformokkal bajlódni és elő lehetne venni a kiegyezést, amelyet siettetnek s a melyhez szükséges, hogy előbb kipróbálják a bizalom hidját.

Tehát az indennitást bizalmi kérdés gyanánt tárgyalták. Így jelentette ma Hoitsy Pál is, a függetlenségi előadó, aki proponálta, hogy szavazzuk meg a négy hónapra terjedő indennitást szerelemből, mivelhogy kiben biznánk, hogyha a jelenlegi kormány iránt is bizalmatlanok lennénk. Valamikor a többségi elv az volt, hogy az indennitás nem lehet bizalmi kérdés, mivelhogy az államháztartás zavartalan kezeléséről a kormány gondoskodni köteles s erre felhatalmazást kell kapnia. De éppen akkor keletkeztek a gyönyörű exlexek, amikor indennitás és költségvetés nélkül gazdálkodtak, amikor azt mondták, hogy nem kell keresni a bizalmat és mégsem volt bizalom. Most ellenben elismerik, hogy sulyt fektetnek a bizalomra. Miért? Mert biztosak benne, hogy megtalálják. Könnyen rendelhet a szabónál új ruhát az olyan ember, aki készpénzzel fizet, ellenben nehéz kapacitálással kell bajlódnia a régi adósnak.

De most veszem észre, hogy ajtóstul rohantam a házba, amikor rögtön elárultam, hogy az indennitást tárgyalják és a bizalmat pertraktálják.

Kellett volna ehhez egy kis bevezetést fogalmazni. Elmondani, hogy a honatyák friss, jó egészségben jöttek meg a vidékről. A kvótaemelés nem ártott meg se nekik, se a választóknak. Egyik helyen azt mondták, hogy nem bánják a kvótát, mert az amugy sincs beírva az adókönyvbe és ha az interes (a kamat) kisebb lesz, mint most, akkor nem bánják. Másutt elhitték, hogy a kvótát csak az urak fizetik és hogy ezenkívül a kutyaadót le fogják szállítani. Egyáltalában jól érezték magukat és kacagva boszantották ama korán kiugrókat, akik elhagyták a pártot. A tetejében Justh Gyula mindjárt az ülés elején arról tett jelentést, hogy a király is meggyógyult és nagy lelkesedéssel egy gratuláló felira-

tot határoztak el. Sokan ajánlkoztak, hogy személyesen elviszik Bécsbe a levelet. Ságli Manó már lóra akart pattanni. Ellenben Justh Gyula, nehogy a vetélkedésből még pártbomlás keletkezzen, kijelentette, hogy a levél postán megy a kabinetirodába s onnan kézben viszik a királyhoz vessző alatt mellékelve, de a magyar parlament friss virágokkal ékesíti még a hivatalos vesszőt is.

Ugy volt aztán, hogy interpellációkat jelentenek be a Csernován előtt tótok dolgában, akik miatt már Hodzsa Milán gyászruhában jelent meg. De mivelhogy a szegény tótockák ez interpellációktól amugy sem támadnának fel, tehát azt határozták, hogy nem sürgősek. Holnap ugy is szerda van, interpellációs nap van, tehát addig várhatnak. Háttha holnapig még többen halnak meg, akkor legalább több miatt lehet interpellálni.

Hát csak beszéljen az előadó az indennitásról és kezdődjék a bizalmi vita. Már itt vannak a miniszterek is. Wekerle kora hajnalban átköltözik a gróf Andrássy bársonyszéke mellé s a belügyminiszterrel diskurálgat. Jospovich az imént bájos bakfis horvátka rokonát vezette a karzatra s most nyugtalan honfitársait szemléli. Apponyi Albert gróf memorandumokat olvas. A német muzsikuskok kérnek stipendiumot és nyugdíjat. Günther igazságügyi gondoktól fáradtan jön. Annál frissebben érkezik Polónyi Géza, aki végre megszokta, hogy már nem miniszter, hát hangos szóval köszönti a felebarátait: „Megvan az egészség, koma. Most lássunk a munkához.“ A karzatról szép hölgyek szemlélik az elevenségét. A baloldali részen Thaly Kálmánt mutatják, aki a Kossuth Ferencz egykori helyére ül. S az ott Burgyán mögött Ugron Gábor, a régi. De az új nagyok és nevezetesek sem nélkülözik az érdeklődést. Minden harmadik ember megkérdezi, melyik a nevezetes Simkó József, aki fekete manzsettát visel. A karzaton ül a felesége és ugy rendelkezett, hogy Simkó mindig a szemé előtt legyen s a középső részen üljön. Mig aki Nagy Györgyöt akarja látni, őt is megtalálja a Lengyel Zoltán pártjának a helyén, miután maga a párt vádolt gyanánt a törvényszéken van elfoglalva a Lengyel Zoltán személyében.

Két-három nagy és erőteljes kiáltás hallatszik. Ebből tudjuk meg, hogy folytatódik a bizalmi vita az indennitás tárgyában és hogy most ellenzéki szónok beszél. Mivelhogy Justh Gyula egyszer-kétszer rácsenget és lekiált hozzája:

— Ez nem igaz! Ezért rendreutasítom!

A szólásszabadságot korlátozzák — ezt mondja a szónok.

S erre feleli Justh:

— Ez nem igaz.

És ha sokat okoskodik, meg fogja vonni tőle a szót, hogy demonstrálja, mennyire nincs igaza, amikor a szólásszabadság korlátozása miatt panaszkodik.

Hogy el ne feledjük, hát az a szónok, aki beszél és perlekedik, a nemzetiségek egyik vezetője, Mihályi Tivadar doktor ur, az oláhok politikai tanfelügyelője. Kissé akadozva és idegen akcentussal beszél magyarul, de keresi a népszimulá-stilust, néha pedig éppen ezért operetti magaslatra emelkedik. Azt mondja, hogy rosszak a pénzügyi viszonyok, hogy similis simule gaudet, a bankárok csak egymáson segítenek és nem gondolnak se az iparra, se a kereskedelemre s a végén az ország tönkre fog jutni és a drámából lesz... a drámából...

— Mi lesz a drámából? — kérdezi Szatmári Mór...

— A drámából...

— A drámából tragédia lesz — segíti ki a doktort Hock János az emberi könyörületesség nevében.

De továbbra a többiek nem igen gyakorol-

ták ezt az erényt. Amikor Mihályi Tivadar azt mondta, hogy a nemzetiségek legalább a humanizmusra apellálnak, egy féloldalt lefésült, pomádézott haju képviselő a balszél felső feléről feléje fordította piros foltos arcát és kiáltotta:

— Önökkel szemben nem leszünk humanusak.

Mihályi erősen belekapaszkodott ebbe a kijelentésbe és rágódott rajta mindaddig, amig el nem érkezett a sóig. Tudniillik, hogy a só nagyon megdrágul.

— Mit tegyen a nép — mondja — hogyha nem kap sót.

— Hintsen cukrot a puliszkára — javasolta az egyik Molnár.

Mihályi nehezen bontakozott ki a só-ügyből. Mindaddig ragaszkodott hozzá, amig Maniu Gyula elvtársa meg nem szólalt:

— Bizony öreg, igazad van. Emlékezel, mikor olyan olcsó volt a marhasó, hogy mindnyájunknak jutott.

Ettől az argumentumtól aztán nagyon megijedt Mihályi Tivadar, kijelentette, hogy a kormányban nem bizik, levonta a sómagyarázatkonzekvenziát és átadva a szót a függetlenségi párt jelenlevő egyik vezérkari főnökének, Thaly Kálmánnak, ő maga leült.

II. Van bizalom.

Az ősz Thaly Kálmán a szélső baloldal első helyén kelt fel. Rövidebbre nyírt fehér szakállal úgy ragyogott, mint az aluminium. Azzal kezdte, hogy uram, uram, nagyságos Rákóczi Ferencz fejedelem uram, szállok az urhoz. De ekkor Wekerle Sándorra nézett, majd Kossuth Ferencznek bársonynélküli miniszteri székére esett a tekintete. Ez a szék ma üres volt. Visszatért tehát Wekerléhez, átment aztán Apponyilhoz és felgyalogolt az elnöki emelvény létráján Justh Gyulához. Eközben megtalálta a szálakat, melyekből a bizalom pamlagára szép szőnyeget szőhet. Hogy tudniillik e kormányban sok baja volt undok, csuszó-mászó férgekkel, amelyek még most sem pusztultak mind el. Az ellenséges régi rendszerből maradtak. Hát bizalommal támogatni kell e kormányt azért is, hogy az ellenségeket véglegesen elpusztíthassa. Aztán itt van, ugymond, Kossuth Lajos fia, a mi fényes tehetségű vezérünk, akinek nagy nevéhez fűződik Magyarország jövője. Éljenzés hallatszik a szélső baloldalon. S az éljenzés megújul, megerősödik, amint Thaly Kálmán magyarázza, hogy a kormány iránt minden függetlenségi ember bizalommal kell, hogy viseltessék mindaddig, amig Kossuth Ferencz ott helyet foglal.

Erre aztán Justh Gyula tíz percnyi finnépi szünetet rendelt s az illetékesek Thaly Kálmánhoz járultak gratulálni; ugymint Wekerle, Ugron Gábor, Barabás Béla és Kmety Károly.

S így eldöntetett a lényeges kérdés, mert Thaly Kálmán a függetlenségi párt nevében nyilatkozott és beszéde közben a kiegyezést és a kvótát is emlegette.

Gondoikoztak afelől, hogy Thaly Kálmánnak ez esemény alkalmából bankettet rendeznek. Ismerősei azonban tudják, hogy az ősz kurucz harmincz év óta almát vacsorázik s ők ebben nem igen akarták szokását követni.

De a politikai helyzetre nézve nem is ez volt a lényeges, hanem az, hogy a bizalom dolgában kövessék. Ami meg is történt.

III. Hogy beszél Supiló?

Supiló ugy beszél, hogy egyszerre csak beszéde közben hozzája szalad Ugron Gábor és megbotránkozva kiáltja:

— Ezt nem tűrjük!

— Ez elszakadást hirdet!

— Árulás! Gyalázat!

Wekerle is feláll és visszautasítja a Supiló gyalázkodásait, erélyesen, komolyan. Látszik abból, hogy legyen, ami lesz, történéjk bármi, a horvát izgatás ellen tiltakozni kell.

Amig azonban Supiló beszélt, eleinte nagy csend volt. Supiló papirlapokról olvasott. Kállay Lipót hallgatta egy darabig s egyszerre megbotránkozva kiáltott fel:

— Előlről kezdik! Megint horvátul beszélnek! Ez disznóság!

De ugyanakkor Hodzsa Milán elragadtatással szólott a szomszédjához:

— Ez valami közeledést jelent. Ugy veszem észre, hogy Supiló, hibásan ugyan, de tótul beszél...

Ezzel egy időben Vlád Aurél odasugia Mihályi Tivadarnak:

— Hallgasd csak! Én azt hiszem, hogy Supilóék csatlakoznak hozzánk, mert ugy veszem ki, mintha oláhul beszélne.

... Az igazság pedig az, hogy Supiló olyan papirlapokról olvasta fel a beszédét, melyekre a szónoklat szövege magyarul volt felírva.

Ami különben mindegy. A földolog az, hogy Ugron Gábor és Wekerle Sándor annyira megértették, hogy Supiló akár horvátul is beszélhetett volna.

Budapest, október 29.

A horvát helyzet. Wekerle Sándor miniszterelnöknek a képviselőház mai ülésén mondott nagyhatalú beszéde rendkívül izgatja a horvátokat. Magából a beszédből keveset értettek, főformán csak annyit, hogy ideig-óráig való politikusok, amely meghatározás végtelenül bántja őket, mert fenyegetést látnak benne s azt hiszik, hogy a magyar kormány végre leszámolt velük. A folyosón erősen tiltakoztak ellene, hogy ők momentpolitikusok volnának. A kormányt szerintök nagy csalódás fogja érni, mert nélkülök boldogulni nem fog. A horvát képviselők körében ma délután is élénken vitatták Wekerle miniszterelnök mai nagyszabású beszédét, melynek fejtegetéseire a képviselőház holnapi ülésében Popovics Dusan fog válaszolni. A horvátok kijelentik, hogy ők szorososan a kiegyezési törvény szelleméhez ragaszkodnak és a sérelmek megszüntetését mindig követelni fogják. Ezt már akkor is kijelentették, mikor a magyar vezérférfiakkal első ízben tárgyaltak. Az indenniti feletti vitában holnap Surmin György is felszólal. Több interpellációra is készülnek a horvát képviselők. A belügyminiszternek a fiumei cégfeliratok nyelvére vonatkozó rendelete ügyében Barcsics Erasmus fog a miniszterelnökhöz interpellációt intézni.

A nemzetiségek értekezlete. A nemzetiségi képviselők ma este hat órakor a „Vadászkürt“ szállóban értekezletet tartottak, amelyen kijelölték a holnapi nap szónokait. Holnap elsőnek Lukács László fog szólni az indennitáshoz. Az értekezlet ezután az országos szervezet kérdésével foglalkozott. Végleges határozatok azonban nem hoztak.

Az erdélyi birtokrendezés. Az igazságügyi bizottság ma délután 5 órakor tartott ülésén foglalkozott az erdélyrészi birtokrendezésről szóló javaslattal. Holnap Lajos elnöke alatt a bizottság tagjain kívül jelen volt Günther Antal igazságügyminiszter és Meskó László államtitkár.

A törvényjavaslatot Ferenczy Géza előadó belátóan ismertette és a bizottság Pop C. István felszólalása után a javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadta.

Az EGYETERTÉS

szerkesztősége és kiadóhivatala

VI., Eötvös-utca 32. sz. alatt van

A szerkesztőség telefonja: 788. szám.

A kiadóhivatal telefonja: 706. szám.

A nyomda telefonja: 23-45. szám.

A lázadók megleczkéztetése.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, október 29.

A nemzet titkos és nyílt ellenségeinek szöszölői ma vakmerően utat nyitottak érzéseiknek. Teték ezt az indemnitás tárgyalásának kapcsán, Hoitsy Pál nyugodt, tárgyilagos beszédben ajánlotta elfogadásra a négyhónapos indemnitást. Ugyanazt cselekedte Thaly Kálmán is, a függetlenségi párt nevében — de több hévvel és indulattal. Miután megállapította, hogy még nem volt kormány, mely iránt olyan bizalommal viseltetett volna, mint a milyennel a mostani iránt viseltetik, rámutatott a „multra“, mely itt-ott éledni kezd. Kérlelhetetlenül kell eltiporni minden éledési kísérletet! Bizik a kormányban, hogy ezt meg fogja tenni. De különösen bizik — és vele együtt a függetlenségi párt — Kossuth Ferencben, ki még betegen is a nemzet javára dolgozik.

A bazafias beszédek után a perfid beszédek következtek. Egy a nemzetiségek és egy a horvátok részéről. A nemzetiségek érzelmeit Mihályi Tivadar tolmácsolta. A régi gravamenteket pakkolta ki — aktuális mártásban. Némelykor akkora valótlanosságokra vetemedett, hogy az elnök intervenciójára volt szükség. Ez több ízben ismétlődött, úgy, hogy végül az egész Házat maga ellen zudította. Borsosabb és szemérmetlenebb volt Supilo Ferenc beszéde. Magyar nyelven beszélt a horvát — horvát galádságokat. Hogy a magyar kormány a horvát „nemzet“ elpusztításán dolgozik, hogy üldözi a horvát nyelvet, hogy a maga nyelvét akarja Horvátországra oktroyálni, hogy a magyar koalíció Bécs felé szolgál, lefelé zsarnok: — ezek az állítások az enyhébbek közül valók voltak. A magyar képviselők persze tiltakoztak a valótlanosságok ellen, de ez nem akadályozta meg Supilot, hogy ilyen aláváló módon fenyegetődjék: „Lesz idő, mikor Horvátország nem lesz Magyarország mellett!“ A lázadásnak e hetyke proklamálása fölháborított minden jóérzésű embert. Aki ott volt, szidta a horvátokat, mint a bokrot.

Ilyen atmoszférában állott föl szólásra Wekerle Sándor. A miniszterelnök elemében volt. Vádak alaptalanságának kimutatásában és rejtett intenciók föltárásában senki tul nem szárnyalja. Logikájának sziklazúzó erejével mutatta ki, mily nyomoruságos az a terep, melyet a nemzet ellenségei harci porondul választottak. A magyar nemzetet vádolják ők azzal, hogy szűkkeblű, hogy üldözi a nemzetiségeket. Ennél nevetségesebb vád igazán nem kovácsolható. Hiszen a magyar nemzet világszerte nevezetes arról, hogy szeretettel ölel magához mindenkit, kit a sors melléje sodort. Mutassanak európai államot, mely akkora autonómiát ad legyőzött népnek, mint a milyent a magyar ad a horvátoknak; akkora privilégiumot a nemzetiségeknek, mint a minőkkel a magyar ajándékozta meg az oláht, szerbet, tótot! Ilyen nemzet nincsen. A magyar kormányt és a magyar koalíciót is megvádolta Supilo. Hát erre is válaszolt a miniszterelnök. Hallani kellett ezt a replikát! Hogy morzsolódtak össze nyomában az összes vádak, az összes hazugságok, az összes inszinnuációk... Holott a miniszterelnök csak szimpla tényeket sorolt föl; de ezt azután olyan oratóriai talentummal, hogy közöttük egyetlenegy rágalom sem menekülhetett el. Elmondotta, mit tett a magyar állam Horvátországért; a horvát iparért, kereskedelmért és mezőgazdaságért. És mi volt a hála ezért? Konspirációk, titkos dolgok, aknák, orvtámadások. Hát a magyar nemzet tud védekezni az ilyen infámiák ellen. A hü, becsületes népet teljes erejével meg fogja védelmezni; de ugyancsak teljes erejével meg fogja tudni büntetni a lázadókat. — Ami babért szónoknak parlamentben államférfiui

sikerért oda szoktak nyújtani, ma odanyújtották a miniszterelnöknek: jó szívvvel, lobogó magyar szívvvel, hátsó gondolat nélkül.

Vlád Aurél beszélt még, de a miniszterelnök nagy beszédjének árnyékában alig vették észre ugrándozásait.

Részletes tudósításunk ez:

A képviselőház ülése.

— Kezdődött délelőtt tíz órakor. —

Elnök: Justh Gyula.

Jegyzők: Thoroczkay Miklós és Hammersberg László.

Az elnök: Az ülést megnyitja.

Hódolat a királynak.

T. Ház! Örvedetes jelentést teszek a t. Háznak arról, hogy a kabinetirodától vett értesítés szerint ő felsége egészsége ismét helyreállott. Midőn a Ház minden tagját őszinte nagy örömmel eltöltő ezen kedvező hírt a t. Ház tudomására hozom, egyszerűen azon hő óhajnak adok kifejezést, hogy felséges királyunkat a gonviselés kegyelme hazánk javára hosszú időn át őrizze meg, állandó jó egészségben. (Éljenzés.)

Javasolom, hogy ő felsége örvedetes felgyógyulása alkalmából a képviselőház feliratilag fejezze ki a felséges ur előtt hódoló tisztelettel nyilvánított, őszinte szerencsekívánatait s hogy e feliratnak a szokott alkotmányos uton a felséges ur elé való juttatásával a Ház elnöke bizassék meg. (Helyeslés.)

Méltóztatnak ezen javaslatomhoz hozzájárulni? (Igen!) Ha igen, akkor azt határozatere émelem.

Bejeleni, hogy Barabás Béla a Ház megbízása szerint résztvett Bartha Miklós síremlékének leleplezési ünnepélyén és a Ház koszorúját letette.

Bemutatja Novák Aurél és Nagy György képviselők levelét, melyben az előbbi a naplóbíró, az utóbbi a gazdasági bizottságban viselt tagságáról lemond.

A Ház a lemondást tudomásul veszi s megbizza az elnökséget, hogy a megüresedett tagsági állások betöltése iránt választás után a szükséges intézkedéseket megtehesse.

Gróf Thoroczkay Miklós jegyző felolvassa az időközben beérkezett feliratok lajstromát.

Kiadatnak a kérvényi bizottságnak.

Következett az 1908. év első négy hónapjára szóló indemnitás tárgyalása.

Az indemnitás.

Hoitsy Pál előadó: Vannak nagyfontosságú politikai érdekek, amelyek nem engedik meg, hogy a Ház minden más feladatot félretelve, most bocsátkozzék bele a jövő évi költségvetés tárgyalásába. Szükséges, hogy a Ház előbb az alkotmánybizottságokra, azután a kiegyezésre vonatkozó törvényjavaslatokat tárgyalja. Ezért a kormány a következő év első négy hónapjára a megszokott formákban indemnitást kér.

A kormány iránt való bizalomból következik e javaslat elfogadása, kéri tehát a Házat, hogy adja meg a kormánynak az indemnitást. (Helyeslés.)

A nemzetiségek szónoka.

Mihályi Tivadar: Az országgyűlési nemzetiségi párt nevében kijelenti, hogy az indemnitási javaslatot nem fogadják el.

Steiner Ferenc: Ilyen párt nincs!

Mihályi Tivadar: A minisztérium kormányra lépkező ígéretet tett az általános választói jog törvénybe iktatására. Amellett a rend helyreállítására vállalkozott. A választói jog általánosításáról szóló törvény ma sincs meg, a zavar pedig nagyobb, mint azelőtt volt. Az ország nyolczvan százaléka kívánja a választói reformot. A képviselőház a nemzetiségi képviselőket szólásszabadságukban akadályozza. (Zaj.)

Az elnök: Ez nem igaz. Az elnökség mindig biztosította a nemzetiségi képviselők szólásszabadságát is. (Helyeslés.)

Mihályi Tivadar: Hiszen éppen szólásszabadságunk megsértése miatt ma is elintézetlen ügy van a mentelmi bizottság előtt. Ez az ügy a külföldön is megbotránkozást keltett. Hisz újra a képviselőház kezében lesz a helyzet kulcsa: visszaállíthatja a tekintélyét. (Zaj.)

Az elnök: Az az ügy, amelyet Mihályi képviselő említ, a mentelmi bizottság előtt van. A házszabályok nem engedik meg, hogy a mentelmi bizottság előtt lévő ügyek a Házban tárgyalassanak. (Helyeslés.)

Mihályi Tivadar: A kormány az ország kárára kötötte meg a kiegyezést s az ország kárára emelte fel a kvótát. Elismerik, hogy a kormányzat kényserhelyzetben volt, de ezt maga a többség idézte elő, amikor azt hirdette, hogy mindenki hazaáruló, aki a koalíciós sáncokon kívül van. (Helyeslés a nemzetiségek részéről.) Ha a nemzetiségi képviselők egyénileg érintkeztek a volt szabadelvűekkel, a hadalókkal, vagy a szociáldemokratákkal, egyvel több ok volt, hogy a koalíciós részről hazaárulással vádolják meg őket. (Zaj.)

Felkeltések: Ön a románoknál is járt!

Mihályi Tivadar: Jártam, nem is tagadom. Nem csak családi ügyben, hanem egy nagy láрма érdekeiben is. A mai nehéz pénzügyi helyzetről szólva azt mondja, hogy bár az egész világon nyomott a pénzügyi helyzet, Magyarországon mégis a legrosszabbak a viszonyok; vidéken egy ezerkoronás váltót nem lehet visszleszámitolni, a legnagyobb kamat mellett sem. Ha a bajokon segítve nem lesz féltév alatt a legsúlyosabb gazdasági válság következik be. A magyarság közt is el van terjedve, hogy ennek a szerencsétlen helyzetnek, nemcsak az osztrák-magyar bank, hanem a kormány is oka; azért cselekedte ezt, hogy az önálló bank híveit megpuhítsa. (Zaj.)

Ő sem hiszi, hogy ez igaz legyen; ha hinné, erkölcsi kötelessége volna a kormánnyal szemben a vád alá helyezési indítványt előterjeszteni. Helyesen teszi a pénzügyminiszter, hogy a nagy bankoknak, mintegy százmillió koronával segítségére sietett; de vajjon gondoskodik-e a kormány a vidéki pénzügyi helyzetéről is, amelyekkel a fővárosi intézetek mostohán bánnak el? Fölvívja a Ház figyelmét a gazdasági hanyatlásra, mert újév után a legnagyobb katasztrófák következhetnek be.

A kormány ellen, nemcsak ellenzéki szempontból bizalmatlan, hanem azért is, mert az országos gazdasági bajon nem segít. A kormánynak be kell fejeznie a pénzügyi drámát, mert könnyen tragédia válhatik belőle, amely a mohácsi vésznél is súlyosabb lesz. Ha országos érdekek kívánják, készek lesznek a nemzetiségek a pártérdeket is alárendelni. Mindaddig, amíg Magyarországon a nemzetiségi és szociális kérdés megoldva nincs: az ország önállósága csak álom marad. De hiszen önök nem is akarják az önállóságot, nem akarják az önálló bankot sem! Önök az egész dolgot hátulról kezdik. (Derült-ség.)

Bírálgatja aztán a költségvetést, amely szerinte a deficit határára mozog. A közigazgatás most talán rosszabb, mint a régi rendszer idején valaha volt. A csernovai véres esetről szólva, azzal vádolja a szolgabíró, hogy tüzet vezényelt, mielőtt a népet szétoszlásra felhívta volna.

Markos Gyula: Nem szégyelli magát ilyeneket beszélni! (Zaj.)

Az elnök: Kénytelen leszek név szerint rendutasítani a képviselőket, ha zavarják a szónokot.

Mihályi Tivadar: Az igazságügyminiszter valószínűleg irtóháborút indított a nemzetiségi és szociális sajtó ellen.

Felkeltések: Nagyon is gyenge a miniszter!

Mihályi Tivadar: Ha ez így megy tovább, az urak szemben találnak magukkal minket!

Csontos Andor: Akkor agyonütünk benneteket. (Nagy zaj.)

Mihályi Tivadar hosszadalmas beszédét általános figyelemtelenség közt azzal fejezi be, hogy bizalmatlanok a kormány iránt s az indemnitást nem szavazzák meg.

A függetlenségi párt szónoka.

Thaly Kálmán: Az elmúlt évtizedekben nem alakult még kormány, amely iránt a nemzet minden részében olyan általános bizalom nyilvánult volna meg, mint a jelenlegi kormány iránt. De konstátálnunk kell azt is, hogy súlyosabb viszonyok között minisztérium aligha ragadta meg meg a kormány gyepöljét, mint a jelenlegi. A függetlenségi párt teljes tudatában van azoknak a nehézségeknek, amelyekkel a kormánynak küzdenie kell. Először is egy összeomlott rendszer undok maradványait kellett eltakarítani. A romok között még most is felütköznek kigyók és egyéb lények, amelyeket el kell tiporni, ha hazánk szabadságát biztosítani akarjuk.

A kormány működése még nem sok időre terjed. Tudatában vagyunk a legyőzhetetlen nehézségeknek s tudatában vagyunk, hogy nem örvendezhetünk meg annak, hogy mindent elértünk. De a kormány nem is vállalkozott egyébre, mint a jövő előkészítésére, az ut egyengetésére s azt el kell ismerni, hogy becsülettel teljesítette ezt a földadatát. A kormány munkabírást ellenségei sem vonhatják kétségbe. (Helyeslés.)

Ugy a jelen földadatait megoldotta, mint oly reformokat is létesített, amelyeknek üdvös eredményeit majd csak a jövőben fogjuk élvezni. Most csak az indemnitásról kíván nyilatkozni. A függetlenségi párt a kormány iránt bizalommal viseltetik, azért, mert eddig is több nehéz feladatot megoldott s mert nagy munkaerővel tett tanúságot. Napról-napra észlelhetjük annak a jelenségeit, hogy a magyar nép is tökéletes bizalommal viseltetik a kormánnyal s különösen Kossuth Ferencz iránt, aki még beteg ágyában is az ország javáért dolgozik. Kívánja is, hogy teljes egészségben és erőben sokáig munkálkodhassék még hazája javára s ama név dicsőségére, amelynek viselésére méltónak bizonyult. (Éljenzés.) A függetlenségi párt megbízásából és nevében kijelenti, hogy a kormány iránt bizalommal van s a javaslatot megszavazza. (Élénk éljenzés.)

Szünet után.

A horvát szónok.

Supilo Ferencz kijelenti, hogy a kormány iránt bizalmatlan s az indemnitást nem szavazza meg.

Megokolja ezt az álláspontját. A magyarok és horvátok között legutóbb történelekről most szólni nem akar, mert még nem érkezett el az ideje annak, hogy erről elfogulatlanul beszéljünk. A magyar koalíció az ismert bécsi paktumban, ha akaratlanul is, elfogadta a státuskvót a koronával szemben s ideiglenesen kormányt alakított, amely bizonyos reformoknak, bizonyos időben való megoldására vállalkozott. E főadatokat teljesítése után megszűnik a paktum ereje. A koalíció elvállalta a kormányt, anélkül, hogy a függetlenségi párt követeléseit közül egyetlen egy is teljesült volna, vagy magának annak a nagy küzdelemnek a céljából bármit megvalósíthatott volna, amely a közelmúltban lefolyt.

A státuskvó megmaradt a horvát ügyekben is; a státuskvót a horvátok is elfogadták, azzal, hogy a Horvátországban szükséges nagy reformok megoldását nem fogják sürgetni. A horvátok erkölcsi kötelességeiket semmiben sem szegték meg. A magyar koalíció, mint parlamenti többség, azonban nem tiszelt a státuskvót, így a horvát-szerb koalícióban megingatta a bizalmat maga iránt. Fölsorolja a horvátok sérelmeit. Ezek közt fölemlíti, hogy Kossuth Ferenc a fumei kormányzót egy hozzá intézett táviratában a „magyar tengerpart kormányzója”-nak nevezte. Alig van magyar minisztérium, ugymond, amely meg nem sértette volna a státuskvót. Szól azután a vasúti törvényjavaslatról, amely a horvátok által sérelmesnek tartott státuskvót akarta állandósítani. Ezt a horvátok Szerényi Józsefnek, Kossuth Ferenc gonosz szellemének tulajdonítják. (Zaj.)

Az elnök: Ezért a kifejezésért rendreutasítom! Supiló Ferenc: Magyarország a maga nyelvét rá akarja erőszakolni Horvátországra. (Nagy zaj.) Ugron Gábor: A magyar nyelvet üldözik Horvátországban!

Supiló Ferenc: Rakodczay czégére alatt azért neveztek ki nemzetellenes kormányt Horvátországban, hogy a nemzet ellen tervezett merénylet végrehajtását biztosíthassák. (Zaj.) Kérdi, hová lett az a lelkesedés, amelylyel tavaly májusban a koalíció a horvátokat üdvözölte?

Ugron Gábor: A horvátok megcsaltak bennünket! Supiló Ferenc: Vajjon ki nem tartotta meg a szavát?

— A horvátok! — kiáltják mindenfelől. Supiló Ferenc: A koalíciós kormány Horvátországgal szemben csak rosszabb kiadásban folytatta az eddigi rendszer politikáját, holott a horvátok nem lettek hűtlenek szavukhoz. Mi nem azért jöttünk ide, — folytatta — hogy címeket, rangokat, pozíciókat szerezzünk, hanem, hogy küzdjünk a közös szabadságért. A magyar koalíció Bécs felé mindig szolgál meghunyászkodást, lefelé pedig gödös zsarnokságot tanúsított. (Zaj.) Elveknél hangoztatása mellett megszavazza a kiegyezést, amely vívmányok helyett új áldozatokat jelent. Akkor miért buktatták meg a Széll Kálmán kormányát, hiszen a Széll-Körber-féle kiegyezés sokkal kedvezőbb volt, — de kvótáemelés nélkül. A történelem bizonyítja, hogy Magyarország függetlenségi küzdelme mindig vereséggel járt, ha a horvátok nélkül mentek harcra.

Ugron Gábor: Mert elárulták a horvátok! Supiló Ferenc: Magyarország függetlenségéhez csak a jogaiban megerősödött Horvátországgal való szövetségi vezet. Figyelmeztet Lueger legutóbbi nyilatkozatára, amely Magyarország abszorbeálását hirdeti. Mindig akadtak, akik jó pozíciókért Horvátország megsemmisítésének szolgálatába léptek. Csakhogy Horvátország el fogja söpörni ezeket az embereket. Ha ezzel a politikával föl nem hagy Magyarország, lesz idő, amikor nem látja maga mellett Horvátországot! (Hosszantartó zaj.)

Ugron Gábor: Az elszakadást hirdeti? Ez lázadás! (Nagy zaj.) Supiló Ferenc: El vagyunk készülve minden áldozatra, súlyos megpróbáltatásra, üldöztetésre, de Horvátország jogait nem engedjük! (Hosszantartó zaj. A horvátok tapsolnak.)

Wekerle Sándor beszéde.

Wekerle Sándor miniszterelnök: T. Ház! Nem azért szólalok fel a vita folyamán, mint hogyha a felhozottakkal szemben az a reményem lenne, hogy a megértés politikája következhetik be azon nagy elmentések után, amelyeket itt az előttem szóló képviselő ur és Mihályi Tivadar képviselő ur feltüntettek. Hanem felszólalok azért, mert annak a politikának és irányának képviselői, akiket itt ma hallottunk felszólalni — egyrészt a nemzetiségi urak, másrészt a horvát képviselő urak részéről — olyan fegyvereket használnak, amelyek egyenesen a mi államéletünk ellen vannak irányozva. (Ugy van! Ugy van!), mert Europa nagy közvéleménye előtt igyekeznek következetesen és mesterségesen hamis színben tüntetni fel (Igaz! Ugy van!) a politikánkat és úgy odaállítani a dolgot, mintha mártírok lennének és akkor is, amikor többet és többet adunk, amikor inkább és inkább elismerjük az egyéni szabadságot és még a különállásukat is, akkor úgy tüntetnek fel, mintha jogok elkobzásával, erőszakos, mesterséges eszközökkel tudná ez a nemzet államiságát fenntartani. Engedje meg ezért nekem a t. Ház, hogy az indemnity kapcsán felhozott ellenvetéseknek gazdasági részével most foglalkozzam. (Helyeslés.)

Kinek a nevében?

Először is Supiló Ferenc képviselő urnak megjegyzéseire, előadására vagyok bátor megjegyezni, aki úgy tudom, a horvát rezoluzionisták nevében méltóztatott felszólalni, (Zaj) Nem tudom, hogy van-e mandátuma arra, mert egy kissé korlátoznunk kell a mandátumok terjedelmét. Ő szólhat a horvát rezoluzionisták nevében, de arra a szerepre, hogy Horvátország nevében is szóljon, nincsen joga. (Élénk helyeslés.) A történelmi igazság kedvéért kénytelen vagyok röviden előadni az előzményeket. Tény, hogy akkor, amikor a nemzeti küzdelem folyt itt, nemcsak egy korábbi rendszer, hanem egyenesen a mi veszélyeztetett államjogi helyzetünk miatt, akkor egyes barátaink a horvát rezoluzionistákkal is tárgyalásokat folytattak avégett, hogy közös érdekeinket közösen védelmezzük meg azokkal szemben, akik részéről azok veszélyeztetve látszottak lenni.

A kormány programja.

Midőn mi kormányra léptünk — kormányralépünk azon pontozatok alapján, amelyeket ő felsége megállapított — akkor igaz, hogy a statusquo fenntartására vállalkoztunk a tekintetben, hogy egyes pártok elveiket ezen időszak alatt nem kívánják érvényesíteni, de azokat sértetlenül fentartják, hogy így rendet csináljanak és Magyarország közjogi, állami átalakulásának nagy prozesszusát nyugodtan vigyék keresztül, de azokban a pontozatokban Horvátországi irányában követendő magatartásunkról semmi sem volt. Mi azokban a pontozatokban Horvátország irányában kötelezettséget nem vállaltunk. (Mozgás.)

Ugron Gábor: Külön kötelezettséget! Wekerle Sándor miniszterelnök: A horvát kiegyezésnek megszavazása természetesen benne volt hiszen ez a statusquonak a következménye. (Ugy van!)

És azután jöttek a pour-parlék és ezen korábban folytatott pour-parlék következményeképpen azt mondták, hogy igenis, Horvátország irányában szorosán az 1868:XXX. t.-cz. alapján fogunk állani. Horvátország szabad intézményeinek törvénybe iktatását a magunk részéről is elő fogjuk segíteni. De azon horvát törekvést, amely egyúttal magyar törekvés is, és amely az 1868:XXX. t.-cz.-ben is kifejezésre jut, hogy t. i. Dalmátország visszacsatolását szollicitálni kell, ezt ugyebár kikapcsoltuk és azt mondtuk: hogy ez a mi mostani politikánknak célját nem képezi. De arról, hogy ott valami fenntartás lett volna, hogy messzemenő más jogok, mint Dalmácia visszacsatolása, fentartottak volna a t. urak részéről: nekem tudomásom nincsen. (Zaj.)

Polit Mihály: De pour-parlé volt! Wekerle Sándor miniszterelnök: Kérem, igen sokféle pour-parlé van. En erre a pour-parléra hivatkozom, amelynek alapján mi kormányzati programunkat megalkottuk. (Igaz! Ugy van!) Ezen pour-parlének egyik kardinális és kiinduló pontja az volt... (Zaj!)

Az elnök (csenget): Csendet kérek! Wekerle Sándor miniszterelnök: ... hogy Dalmácia visszacsatolása nem fog követeltni ezen idő alatt. (Supiló Ferenc közbeszó!) Bocsnátot kérek, fentartom álláspontomat. Ne tessék talán azt hinni, hogy az 1868:XXX. t.-czikben törvényileg biztosított egyenes álláspontot csak így közbevetőleg is feladnám, vagy bevezetni igyekezném annak feladását. Hanem kikötöttük, hogy politikánk körébe az nem tartozik. (Helyeslés.) Ellenben köteleztük magunkat, hogy igyekeznünk fogunk Horvátországban is szabad intézményeket létesíteni, Horvátország gazdasági fejlődését elősegíteni és mindenben az 1868:XXX. t.-czikhez ragaszkodni. (Helyeslés.) De messzebbmenő horvát követeléseknek elismeréséről, vagy kölcsönös fenntartásról úgy, hogy ott egy nyugvópontra helyezkedtek volna horvát testvéreink egy status quo alapján: legalább a velem folytatott diskurzusokban nem volt szó.

En, t. képviselőház (Halljuk! Halljuk!) akkor, midőn ezeket a székeket elfoglaltuk, Horvátországról részletesen is nyilatkoztam. (Ugy van!) Felolvassa beszédének ezt a részét.

Ez volt kormányprogramunk és e programmal foglaltuk el ezeket a székeket és e kormányprogram alapján önök itt felszólaltak és ahhoz hozzájárultak.

A horvát választások alkalmával a t. képviselő urak nem ugyan abszolút többségre, de relatív többségre tettek szert. Igyekeztünk a horvát pártokat kiegyeztetni. Mert ha mi a korábbi rendszer hibáit ki is akartuk küszöbölni, nem lehetett célunk, sőt jogunk sem, hogy az unionista-pártot, amely Horvátországban exisztált, brükszirozzuk, megsemmisítsük.

Polit Mihály: Megtagadták. (Nagy zaj.) Wekerle Sándor miniszterelnök: Nem tudom, ki tagadta meg. Mi a bajokat orvosolni akartuk, de Horvátországban levő barátainkat, a hozzánk szító horvátokat magunktól eltaszítani nem akartuk. (Élénk helyeslés.) Ezért történtek kísérletek (Halljuk! Halljuk!) arra nézve, hogy lehetne a volt nemzeti párt és a rezoluzionisták között bizonyos fuziót létesíteni.

Ez iránt többszörös kísérletek történtek. Most nem akarok annak bővebbi taglalásába bocsátkozni, hogy e fuzió miért nem sikerült, de az tény, hogy a mi közöttünk folytatott megbeszéléseknek azt a tendenciáját a t. képviselő urak is elfogadták, hogy velők lehetőleg közös egyetértésre fognak jutni és egy együttes működést saját részükről is lehetővé tesznek és elősegítenek.

A horvátok hálája.

És hogyan felelték meg a tisztelt képviselő urak ennek? (Mozgás.) Először is szövetkeztek az ugynevezett Starcsevics-párttal, (Igaz! Ugy van!) és itteni delegátusokul — bocsnátot kérek — (Derült-ség.) mind saját pártjukbeliket küldtek be és mint-hogy nem voltak annyian, hogy kitelt volna közülök az ide küldendő képviselők száma, még virilistákat is küldtek ide, és így, megengedem, nem forraszerinti megegyezés ellenére, de megbeszélésünk, az azokban részünkről nyilvánult tendencia ellenére a másik pártot egészen kizárták az itteni megjelenésből. (Igaz! Ugy van!) Ez volt a kiindulási pont. (Zaj.) Delegátusoknak mondták magukat. (Felkiáltások: Nem delegátusok!) Olyan képviselők mint mi, azzal a különbséggel, hogy közvetett választás utján jönnek ide, mi pedig közvetlen választás utján.

Nem akarok ilyen materiális dolgokról beszélni. Mi volt a második lépés? A második lépés az volt, hogy saját körükből igyekeztek a kormánytagjait, helyesebben szólva, a bán mellett alkalmazott osztályfőnököket kineveztetni. Ennek is megfelelően Ebből azután rögtön egy kissé messzebbmenő dologra kívántak következtetést vonni, arra t. i., mintha valóságos parlamentáris kormány volna Horvátországban.

Kmetty Károly: Ez az ő szokásuk! Wekerle Sándor miniszterelnök: Hát engedjék meg nekem a t. képviselő urak, hogy majd ezzel a horvát parlamentáris kormányral kissé külön foglalkozzam. (Halljuk! Halljuk!) Most csak jelezni akartam azt a tendenciát, amely fennálló közjogi rendünkön tulmenőleg valóságos parlamentarizmust akar Horvátországra nézve következtetni.

Midőn azok az új férfiak bevonultak az osztályfőnöki székekbe... Ugron Gábor: Mindjárt a magyarokat kezdték üldözni!

Wekerle Sándor miniszterelnök: ... akkor egy sajtószerű jelenséggel találkoztunk, azzal a jelenséggel, hogy a mi barátaink, az új barátok, elkezdtek a Horvátországban levő magyar iskolákat üldözni. Egyszerűen illuzóriussá tették a szülőknek azt a jogát, hogy szabadon választhassák meg azt az iskolát, amelybe gyermekeiket járatták, kitiltották azokat a mappákat, amelyeken Magyarország is fel volt tüntetve (Nagy zaj), a horvát tankönyvekbe be kívántak vétetni olyan dolgokat, amelyek közjogi rendünkkel ellenkeznek, én az egész viszonyokra való tekintettel, békésen igen sokat türtem és akartam applanálni, mert magasabb érdekekből nem akartam másodrendű kérdésekkel a jó viszonyt és az elsőrendű kérdések békés megoldását veszélyeztetni.

Egy hang a középben: Le vannak leplezve!

Wekerle Sándor miniszterelnök: Harmadszor azt állítják, hogy mi megváltoztattuk a statusquot in pejus. Hát ugyan mivel változtattuk meg a statusquot in pejus? Azzal, hogy elfogadtuk a horvát kiegyezést és ezzel csakugyan igen jelentékeny összegeket bocsátottunk Horvát-Szlavonországek rendelkezésére? (Ugy van! Ugy van!) Azzal, hogy ezen kiegyezés által a közszolgáltatásokban való arányos részesítést a végtelékig keresztülvittük a fogyasztási adókban is, tehát a legnagyobb előzékenységet tanúsítottuk? Azzal, hogy költséges vasúti vonalak építésébe megyünk bele, hogy a t. képviselő urakkal folytatott a dalmát vasutak építését feltétlenül kötelezettséggé elvállaltuk, ha a határvidéki alap hozzájárul?

Supiló Ferenc: A hadügyminisztérium kívánta! Wekerle Sándor miniszterelnök: T. képviselő ur higye el, hogy a hadügyminiszterrel egy szót sem váltottam soha a dalmát vasutakról. És mi lett a következmény? Az, hogy a velünk kötött bizalmas egyezményt bizony a tárgyalások folyamán...

Egy hang (balfelől): Elárulták! Wekerle Sándor miniszterelnök: ... nem mondom, hogy elárulták, de tudomására jutott az osztrákoknak.

Polit Mihály: Horvát pénzen kiéptitk! (Felkiáltások balfelől: Víz az öregnek!)

A bibliai alak.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Tisztelték a képviselő urat, új bibliai alakot fedeztem fel benne. A biblia szerint Krisztus urunk öt kenyérral megvendéglét ötezer embert, de hogy 6 millió horvát hozzájárulásából hogyan lehet 100 millió költséget fedezni, ezt csak új bibliai csoda bírná megfejtetni. (Élénk helyeslés és taps. Folytonos zaj.)

Az elnök (Csenget): Csendet kérek! Wekerle Sándor miniszterelnök: Bizony, t. képviselőház, igen jelentékeny áldozatokat hoztunk ezen a téren; sőt ott elvállalt kötelezettségeink tulmenve, még egy más, igen jelentékeny horvát vonal transzi-

rozásával most is foglalkozunk. Mert mi nem önkkel állunk szemben, t. Ház, hanem a horvát nemzettel (Helyeslés) s az irányában elvállalt kötelezettségeket úgy politikai, mint gazdasági téren becsülettel fogjuk beváltani.

Az iparfejlesztés terén (Halljuk! Halljuk!) inauráljuk azt, hogy Horvátország abban arányosan részesíttessék.

Miben változtattuk meg az állapotokat in pejus? Abban, hogy itt elvállalt kötelezettségünknek megfelelően horvát osztályok felállításáról gondoskodunk a költségvetésben? Avagy azzal változtattuk in pejus az állapotot, hogy akkor, amikor a vasúti pragmatikát megalkottuk, vasúti pragmatikában többet adtunk, mint amit abban az időben kifejeztem, mert nemcsak a közönséggel való érintkezésben kívánunk horvátokat alkalmazni, hanem a pragmatikában általában a Horvátországban alkalmazandókra nézve mondjuk ki kötelezőnek a horvát nyelv bírást, tehát sokkal messzebb mentünk a programban elvállalt kötelezettségeknél. (Felkiáltások balfelől: Elég kár volt! Ez a hála! Folytonos zaj. Elnök cseppet.)

En sajnálattal látom, hogy akkor, amidőn mi ilyen nagy előzettséget tanusítottunk és midőn pl. a horvát ipar fejlesztése, az ottani népesség foglalkoztatása és a kivándorlás csökkentése végett éppen a legutóbbi napokban igen jelentékeny költségeket vásároltunk, amely fizetnek átvétele éppen most van folyamatban, hogy akkor nem hogy elismerjük, hogy a legmértányosabban járunk el, hanem egészen új irányokat, egészen új politikai tendenciákat kezdnek bevinni a horvát politikába.

Ilyenekül kell különösen fölemlítenem azt, hogy most már nem a mi törvényeinkben említett horvát nemzetről, hanem „horvát-szerb” nemzetéről beszélnek.

Polit Mihály: Bűn!

Wekerle Sándor miniszterelnök: Nem bűn, csak a törvényeknek nem felel meg. Mi Horvátországban egy politikai nemzetet ismerünk, a horvátot, úgy, amint Magyarországon egyet ismerünk, a magyart; a szerb ott nemzetiség, éppúgy, mint nálunk nemzetiség. (Helyeslés a baloldalon.) Csak olyan tendenciákat nem szeretek a politikába bevinni, amelyek alapvető törvények intézkedéseit ilyen elvevesséssel szeretnék megváltoztatni, annál kevésbé, mert úgy látom, hogy azok a politikai tendenciák, amelyeket ott érvényesítenek, nem is záródnak le Horvátország határain (Igaz! Ugy van! balfelől.), hanem messzebb terjednek. (Zajos közbeszólások a horvátok padjain.)

Az elnök (cseppet): Csendet kérek!

A titkos czélok.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Azok a tanácskozások, amelyeket önök folyton a dalmát képviselőkkel tartanak és más külföldi összeköttetésekkel, azok, azt hiszem, bármily jogosultak legyenek, de igazolják azt a föltevést, hogy önöknek messzebbmenő törekvéseik vannak, amelyeket tettett vagy erőszakot mosolyokkal elűnti, t. képviselő urak, nem lehet. (Hosszantartó élénk helyeslés és taps.)

Ugron Gábor: Tendenciájuk a hazaárulás!

Wekerle Sándor miniszterelnök: A vakmerőségük annyira ment (Halljuk! Halljuk!), hogy a Ház kebelén belül nem szatírával, hanem egyenesen inzultusokkal illettek bennünket. (Igaz! Ugy van!) Én nem törődöm azzal, hogy valaki engem Wekerle urnak vagy minek nevez-e vagy hogy a kormányt „nagy kabinet” csúfnévvel akarja-e illetni. Hiszen becsületes munkával akartuk helyünket mindig megállítani, úgy én, mint t. miniszterársaim is (Zajos éljenzés); minket valami nagy zási törekvések és hóbortok nem bántanak. Hasonlóképp nem bántja azt, akit olyan szörnyű kicsinyelve méltóztatnak feltüntetni, a horvát bánt sem. A horvát bánt egy becsületes horvát politika megvalósítására vállalkozott. A bánt úgy feltüntetni, mint eszközt, nem tudom én, micsoda politikának, nem engedhetem. (Élénk helyeslés balfelől.) A legális korlátok közt a bánt reprezentálja az a horvát politikát, amely becsületes horvát politika, de amely a magyar érdekekkel összeegyeztethető és amely önöknek minden ellenkező, minden izgató, minden lázító törekvései dacára, legyenek meggyőződve, Horvátországban érvényre is fog jutni. (Hosszantartó élénk helyeslés és taps a jobb- és baloldalon. Zaj a közepén.)

Az elnök: (Cseppet.) Csendet kérek!

A törvény: törvény.

Wekerle Sándor miniszterelnök: A tisztelt képviselő ur úgy szeretett volna bennünket feltüntetni, mint akik Ausztriával szemben a legféltékenyebben, legodaadóbban, legalázatosabban járunk el azért, hogy szabad kezünk legyen velük szemben és másodszor olyan tendenciákat tulajdonított nekünk, mintha mi valami nagy magyarosítási törekvéseket akarnánk keresztülvinni.

Egy hang (a baloldalon): Bárcsak úgy volna!

Wekerle Sándor miniszterelnök: Hogy nekünk, tisztelt képviselő ur — és ezt mondhatom a tisztelt nemzetiségi képviselő uraknak is, — mennyire vannak magyarosítási törekvéseink, az törvényeinkben jut kifejezésre. (Helyeslés.) Mi nekünk magyarosítási törekvéseink csak annyira vannak, hogy az állam nyelvét mindenkinek hozzáférhetővé tesszük.

(Helyeslés.) Ezért rendeljük el annak kötelező oktatását. (Élénk helyeslés.) Ezen túlmenő, erőszakos magyarosítási törekvéseink minékünk Magyarországon sincsenek. Igaztalan tehát önknek a vádjá.

Polit Mihály: Elég ez a törekvés, kérem! (Zaj.) Wekerle Sándor miniszterelnök: . . . Hát mutasson fel nekem az igen t. képviselő ur egyetlenegy országot Európában, ahol úgy bannak a nemzetiségekkel, mint itt, ahol ilyen keveset kívánunk a más ajknaktól. (Élénk helyeslés és taps.)

Brediceanu Korjolán: Nincsen olyan ország, ahol a népoktatásban az anyanyelvet nem respektálják. (Zaj.)

Wekerle Sándor miniszterelnök: Menjen át a t. képviselő ur csak Romániába. (Élénk helyeslés, tetszés és taps. Folytonos zaj és közbeszólások a nemzetiségi padokon.)

Az elnök (cseppet): Kérek csendet, t. képviselő urak méltóztatassanak a szónokot csendben meghallgatni, mert különben kénytelen leszek a házszabályok szigorát alkalmazni. (Halljuk! Halljuk!)

Wekerle Sándor miniszterelnök: Menjen el oda, t. képviselő ur. Én elmegyek, ha nem is fizikailag, de legyen meggyőződve, hogy figyelemmel kísérem a viszonyokat és tudom, hogy az ott felállított iskolák micsoda kötelezettségeket rónak az iskolafenttőkre. Én félelmyivel beérem. (Helyeslés.) De ne menjen át Romániába a t. képviselő ur. Menjen át Horvátországba (Élénk helyeslés.) és nézze meg, hogy a magyar állam területén belül, az ottlévő 200.000 magyarral szemben, minő követelésekkel lépnek fel (Élénk helyeslés.) és akkor azt fogja látni, hogy a mi iskolai törvényünk egyike a legszabadabbaknak. (Igaz! Ugy van!)

Nekünk, t. képviselőház, nincsen bevalott és be nem vallott programmunk (Tetszés.), nekünk csak egy programmunk van, az, amelyet itt igyekezünk megvalósítani. És önök, t. képviselő urak, (Folytonos zaj a közepén.) annyira mennek vakmerőségükben, hogy itt a képviselőházban inzultus-szerűen viselkednek irántunk. (Igaz! Ugy van!) Én nem vagyok nagyra politikai működésemmel, de hocsánatot kérek, mögöttem és miniszterársaim mögött egy politikai mult áll, amely politikai multban lehet, hogy eltérők voltak nézeteink, de mi mindenkor becsületes magyar politikát és Horvátország irányában becsületes horvát politikát juttattunk érvényre. Mi nem ideje-órája működünk ezen a téren és remélem, hogy elérkezik az idő, hogy Horvátország nagy közvéleménye is nem ideje-órájig működő politikuskok által, hanem a horvát nemzet valódi érdekei által fogja magát vezetni. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)

Elnök: Az ülést öt perczre felfüggesztem. Szünet után.

Még egy nemzetiségi.

Vlár Aurél: A miniszterelnök a kormányának a kiegyezési kérdésekben tanusított gyengeségét azzal igyekezett mentesíteni, hogy a nemzetiségiek a tárgyalások idején rossz partnerei voltak a kormányának. A kiegyezés voltaképp nem is tartalmaz vívmányokat, mert csak nem vívmány a vámszerződés, a vámszövetség helyett! Ami vívmány van, az már az előbbi kormányok alatt megvolt. A gazdasági függőség előbb-utóbb gazdasági függőséget fog maga után vonni.

A nemzetiségieket a kulturában és közigazgatásban egyaránt elnyomják. A nemzetiségi képviselőknek még a mentelmi jogát se védik meg. Utal a „reakció” Ausztriára, ahol a Reichsrath a képviselőket ki sem adja politikai vétségeikért. Amióta ez a kormány működik, mindenfelé az országban súlyedés tapasztalható. (Zaj és ellenmondások.)

Az alkotmánybiztosítékok közül kettő: a tisztviselők viszonságáról és a lex-Szapáriana eltörléséről szóló javaslatok nem bírnak jelentőséggel. A legfőbb alkotmánybiztosíték volna a bírói függetlenség. De a bírák nem függetlenek, mert külső behatásnak engedelmesskednek.

Az elnök: A képviselő ur a bírói függetlenséget támadta meg, ezért rendreutasítom. (Helyeslés.)

Vlár Aurél: A kormány iránt bizalommal nem viseltetik, azért nem szavazza meg az indennitást.

Az elnök: Megállapítja a következő ülés idejét és napirendjét s az ülést negyed 3 órakor bezárja.

KÜLFÖLD.

Az új norvég kormány. Hakon király elfogadta Michelsen miniszterelnök, Olsson honvédelmi miniszter, dr. Jensen közoktatásügyi miniszter és Botmer igazságügyi miniszter lemondását. A király egyúttal kinevezte Lövlund jelenlegi külügyminisztert tárczájának megtartása mellett miniszterelnökké, Bredal ügyvédet igazságügyminiszteré, Halvorsen bankigazgatót pénzügyminiszteré, az eddigi pénzügyminisztert vallás- és közoktatásügyi miniszteré. A Michelsen-kormány volt az

önálló Norvégia első kormánya és Michelsen volt Norvégia elszakadásának előharczósa.

A finn országgyűlés. Helsingforsban az országgyűlés elfogadta az alkotmánybizottság javaslatát 20 milliónak a finn állam pénzéből az orosz állampénztárba való befizetése ügyében. A szociáldemokraták nem vettek részt a szavazásban.

A dumaválasztások. Az eddigi jelentések szerint 327 képviselőt választottak meg. Ezek közül 166 a jobboldali és a monarchista párthoz tartozik, a többiek között van 98 októbrista és mérsékelt, három tagja a békés megújulás pártjának, 25 kadetpárti, 1 lengyel nacionalista, 6 mohamedán, 9 szociáldemokrata és 19 balpárti.

A Novoje Vremja számítása szerint a még megválasztandó 115 képviselő legnagyobb része ellenzéki lesz és legfeljebb 33 jobbpárti. Eszerint a harmadik dumában a jobboldal és a mérsékelttek 270, a baloldali pártok pedig 172 mandátumot fognak számlálni. Az igazi orosz férfiak követsége 18 mandátumot kapott. Feltűnően sok a papképviselő, még pedig 40.

A német kamarilla bukása.

— Hardent föimentették. —

Budapest, október 29.

Csúfos és rettenetes sors érte utól a német kamarillát, ezt az „idegen fekete virágot”, amint Bülow kancellár nevezte. Valamikor, még nem is oly rég kimondhatlan hatalma volt; majdnem olyan nagy hatalma, mint magának a német császárnak, mert a császár elhatározásaira döntő befolyást gyakorolt. A német politikában nem is történetelt más, csak az, amire ez a hivatalosan nem exisztáló, váltig letagadott s mindamélttal valósággal élő intézmény hozzájárult; amihez pedig hozzá nem járult, az nem is történetelt. A kancellár kinevezésétől, a nagy és kisebb hivatalok betöltéséig a kamarilla kezétől függött minden. Az intrikák legczudarabb eszközeitől sem riadtak vissza. Csupa leselkedés, kémkedés, protekció és korrupció mozgatta a német politikai közéletet. A császár nem is sejtette, hogy azok, akiknek tanácsára hajlott, akikben hitt s akikhez bizalma volt, erkölcstelen emberek, akik nemcsak a kegyenczek rendszerét inaurálták Németországban, hanem a fajtalanság minden örületének hódoltak. Erkölcsileg tetőtől-talpig romlott emberek, akik a fajtalanságot ragály gyanánt terjesztették és a hadsereg tisztikarának egy részét is megmetyeltyezték.

Ki tudja, meddig uralkodott volna még ez a kamarilla, s meddig élt volna minden erkölcs-telenségével együtt, ha nem akadt volna egy bátor újságíró, aki az írott szó hatalmával egy csapással össze nem dönti az egész intézményt s véget nem vet a csunya üzelmeknek.

Ez a bátor és félelmet nem ösmerő újságíró Harden Miksa volt. Nem az emberek ellen intézett hajsztát. Ezt ő maga is kijelentette. Az intézmény ellen harcolt, mely annyi bajt és veszedelmet hozott már a közéletre. Hogy az emberek, akik az intézmény élén állottak, magas rangjuk, előkelő állásuk és származásuk dacára a bűn fertőjébe süllyedtek, ez még jobban elősegítette győzelmét. A német közvélemény csak úgy, mint a császár, belátta, hogy milyen emberek befolyása érvényesült a politikában és általában a közéletben.

A szennyos hullámok, amelyeket ez a pör felkavart, oly magasan csapkodtak már, hogy az ítélet, amelyet ma délelőtt mondott ki a berlini törvényszék, csak megpecsételése volt annak az ítéletnek, melyet a közvélemény és a német császár is alkotott magának. A császár az ítélet kihirdetése előtt már kiadta a rendeletet, hogy a hadseregben szigoruan üldöztessek minden fajtalanság. Ezzel a piróri is kitűnt,

hogya a német császár a maga részéről bebizonyítottan tartotta azokat az állításokat, amelyekért Harden Miksát a sorompók elé állították. Még fölmentő ítélet esetében is mindenki meg lett volna győződve arról, hogy Harden Miksa igazat mondott.

Mégis, az utolsó napokban sokan azt hitték, hogy Hardent el fogják ítélni, amit a kamarilla tagjai persze leirhatlan örömmujongással fogadtak volna. Moltke ugyanis számított arra, hogy Poroszország népei mily büszkék a hadseregükre. Közöltük, hogy mily népszerű frázissal végezte vádbeszédét. A császár kabátjára hivatkozott, melyet — mint hangsúlyozta — negyvenkét évig becsületben viselt. S rámutatván Hardenre, feljajdulva tette hozzá:

— És ezt a kabátot, becsületemmel együtt, ez az ember most sárral piszkolta be.

Sok embert megtévesztett ez a népszerű és hangzatos kijelentés. Mithogy a törvényszék tagjai közt két esküdt is volt, sokan attól tartottak, hogy a bebizonyított tények dacára is meg fogja téveszteni Moltke és el fogják ítélni Hardent.

Ez a bizonytalanság három napig tartott. Ma délelőtt azután meghozták az ítéletet, mely véget vetett a bizonytalanságnak. Az igazság győzött a frázisok fölött. A törvényszék fölmentette Hardent, ami azt jelenti, hogy elítélték Moltkét. A kamarilla minden förtelmes erkölcs-telenségével együtt elsüllyedt a posványba s ki van szolgáltatva a közmegejtésnek. S megy tovább a maga enyészete felé a feltámadás minden reménye nélkül.

Az ítéletről és annak részleteiről az alábbi tudósítások érkeztek Berlinből:

Ítélet előtt.

Valóságos ostromot intézett a közönség ma délelőtt a törvényszék épülete ellen. Mindenki helyet kívánt a teremben. Sápadt, felgyűrt kabátu virrasztók, akik ugyancsak nagyszámban szaporították meg a hivatalos korhelyek és mulatózók számát, a kora reggeli szürkületben oda-gyülekeztek a törvényszék épülete köré. Sok nő, asszony és leány is beállt az ostromlók sorába, mindenki azzal a halvány reménnyel kecsgettette még magát, hogy bejuthat az események központjába jutott ház belsejébe. Hiu reménykedés volt. Ugy le volt foglalva a törvényszék terme, hogy rendes uton oda bejutni nem lehetett. Hanem, aki áldozni tudott, az jó pénzért megválthatta még azt a ritka boldogságot, hogy a világ egyik legizgatottabb ítéletét fülével hallhatta s a járó fül- és szemtanu minden izgató gyönyörűségét kiélvezhette. A tömeg nöttönött, a tolongás mind nagyobb lett, a rendőrségnek egyre nagyobb nehézségekkel kellett küzdeni. A moraj, a lárma fokról-fokra emelkedett, minél jobban közeledett az ítélet kihirdetésének ideje. Végre elmúltak a legkínosabb órák, mindenki benn volt már az épületben, a bírák, a vádlott, a panaszos, az ügyvédek s mindenki, akinek valami köze volt a végső akushoz.

Az ítéletet kihirdették.

A tárgyalóteremben lélekzetüket visszafojtva álltak az emberek s a végsőig megfeszült idegekkel várták a törvényszék tagjainak megjelenését. Végre bevonultak a törvényszék tagjai s ünnepélyes csendben hirdették ki az ítéletet:

— A törvényszék Harden Miksát a becsület-sértés vádjá alól az összes pontokban fölmentette. A perköltségeket Moltke gróf magánvádló tartozik viselni. A törvényszék elismerte ugyan, hogy a cikkek sértő természetűek, a vádlottnak azonban sikerült igazát bizonyítania.

A bíróság elnöke a felmentő ítéletet hosszasan indokolással kísérte, melyben mindenekelőtt kifejtette, hogy a vádlott védője által tett elévülési kifogást vissza kellett utasítani. A bizonyítás során felmerült adatok gróf Moltke homoszexuális mivoltát kétségtelenné teszik. A bizonyítási

eljárás adatai alapján kitént, hogy gróf Moltke valóban a rendestől eltérő hajlamokkal bír, nem derült ki azonban a bizonyítási eljárás folyamán az, hogy Moltke homoszexuális irányban valóban vékezett is, amint hogy vádló azt, hogy gróf Moltke homoszexuális cselekedeteket művelt, nem is állította és pedig nem vádolta ezzel gróf Moltket sem a „Zukunft“-ban közzétett cikkeiben, sem itt a bíróság előtt. A bíróság azt is megállapította, hogy gróf Moltkenek gróf Lynar abberrációiról, melyek a perben szóba kerültek, nem volt tudomása. A bíróság elismeri, hogy gróf Moltke fellépésével, valamint nyilatkozataival és az erre vonatkozólag szerzett bizonyítékokkal azt a benyomást teszi, hogy igazat mondott, gróf Moltke erkölcsileg érintetlenül kerül ki a tárgyalásból. A vádlott Harden Miksáról azonban el kell ismerni, hogy a „Zukunft“-ban közzétett cikkei megírásánál jóhiszeműleg járt el, igazat mondott és jogos érdekeket védelmezett. Ez oknál fogva tehát a bíróság felmentő ítéletet hozott.

Bülów birodalmi kancellár tegnap órák hosszat volt a császárnál. Udvari körökből kiszivárgott, hogy a császár a legnagyobb izgalomban várta az ítéletet és tegnap a kancellárral főleg a Harden-pórról beszélt.

Az utolsó mentési kísérlet.

Az ítélet kihirdetése után felállt Gordon igazságügyi tanácsos, Moltke képviselője és szót kért. Az ítélet meggyengítésére Bolhardt vértess-örmezt, a koronatanut támadta meg egyszer.

— Bolhardt tanu — ugymond — aki a Lynar-villában történekről vallott és az ott gyülekezők közt Moltke grófot és Eulenburg herceget is felismerni vélte, súlyosan rosvott előéletű ember. A testőr-dandár haditörvényszéke sikkasztás és hivatali hatalommal való visszaélés miatt lefokozta és miután jogaitól megfosztották, Spandauba vitték, hol váriagságot kellett kitéltenie.

A bíróság elnöke rögtön megadta rá a választ, hogy a bíróság e tanu vallomásának nem tulajdonított értéket. Ezzel vége volt az aktusnak s a közönség bravózza, hoholva nyomult ki a teremből.

A vádló és a vádlott.

Gróf Moltke az ítélet kihirdetése és felolvasása alatt látszólag teljesen megtartotta nyugalmát. Komoly arccal figyelt s izgalmat nem árukt el.

Hardent, amikor kilépett a törvényszéki épület kapuján, a közönség élénk felkiáltásokkal üdvözölte.

A közönség Hardent vállaira emelte és nagy ováció közben a szomszédos vendéglőbe akarta vinni, de Harden nem engedte. Egy élte-sebb hölgy bokrétát nyújtott át Hardennek és azt mondta, hogy fiát a hadseregben olyan üzelmekkel tették tönkre, amelyek ellen Harden irtó hadjáratot kezdett. Az ő fia áldozat lett. Harden bátor fellépése után remélhetőleg nem lesz több áldozat a hadseregben.

Gróf Moltke észrevétlenül sompolygott ki az épületből és így a közönségnek nem nyílt alkalma arra, hogy hangulatának vele szemben kifejezést adjon.

Harden nyilatkozik.

Hardent az ítélet után megrohanták és kérdésekkel ostromolták. Harden egy újságírónak ott hirtelenében ezeket mondta:

— Mihelyt a pör megindult, rögtön biztosra vettem, hogy föl fognak menteni. Cikkeimet, amelyekben lelepleztem a dolgokat, való és teljesen megbízható adatok alapján írtam meg és az egész pör folyamán is szigoruan ragaszkodtam az adatszerű bizonyításhoz. Amiért egyébként a cikkeimet írtam, az nem volt az érdekesség hajhászása, — nem is az Eulenburgék beteges hajlandóságai érdekelték — azokhoz semmi közöm. Engem politikai cél vezetett. A császárt akartam kiragadni ezeknek az embereknek a hatalmából és a birodalmat megszabadítani az ő melékkormányuktól, amely annyi vereséget hozott a német politikára.

Véres templomszentelés.

— Vizsgálat. Forrongás. Interpelláció. —

Budapest, október 29.

A vérpára, mely a szomorú csernovai templomavatás után a levegőben kóvályog, az egész ország kedélyét megfekszi. A gyilkos sortüz ropogása mindenfelé óriási izgalmat keltett, egyszersmind megindult a vita, hogy a vérengzés közvetlen oka a pánszláv izgatás-e, avagy a hatóságok tapintatlansága és erőszakoskodása? A nagy apparátussal dolgozó vizsgálat adataiból egyelőre az a sajnálatos tény tűnt ki, hogy a templomszentelést erőszakoló egyházi és hatósági emberek tudatában voltak a csernovai lakosság elkeseredett hangulatának. Eszerint Hlinka szökése előtt a csernovaiak az oltár előtt esküdtek meg, hogy a templomi beszentelését másnak meg nem engedik. Mikor pedig a csernovaiak arról értesültek, hogy Párvy Sándor szepesi püspök ragaszkodik a templom mielőbbi felszenteléséhez, küldöttséggel jelentek meg a püspöknél és a beszentelés elhalasztását kérték, hogy a nem teljesített kérelemmel mit értek el, azt megmutatták az események.

Belopotoczky Gyula kir. ügyész és Almann János tb. szolgabíró a helyszínén hallgatja ki a tanukat, akik a véres incidensről a legellen-tetesebben nyilatkoznak. A zendülés halottainak holttesteit dr. Polgár, dr. Makoviczky és dr. Aischl orvosok ma felboncolták.

Forrongás Csernova környékén.

Harag és félelem lepte meg a véres esemény óta a népet s az izgatottságot a halottak boncolása még fokozza. Csernován és a környéken brosurákat terjesztenek, amelyek Párvy Sándor szepesi püspök, a csernovai tanítók és a községi bíró ellen lázítják a népet — gyilkosságra. Lucski és Kelemenfalva község népe is már másfél év óta forrong a püspök ellen, mert a pánszláv papot elmozdította állásától; itt is elkerülte a nép a templomot, mert az új pap nem kell neki. Azonkívül a személy- és vagyonbiztonság is nagyon megrendült, mert a föltűzött nép sem életet, sem vagyont nem kimél. A németlipcsei főszolgabíró átiratban kért az alispántól katonaságot, hogy a rend helyreálljon valahogyan. A hadbírósg ma megérkezett Csernovára s megkezdte a vizsgálatot a csendőrök ellen, hogy volt-e elég okuk a fegyver használására. A halottak boncolását tegnap kezdték el s ma folytatják. A temetés holnap lesz.

A vérengzés a Ház előtt.

A véres zendülés dolgában Hodzsa Milánót nemzetiségi képviselő ma a Házban sürgős interpellációt akart a belügyminiszter elé terjeszteni. Juszt Gyula azonban arra kérte a képviselőt, hogy felszólalását halaszta holnapra, amikor rendes interpellációs nap van.

— A halottaknak már ugyanis mindegy, — mondta — azokat nem lehet életre kelteni. Az interpellációval mást nem érnék el, mint hogy a népet izgatjuk. Várjátok meg a temetést.

Hodzsa belenyugodott az elnök kívánságába s így a csernovai vérengzésről csak holnap lesz szó, amikor Beniczky Ödön néppárti képviselő is, aki jelen volt a zendülésnél és a csendőrök sortüzénél, fel fog szólalni s külön interpellációt intéz a belügyminiszterhez.

Hodzsa Milán nyilatkozata.

Hodzsa Milán, országgyűlési képviselő, aki a véres ügyben holnap nyilatkozni fog, egy újságíró előtt a következő kijelentést tette:

En erről a dologról érdemben nem nyilatkozom, éppen azért, mert holnap interpellálni fogok. A magam információit megbízható kézből, a helyszínéről kaptam. Ezzel merőben ellentétes híreket is olvasok, mindezt tehát úgy akarom mérlegelni, mint egy bíró, teljes elfogulatlansággal. Hallok, hogy ismét katonaságot küldöttek a helyszínére. Nem foglalok végleges állást, de annyit mondhatok, hogy e pillanatban nem értem ezt az intézkedést.

— Új momentum az ügyben, amit közölhetek, az, hogy Wekerle miniszterelnök a nemzetiségi párt egyik tagjának táviratot mutatott, amelyben arról értesítik, hogy az egész vidék lázító brosurákkal van elárasztva, a brosurákban arra hívják fel a népet, hogy gyilkolja le a papokat és az urakat. A képviselő közölte ezt a párttal, amely csodálkozással

vette tudomásul, hogy épp ma találnak ilyen röpiratokat, holott a vérengzés előtt nyomuk sem volt. A nemzetiségi párt mit sem tud ezekről. Ha igaz a hír, osztozik az ország felháborodásában.

— Felajánlották a kormánynak, hogy ha az a hitte, hogy ott a vidéken izgalom uralkodik, a párt egyik tagja, lehetőleg tót képviselő, lemegy és vállalkozik rá — ha erre megbizást kap — hogy nyugalmat terem.

Wekerle nem fogadta el ezt az ajánlatot.

Mi tehát nem tehetünk most egyebet, mint hogy igyekezzünk objektív megvilágításba helyezni az ügyet. Ezt a célt szolgálja az én interpellációm is.

Utolsó hírek.

A vizsgálat nagy erélyvel folyik. A zendülők közül ma 15 embert kísérték be a rózsahegy-i ügyészség fogházába, de két ember kivételével valamennyit szabadon bocsájtották, a vizsgálatot azonban ellenük is folytatják. A sebesültek közül az éjjel egy leány meghalt. A hatósági orvos véleménye szerint a sérültek közt a legtöbbnek sebé feltétlenül halálos. Szomorúan jellemzi a rózsahegy-i városi kezelést, hogy e nagy ipari városban nincs kórház, a sebesültek egy részét meg lehetett volna menteni, ha gyors kórházi kezelésben részesülhettek volna. Így azonban a távoli Liptószentmiklósról kellett a sebesültek egy részét szállítani. Wekerle Sándor miniszterelnöknek Rózsahegyiről magántáviratot küldtek, hogy Rózsahegy és környékén a nép közt röpiratokat terjesztenek, melyekben felhívják a népet, hogy üssék agyon a papokat. Ilyen nyomtatványt sem Rózsahegyben, sem máshol nem terjesztettek. Éppúgy nem felel meg a valóságnak az a hír, mintha a csernovai templom ajtajára falragaszokat tűztek volna ki. Tény csak annyi, hogy egy parasztember krétával odairta az ajtóra, hogy Hlinka építette a templomot, ő is szentelje föl. A felvidéki hazafias érzelmi kath. papok körében már régebben folyik mozgalom a pánszláv üzelmek megfélemezésére. A szepesi püspökség körzetében kerületi gyűléseket tartanak, hogy közös eljárásban állapodjanak meg. Az első ilyen gyűlést a lublói kerületi kath. pap-ság vasárnap tartotta Toporcson, amelyen Smolko Imre plébános elnökölt. Csusmitta János óbubói plébános utalt azon támadásokra, melyekkel a pánszláv sajtó hónapok óta Párvy Sándor püspököt a legdurvább támadásokkal illeti és indítványára egyhangulag elhatározták, hogy a püspök iránti szeretet és ragaszkodásnak kifejezést adnak.

TÁVIRATOK.

Az új pápai nunczius.

Róma, október 29. (Saját tudósítónktól.) Fröh-wirth bibornok, a kit a pápa legutóbb Münchenbe nuncziussá nevezett ki, esküdt ellensége mindennek, ami modern. Nyílt tilok, hogy ő föle származik az encziklikának a modernizmus ellen hadakozó része.

A francia kamara.

Páris, október 29. A kamara 339 szavazattal 225 ellenében elvetette a szocialistáknak azt a javaslatát, amely a külügyminisztérium költségvetéséből törölni kívánja az alprefektusok fizetésére felvett összeget. A kamara elfogadta a belügy- és igazságügyminisztériumok költségvetését, mire az ülés véget ért.

Michelsen bucsuja.

Krisztiánia, október 29. A Morgenbladet jelenti: A király a tegnap este megtartott államtanácscon bucsuzott Michelsen eddigi miniszterelnöktől és meleg szavakkal mondott köszönetet azokért a megbecsülhetetlen szolgálatokért, amelyeket nehéz időben a hazának tett. A király továbbá kifejezte azon reményét, hogy Michelsen egészséget ismét vissza fogja nyerni és kész lesz ekkor ismét hazájának szolgálatába állani, ha ez hívni fogja. A tanulók Michelsen tiszteletére elutazása előtt fáklyásmenetet rendeznek

Uj pápai dekretum.

Róma, október 29. (Saját tudósítónktól.) Legközelebb pápai dekretum fog megjelenni, a mely ki fogja közölni Tírel jezsuitát és vele együtt még két modernista papot.

Közgazdasági táviratok.

New-York, okt. 29. Terménytözsde. Gyapot, New-Yorkban 10.80, okt.-re 10.86. januárra 10.87. New-Orleansban 10.31, Petroleum stand withe New-Yorkban 8.75. Filadelfiában 8.70, raffined in cases 10.90, Cred-Balances of oil City 178.—. Zsir, Vestern Steam 9.15. Rohe testvérek 9.35. — On 32.50—33.—. Réz 13.75—14.25.

Csikagó, okt. 29. Gabonátözsde. Zárlat. Buza irányzata szillárd, októberre —.— K., decemberre 96 12 K. Tengeri szillárd, decemberre 56.— K.

Csikagó, október 29. Terménytözsde. Zsir januárra 8.45, tegnap 8.50, májusra 8.60, tegnap 8.70. Szalonna short clear 8.—, tegnap 8.25. Sertéshus januárra 14.50, tegnap 14.67.

Mozgó képek.

A mozi a mellényzsebben.

Azt mondják, hogy nyáron minden bokor szálalt át. No, télen meg minden boltajtó mozi. Ahol eddig békésen szüresültek a kávé- vagy mérték- a pálinkát, ott ma vígan berreg a film és pöng a klavér.

Ez mind semmi. Most van egy új találmány, a mely korszakot alkot a mozgók történetében. Egy kis masinát találtak ki, amely harmadrésze a réginék, minden családapa kriszkindire vihet haza egy mozgót a családjának, lehúzzák az ágylepedőt, kifizetik az ajtóra vagy az ablakra és berregtetik a masinát vígan, s ott fog remegni, ugrálni, pipiskelni a hatvan-röfös film minden figurája, a pörüljárt tolvaj, a rándevu, az apósok, a szők cipő és a muzsika hangjai szerint száját tátogató tenorista s a primadonna, aki akkor is hajlong, amikor az ördög sem tapsol.

Ezzel nem áll meg a találmány. Nem adok neki három hónapot, meglesz a mozi a mellényzsebben. Fölvehet és leadhat mindenki mozgót, akinek szivesz- szája csak kívánja. Ezzel aztán nagy kérdések vannak megoldva.

A férj hazajön a hivatalból. Egy lélek sincs otthon. Sebaj. Megindítja a mozgót és lelki gyönyörűséggel látja, amint nyílik az ajtó, belép három kofferrel és kiléncz skatulával az anyós, — a gyerekek a nyakába esnek, — lepakol, kibontja a ridikült, kiosztja az ajándékokat, — kibontja a zsebkendő sarkát, elővesz belőle öt darab százkoronást, — a familia ujjong, magukra kapják az ünneplőt, szabadsággólják a mindenest, s kivonulnak az ajtón. A hetedik gyerek, a legkisebbik, egy papírostáblát mutogat hátrafelé, ezzel a felirással: Wampeties!

És a férj fityörészve csapja fel a kalapiját, — szivarra gyújt és utánnak indul a Wampetiesbe!

... Az öreg bankár belép a Fifi kisasszony bu-dóárjába, — egy pisli virággal s egy stanczi kuglerrel. A fészek üres. De az öreg fejét csóválva veszi elő a sarokból a kis mozit, s a kis hunczut berreg, berreg — és előtűnik a bu-dóár pamlagján Fifi kisasszony, mellette a pinesi, mely borzogatja a szörét, hegyezi a fülét és csóválja a farkát. Az ajtó nyílik és belép egy nyalka huszártiszt. Most valami hiba van a filmen, mert egy darabig csak zavart és ködbevesző mozgások észlelhetők, de nemsokára tisztul a helyzet — Fifi kisasszony toalettet csinál, fölveszi a boát, a bankár ur ajándékát — kilebben a huszártiszttal az ajtón, de még előbb leül az irásztal elé s egy pár sort ír — az öregnek ...

Azt meg is találja. Hangzik pedig a következőképen: Kedves öreg majmom! A tanti nagyon rosszul van, sietek hozzá, viszem az orvost is — ma nem lát-hatlak! Pá! Fifi!"

De hát az igazságszolgáltatás? Rézi, a krajzlerék mindenese, összekulombözött a viczinével, amely polémiának több pofonok képezik zengő záradékát. De ki adta és ki kapta a pofonokat?

... A rendőriogalmazó nem Salamon, hogy ebben a veszett dologban ítéljen. Behivatja a 222. számú rendőrt.

— Menjen, hozza el a házi mozit!

Negyedóra mulva ott van a masinácska. Egy kifeszített alszoknyán megjelenik a viczi—Rézi há-

bornja, s a fogalmazó kényelmesen megolvashatja, hány pofon adatott és kaptott mindakét részről. Ujra Salamonnak érzi magát és itéli!

Hát a válópörök? Hát az apasági keresetek? Micsoda ragyogó világitást fog vetni ezekre a mozi a mellényzsebben?!

Hát a választási visszaélések? Hát a tetten ért betörők, a villanyos zsebtolvajlás? Az utcái zavar-gások? A benne felejtett csipesz? A kétes elsősülött-ségi jog, a szerelmi perpatvarok, a szalmaözvegyek viselt dolgai itthon — s a fűrész felelések kalandjai ott?!

Kiszámíthatatlan ennek a találmánynak a bőd-reie. Csak már látnám!?

Varus.

MEGYÉK ÉS VÁROSOK.

Györvármegye köztörvényhatósága ma Lippay Géza elnöklésével ülést tartott. A közgyűlés ki-mondta, hogy a vármegye összes falvaiban a vasár-napi munkaszünetet meg kell tartani és a korezmákat be kell zárni. Indítványt nyújtottak be továbbá, hogy a pótdátó egy százalékkal emeljék fel, amit azonban a közgyűlés nem fogadott el.

Trencsénvármegye törvényhatósági bizottsága ma délelőtt 10 órakor Smialovszky Valér főispán elnöklésével ülést tartott. A főispán melegen megéljenzte, amikor a terembe lépett. Smialovszky Valér főispán megnyitó beszédében reflektált a Vág-völgyi Lapokban megjelent nyílt levélre, mely meg-támadja őt és azzal vádolja, hogy a főispán és a koa-líciós pártok ki akarják buktatni az eddigi vármegyei tisztviselőket és fel akarják forgatni a békés állapotokat. Vádolják a főispánt azzal is, hogy a füg-getlenségi párt embereinek érvényesítése érdeké-ben a korteskedéstől sem riad vissza. Visszautasítja a nyílt levélben foglalt vádakat. Mindig határozott ellensége volt a klikknek és kijelenti, hogy az alkot-mányvédelem idején keletkezett és így történeti jo-gosultsággal bíró vármegyei párt klikknek nem te-kintható és neki kötelessége volt ezt meghallgatni. Sajnálattal konstalálja továbbá, hogy az alispán ré-széről mindig nélkülözötte a tökéletes bizalmat. A fő-ispán beszédét lelkes eljenzéssel és tapssal fogadták. Ezután dr. Schvertner Antal alispán terjesztette elő évi jelentését. Kijelenti hogy az ellentéteket so-hasem kereste. Ő a főispánban a nemzeti kormány képviselőjét látja s ő maga is mint az a alkotmánypárt tagja, bizalommal viseltetik a kormány iránt. Ra-kovszky Géza ajánlja, hogy az alispáni jelentést vegyék tudomásul, de a jelentésnek az alispán és fő-ispán közt felmerült viszályára vonatkozó nyilatko-zata közt térjenek napirendre. Zsilvay István, a függetlenségi párt elnöke hozzájárul Rakovszky indítványához. Ezután a közgyűlés egyhangulag el-határozta, hogy a nyilatkozat felett napirendre tér, az alispáni jelentést pedig tudomásul veszi. A hatá-rozat kihirdetését eljenzéssel fogadták és a főispánt, lelkes ovációkban részesítették.

Abauj vármegye és Kassa város Rákóczi ham-vai hazahozatalának mai évfordulóján diszgyűlése- ket tartottak. A vármegye gyűlésén dr. Puky Endre alispán, a városi közgyűlésen Szalay László főispán mondott hazafias beszédet, mindkettő méltatván a dicsőséget, mely Kassát Rákóczi tetemei-nek elhelyezésével érte s hangsúlyozták, hogy őt tűzik ki követendő ideálul. A városi közgyűlés ki-mondotta, hogy Rákóczi temetésének napja városi ünnep lesz és temetésének esztendeje a városi tiszt-viselőknél szolgálatába kétszeresen fog beszé-lytíttatni.

EGYHÁZAK.

— (A raguzai püspök a pápánál.) Marczel-lich József, raguzai püspök kihallgatáson jelent meg a pápánál. A pápa a dalmát egyházkerülethez tar-tozó hívek helyzetére vonatkozólag kért informá-cziót a püspöktől. Ez a kihallgatás valószínűleg ösz-szefüggésben áll a horvát főpapoknak azon akció-jával, amely a horvátok lakta területen az egységes szász liturgia behozatalát célozza.

EGYETERTÉS.

November hó 1-ével új előfizetést nyitunk az Egyetértésre. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek előfizetése lejár, sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Minden előfizetőnk teljesen díj-talanul kapja a magyar család számára kiváló gondal szerkesztett „Magyar Szalon” című folyóiratot.

Az Egyetértés előfizetési ára:

Egy hónapra . . .	2 kor. 40 fill.
Negyedévre . . .	7 kor. — fill.
Félévre . . .	14 kor. — fill.
Egész évre . . .	28 kor. — fill.

UJDONSÁGOK.

Chrysanthém.

Egyetlen egy virágnak sincsen olyan melankólikusan lágy, olyan búvájosan szomorú poézise, mint a chrysanthémnek. Én nem tudom más hogy van vele, de bennem valami hasonlíthatatlanul jóleső szomorúságot kelt, amikor az első chrysanthémmel találkozom. Eszembe jutnak régi-régi szép idők, messze innen odalenn a kis városban karácsony tája, hosszú téli esték barátságos, meleg, bubos-kemenczéje és a nesztelenül, egyformán szállongó bársonyos hópelyhek.

Tulajdonképen furcsa, hogy ezeket a remiszencenziákat az a hatalmas pompázó délszaki virág kelti a lelkemben, amelyet messzi napkeletről, gésák mese-országából csalogatott ide a kapzsi aranyosóvárgás. Hiszen ez a virág tulajdonképen olyan idegen itt, amilyen idegenül én lézengek ebben a kietlen embersokadalomban. Hogy jut ez az idegen virág az én gyermekálmaimhoz?

Ahogy így kérdem magamat, lassan-lassan a távol kődéből feltűnik és felém lebeg egy egyszerű, szerény kis virág. Ugy hasonlít ahhoz a büszke idegenhez, csak ismerősebb, csak kedvesebb. Megcsap az illata, valami finom, soha nem érzett balzsamos lehellet . . . Az én öszirózsám . . .!

Egyszerre megérezem, hogy tulajdonképen nem is a chrysanthém az, ami a novemberi olyan széppé teszi. Nem az a csodás mese-virág adja halottak napjának könyes, sóhajtságos, szép, meleg poézisét. Hanem az öszirózsza. Ezt a szerény egyszerű kis virágot szeretjük olyan bánatosan, hogy szebbnek akarnók látni, aminőnek ez a virágban mostoha éghajlat megalkotója. És hoztunk magunknak messze tengerekről, napkelet honából büszke, szép virágot, amely hasonlít hozzája. Pompázóbb, szebb, mint amaz, de nincsen lelke. A chrysanthém csak emlékeztet, csak az idegeket élti káprázatba, de nem meleg, nem olyan bársonyos puha, nem olyan édes, nem olyan egyetlen, — illata nincsen . . . Milyen hívságosak, milyen bohók az emberek! Bálványt csinálnak maguknak arra, ami a lelkükben van. És megimádják a bálványt; az igaziról pedig, amitől beteljen a lel-

kük, ami után sóhajtoznak, azt elfeledik, elhanyagolják, mert szégyenlik a szerénységét. És elkap engem is a bálványimádás. Ahogyan feltűnik előttem az a hófehér, büszke, szűztiszta virág, egyszerre megelégedzem, hogy nem ez az igazi, hogy ez csak a bálvány. Talán ha látom is mellette a szerény öszirózsát, nem veszem észre; talán a fehérségét sem látom olyannak, mint azét a másikat . . .

... És megállok a sarkon és chrysanthémet vásárolok . . .! (—vay.)

Napirend. Napjár. Szerda, október 30. — Római kath. Kolozs vt. — Protestáns: Kolozs. — Görög-keleti: október 17. Ozás pr. — Zsidó: March. 22. — A nap kől reggel 6 óra 40 perc-kor, nyugszik délután 4 óra 45 perc-kor. — A hold kől éjjel 12 óra, nyugszik délután 2 óra 15 perc-kor.

A horvát miniszter fogad délután 4 órakor. — A közoktatási államtitkár fogad délután 4 órakor. — Az országgyűlési elnöki hivatalban délután 4 órakor a függetlenség pártjának tanácskamarájában. — Társadalomtudományi vitacsoport az egyetemen 6 órakor. — A fővárosi közgyűlés délután 4 órakor az Ujvárosban. — A budapesti kamarazene kör közgyűlése. — A Kistalányi Társaság havi ülése délután 5 órakor az Akadémiaiban. — Charles Palmió gyűjteményes kiállítása a Könyves Kálmán múzeumban Nagymező-utcán szombathépen nyitva egész nap. Belépési díj nincs. — Tolnay Akos gyűjteményes kiállítása az Uránia Múzeumban délután 2-ig. Belépési díj 20 fillér. — A Múzeum rendőrségi osztályának kiállítása a városi rendőrség mellett zárva. — A Nemzeti Szalon rendezés miatt zárva. — A Nemzeti Múzeum ésványtára nyitva 9-2-ig. — A Szépművészeti Múzeum nyitva 10-2-ig. — A Mezőgazdasági Múzeum nyitva d. o. 10-1 óráig. — A Néprajzi Múzeum zárva. — A Fővárosi Múzeum zárva. — Az Iparművészeti Múzeum nyitva 9-1-ig. — A Történelmi Képcsarnok zárva. — A Földtani intézet múzeuma megtekinthető 1 kor. belépődíjjal. — A Közlekedési Múzeum nyitva 9-12-ig és 2-6-ig. — Az Aquincumi múzeum nyitva egész nap. — A Technológiai Iparmúzeum könyvtára nyitva 9-1-ig és 6-3-ig. — A Nemzeti Múzeum könyvtára nyitva 9-1-ig. — Az Akadémia könyvtára nyitva 9-1-ig. — Az Egyetemi könyvtár nyitva 9-12-ig és 3-8-ig. — A Kereskedelmi Múzeum könyvtára nyitva 9-2-ig. — A pedagógiai könyvtár és tantervkészítés nyitva 9-6-ig.

— A királyi felgyógyult. Bécsből jövő jelentés szerint a király egészsége már majdnem egészen helyreállt. A király nagyon jól töltötte az éjszakát. Köhögés alig zavarta meg nyugalmát s étvágya is egészen rendes. Tráni Matild grófnő, Erzsébet királyné testvére ma reggel nyolczadfél órakor Münchenből Bécsbe érkezett s meglátogatta a királyt. — Mária Valéria főhercegnő ma a nevére elnevezett nőiitthon egyesületi házában a beszentelésénél az egyesület elnöknője előtt következőleg nyilatkozott a király állapotáról:

— Örömmel tudatom önnek, hogy ő felsége állapota óráról-órára javul, úgy hogy rövid időn belül teljes felépülését remélhetjük.

A király ma délelőtt tizenegy órakor rövid ideig a szabadban sétált. Alig tíz perczig tartott az a séta a kertben, aztán ő felsége a kis oszlopcarnokban sétált még egy óra hosszat. A király étvágya jó. Este Mária Valéria főherceggasszony visszatért Schönbrunnba, de nem ment be alyához.

— Katonai kitüntetések. A király Zobel Alajost, sziszeki 27. honvéd-gyalogezrednél létszám felett vezetett ezredet a 83. honvéd-gyalogdandár parancsnokát, vezérőrnagygyá kinevezte.

Az osztrák honvédség rendeleti közlönye jelenti: A király Gherardini Mórt, a 87. számú gyalogezred számfelölti ezredesét, a 44. honvédgyalogsági dandár parancsnokát, Schmidt Brunót, a laibachi 27. számú honvédgyalogsági ezred ezredesét, a 87. honvédgyalogsági dandár parancsnokát és Gregorovicz Leót, a 91. számú gyalogezred számfelölti ezredesét, a 90. honvédgyalogsági dandár parancsnokát vezérőrnagyokká nevezte ki.

A király kinevezte ezredesekké a következő alezredeseket: a vezérkari testületben Baitz Józsefet, a honvédelmi minisztérium 3. osztályának vezetőjét, a gyalogságnál Fülöp Arturt a marosvásárhelyi 22. és bisti Gőnczy Imrét a debreczeni 3. honvéd-gyalogezrednél; alezredesekké: a vezérkari testületben Grallert Konrád őrnagyot, a szegedi II. honvédkerületi parancsnokság vezérkari főnökét, a gyalogságnál vihari Willerding Agost őrnagyot a besztercebányai 16. Haber János őrnagyot a nagyváradai 4. Burget Lajos őrnagyot a nyitrai 14. Tanárky Béla őrnagyot a szatmári 12. Kieszky Ottó őrnagyot a szabadkai 6. nagy- és kisbarkóci Barkóczy Ferenc őrnagyot a debreczeni 3. és Kiss Lajos őrnagyot a verseczi 7. honvéd-gyalogezrednél.

— Kossuth Ferenc pécsi diszpolgársága. Pécs sz. kir. város tudvalevőleg Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert a város diszpolgárává választotta. A diszpolgárságról szóló oklevelet Erreth János főispán vezetésével nagyobb küldöttség fogja átnyújtani a miniszternek. A küldöttség a mai napon akarta fölkeresni Kossuth Ferencet, de a miniszter betegségére való tekintettel erről lemondtak és csak

akkor fogják átnyújtani az oklevelet, amikor a miniszter teljesen felgyógyul.

— A román királyné Budapesten. Erzsébet román királyné ma délután átutazott a székesfővárosra; Neuwiedből jött, ahol testvéreinek temetésén vett részt. Erzsébet királyné a bécsi gyorsvonattal érkezett meg délután 1 óra 45 perczkor a keleti pályaudvarra s az Arad felé 2 óra 10 perczkor induló gyorsvonattal utazott tovább Bukarestre; kíséretében voltak *Bengescu* udvarhölgy, *Da'Orso* magántitkár és *Jonescu* román vasuti felügyelő. Ugyanazzal a vonattal utazott *Beldiman*, Romániának berlini meghatalmazott minisztere, aki Brassó melletti birtokára megy. A keleti pályaudvaron jelen voltak *Tolnay* tisztelettel, *Lachnit* állomásfőnök és *Pavlik* rendőrfelügyelő, valamint *Paul* Agoston, a budapesti román főkonzulátus ügyvezetője. A királyné nem hagyta el a vasuti kocsit.

— Az alkotmánypárt első pártvacsorája. A Hungária-szálló fehér termében kedden este rendkívül nagy számban gyűltek össze az alkotmánypárt tagjai a szünet után első pártvacsorájukra. Ott voltak: Széll Kálmán a párt elnöke, gróf Andrassy Gyula, Darányi Ignác, Jekelfalussy Lajos miniszterek, Nagy Ferenc a párt másodelnöke, gróf Zichy Tivadar, a delegáció elnöke, Hadik János, Bolgár Ferenc államtitkár, gróf Semsey László, gróf Thoroczky Miklós, Semsey Boldizsár, báró Révay Simon, Kazy János, Hagara Viktor, Czobor László, Rakovszky Endre, Szivák Imre, Szilassy Zoltán, Weisz Julián, Heinrich Antal, Moskovitz Iván, Rubinek Gyula, báró Sztojanovic Iván, Fábry Károly, László Mihály, Fábry Samu, Burdia Szilárd, Lits Gyula, Nyegre László, Wallon Dezső egy. tanár, p. ü. miniszteri oszt. tanácsos, Nehrebczky György és még számos más képviselő és kültagyja a pártnak.

— Az új honvéd főparancsnok. *Klobucsár* Vilmos lovassági tábornoknak honvéd főparancsnokká való kinevezését nagy szimpátiával fogadják. Bár úgy volt tervezve, hogy az elhunyt József főherceget fia fogja köveini a főparancsnokságban, de József főherceg most még csak dandárparancsnok ezredesi rangban és így még nem tölthet be ily fontos állást. *Klobucsár* tábornok, már mint adlatus működött az elhunyt József főherceg mellett s annak halála után ideiglenesen megbízták a főparancsnoki teendőik ellátásával. *Klobucsár* különben mint lovassági vezető európai hírnévnek örvend és őt szemelték ki egy esetleges Oroszország elleni hadjáratban a Galicziában összpontosított lovasság parancsnokául.

— Apponyi levele a gyorsírókhoz. Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásiügyi miniszter igen meleg érdeklődést tanúsító levelet írt a Szegeden imént lezajlott nemzetközi gyorsíró kongresszushoz. A miniszter elismerését fejezi ki azért a munkáért, melylyel a kongresszus a külföld előtt is elismerést szerzett a magyar műveltségnek.

— A spanyol király vonata kisiklott. Cherburból érkezett szűkszávu távirat adja hírel, hogy az a vonat, amely a spanyol királyi pár Párisból odaérkezett, abban a pillanatban, amidőn a katonai arzenál vágányaira irányították, kisiklott. Az utalkodó pár heves rázkódtatás szenvedett, egy vasúti alkalmazott pedig megsebesült. A királyi pár ezután gyalog ment be az állomásra és onnan a kikötőbe hajtott. Ott a „Renov” nevű hadihajóra szálltak és elindultak Angliába. Hogy ez a kisiklás véletlen baleset-e, vagy pedig bűnös, merénylő kezek idézték-e elő, az nem derül ki a táviratból.

— Francia tudós tanulmányja Magyarországon. R. Gonnard, a lyoni egyetem tudós tanára most fejezte be nagy tanulmányutját, melyet Darányi földmívelésügyi miniszter támogatásával az egész országban tett. Őt napon át megtekintette és részletesen tanulmányozta a székesfőváros mezőgazdasági vonatkozású intézményeit, ezután a vidéken tett nagyobb körutat, mindenhol különösen a kisember szociális helyzetét vizsgálva és pedig, úgy magyar, mint nemzetiségek lakta vidékeken. Mindenhol a legszívesebben fogadták és ellátták a kért részletes adatokkal.

— Megtámadott tábornok. *Gauthier* tábornokot, a 20. francia hadtest tüzérdandárának parancsnokát Nancyban tegnap délelőtt nyílt utcán egy *Pabier* nevű, valószínűleg üldözési mániában szenvedő kereskedelmi utazó bottal megtámadta. A tábornok elfogta támadóját és átadta a rendőrségnek.

— **Kossuth Ferencz állapota.** Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter állapota örvendetes módon javul. A miniszter ma egész nap dolgozott és reggel fogadta Sztéryny József kereskedelemügyi államtitkár, aki a miniszterium folyó ügyeiről referált hosszasan. A miniszter ma is ágyban maradt és házi orvosa, dr. Müller Kálmán főrendiházi tag továbbra is a legnagyobb nyugalmat ajánlotta, úgy, hogy előreláthatólag még több napig kénytelen ágát őrizni.

— **A toszkánai nagyherceg haldoklása.** Közöltük lapunk legutóbbi számában, hogy az Öreg toszkánai nagyherceg haldoklik. Ma érkezett jelentések szerint az orvosok végképen lemondtak a reményről, hogy a beteg nagyherceget az életnek megtartsák. *A katasztrófa bekövetkezése már csak napok, esetleg órák kérdése.* A családtagok legnagyobb része már Salzburgba gyült. Wölfling Lipót is várják. A nagyherceg állapotáról ma délelőtt fél 10 órakor a következő bulletint adták ki: Hurutos tünetek valamivel csekélyebbek. Érvérés 64, rendes. Hőmérséklet 36. A lájdalmak megszűntek, gyöngeség még igen jelenlékeny. Álomkór csekélyebb, bőr és albdörsejtszövet dagadt. Táplálékvtétel elégtelen és a nyelési és rágási izmok részleges bénulása miatt nehéza. Minnich primarius. A toszkánai nagyherceg állapota a délelőtti folyamán rosszabbodott.

— **Rákóczi szobrának leleplezése.** Marosvásárhely város közönsége közadakozásból szobrot emelt II. Rákóczi Ferencz emlékének. A szobrot, mely a második az országban, ma leplezték le nagy ünnepélyességek között. A leleplezési ünnepély alkalmából a várost fellobogózták és az ünnep jeleként az üzleteket bezárták. Istentisztelet után a szoborhoz vonult a közönség, hol már nagyszámu közönség várta az ünnepély kezdetét. A dalárda Hymnusa után Bedőházy János orsz. képviselő mondott nagyszárnyalásu ünnepi beszédet, méltatva a fejedelem érdemeit, majd Fenyvesi Soma orsz. képviselő beszédére lehullott a lepel a szoborról. Az első köszorut Petry Zsigmond függetlenségi pártelnök tette le, majd a Szózat eléneklése után a közönség elszorult. Este a katolikus legényegylet előadja a Rákócziért című színművet.

— **Toselliné Salzburgban.** A toszkánai nagyhercegi udvar hir szerint értesítést kapott, hogy *Toselliné* férjével együtt utban van Salzburg felé. Azt tartják, hogy Toselliné salzburgi látogatása nem annyira atyja betegségével, mint inkább *Monica* hercegnő kiadatásával áll összefüggésben. Abban az esetben, ha Toselliné megérkezik, nem engedik be atyja betegágyához, sőt a rendőrség, felsőbb helyről érkezett utasítás következtében, intézkedéseket tett, hogy *Toselliné ne is léphessen Salzburg területére.* Drezdából jelentik, hogy Hohenlohe-Bartenstein herceg értesítette a királyt, hogy közbenjárásának Tosellinénel nem volt eredménye és így nincs más hátra, minthogy a szász udvar törvény útján érvényesítse jogát Pia Monica hercegnőhöz. *A Berliner Tagblatt* ezzel szomban — mint egy távirat jelenti — arról értesül, hogy Montignoso grófné kész kiadni a kis hercegnőt. Már holnap Tirolba viszik Pia Monicát és a szász udvar megbízottja ott fogja átvenni. A „*Tagblatt*”-nak jelentik Florenzből: Gróf Mattarolli ma átvette Pia Monicát és a bonneval együtt Tirolba utazott automobilon. Utközben a kis hercegnőt át fogja venni a szász udvar megbízottja. Toselliné ennek fejében évente 40.000 lírát fog kapni, de a király fentartotta magának a jogot, hogy megengedi-e Tosellinének, hogy gyermekeit időnként láthassa.

— **Katonák és polgárok verekedése.** Kaposváron tegnap este verekedés támadt a 69-ik gyalogezredbeli bakák és néhány polgár között, ugyannyira, hogy a rendőrségnek kellett beavatkozni. A katonák nem hajlottak a rendőrök szavára, sőt őket is megtámadták, mire ezek önvédelemből kardot ragadtak és néhány katonát megvagdaltak. Bozay szakaszvezető súlyosabb sebesülést szenvedett.

— **Sztrájk egy festékgárban.** A budapesti Lőrincz-féle festékgárban az ott dolgozó festő-és építőmunkások — szám szerint 34-en — szolidarisztrájkba léptek.

— **Affér a Házban.** A képviselőház ma délután lovgagias afférnak volt a színihelye. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter tanácskozára hívta meg mesmegyei képviselőket, akikkel Temesvármegye viszonyainak rendezéséről értekezett. A képviselők egy része Kabdebó Gergely főispán eltávolítását kérte, mert benne látták az akadályát annak, hogy Temesben a politikai béke helyreálljon. Tanácskozás közben Steiner Ferencz képviselő bántó megjegyzést tett, amelyért dr. Hajdu Frigyes képviselő provokáltatta. Segédei: báró Stojanovics és Heinrich Antal, a tanácskozás végeztével elégtételt kértek Steinertől, aki erre kimagyarázta megjegyzését és kijelentette, hogy nem akart sérteni senkit sem. Ezzel az affért elintézték, de nem intézték el Kabdebó ügyét, mert a képviselők a temesi konfliktus ügyében nem tudtak megállapodásra jutni.

— **Az Ujságírók Egyesületéből.** A Budapesti Ujságírók Egyesületének választmánya ma délután Herczeg Ferencz elnöklésével ülést tartott. Napirend előtt felszólt dr. Bródy Lajos alelnök s meleg szavakban, a választmány lelkes eljenzése közben üdvözölte Herczeg Ferencz elnököt abból az alkalmából, hogy az Akadémia a Lélekraió című regényét a Péczely-jutalommal megkoszoruzta, amire az elnök meghatottan mondott köszönetet. Kiss József 40 éves írói jubileumi ünnepén a Petőfi-társaság diszülésével kapcsolatban az egyesület lakomát rendez, amelyre meghívja a közélet kitünőségeit és a kulturális egyesületeket.

Purjesz Lajos rövid megokolás kíséretében a következő indítványt terjesztette elfogadásra a választmány céljára:

A Budapesti Ujságírók Egyesületének választmánya elismeréssel veszi tudomásul az igazságügyi miniszter legutóbb kibocsátott rendeletét, melylyel a sajtótermékek lefoglalásánál alkalmazható rendkívüli szabályokat hatályon kívül helyezi. Minthogy azonban az előzetes lefoglalás lehetőségét törvényes rendelkezés biztosítja: annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a sajtószabadság biztosítása csakis a bünvádi perrendtartás hirhód szakaszának kiküszöbölésével lesz elérhető és reméli, hogy az igazságügyi miniszter ismert és a sajtóankéken kifejtett álláspontjához híven erre nézve mielőbb megteszi a kezdeményező lépéseket.

A választmány az indítványt elfogadta.

Seress László főtitkár bejelentette, hogy a József kir. herceg szanatorium-egyesület átiratban értesítette az elnökséget, hogy 10.000 koronás ágyalaptványt létesített tüdőbeteg hivatásos ujságírók és azok családja részére. A székesfővárosi egyetemes szanatorium és vizgyógyintézet, mely most van alakulóban, egész éven át egy elsőosztályu betegszobát boesát az egyesület rendelkezésére oly módon, hogy azt tagjai ellátással és kezeléssel együtt díjmentesen vehetik igénybe. Mindkét nagytelkü ajánlatot hálás köszönettel fogad el a választmány. A Beketow-czirkusz az egyesület segítő-alapja javára rendezett előadás jövedelmeként 300 koronát küldött. latot hálás köszönettel fogadta a választmány. A budapesti Cabaret színház ajánlatot tett, hogy az egyesület segítő alapja javára matinét rendez közelebb, amit a választmány köszönettel tudomásul vett. Végül a választmány Miklós Jenő, Herendy Artur, Páris Pál és Fehér Aladár fővárosi hírlapírókat felvette az egyesület rendes tagjai sorába.

— **A halottak napja.** A Kerepesi-uti temetőben, ahol a sirhantok ezrei között nagy fiaink temetői nyugoszsák örök álmukat, már hetek óta ünnepi hangulat honol. Kegyeletes kezek szerető gonddal tatarozzák hozzátartozóik nyugóhelyét, a sirkövek új színt kapnak, a hantok újra zöldelnek. És a város, a környék őszi virágjai megindultak a temetőbe, hogy virágos kertté változtassák a halottak esendes bírodalmát. Nagyjaink sirja ünnepi köntöst ölt a főváros tanácsának gondoskodó jóvoltából. A város ugyanis a hantok felékesítésére felszólította az Entrepriso-intézetet és körülbelül négyezer koronát szavazott meg a költségekre. Kossuth Lajos sirját vérvörös dáhliák, őszi rózsák, krizanthémumok borítják és a délszaki növények egész erdeje veszi körül a kriptát. Deák Ferencz és Batthyány mauzoleumát is díszítik már, szintugy a többi neves embereket. A székesfőváros hatóságának halottjai sirját is ünnepi köntösbe öltöztetik. Az elhunyt polgármesterek sirját babérok, örökzöldek állják körül.

— **Tarnovszka grófné kiszolgáltatása.** Tarnovszka grófné szombaton délben tizenkét óra husz perczkor érkezett Velenczébe. A második osztálynak egy külön fülkájében utazott, amelyért Cormonstól Velenczéig 101 lírát és 60 czentisimit fizetett. Megérkezésének ideje nem volt hivatalosan megállapítva és megérkezését még az elmúlt éjszakára várták. A bécsi gyorsvonat azonban jelentékeny késéssel érkezett Cormonsba és elmulasztotta az olasz csatlakozást. Tarnovszka tehát Cormonsba maradt és az állomáson hált egy igénytelen szobában, amelyet az állomásfőnök rendelkezésére boesátott. Velenczébe való érkezésekor néhány ujságírón kívül csak néhány ember lézengett a perronon. Az eső zuhatagban esett. Mikor a vonat megállott, legelsőknek dr. Continini rendőrbiztos lépett ki a kupéból. (Az osztrák detektívek csak Cormonsig kísérték a grófnét s ott átadták az olasz rendőrség megbízottjának.) A rendőrbiztost követte a grófné, ő utána meg két polgári ruhába öltözött rendőrügynök jött. Tarnovszka rendkívül elegáns volt, de sápadt volt és szenvedőnek látszott. Az állomásépület előtt gondolába szállt, amelyen a sangiulianoi börtönbe vitték. A börtön igazgatója egy közönséges czellába záratta. Tarnovszka jobb czellát kért, amelyért fizetne, de a kérelmet nem teljesíthették, mert a börtönnek nincsenek ilyen zárkái. A részére kijelölt czella nagyon kicsiny; más butorzat nincsen, mint egy asztal, egy szék, egy ágy és egy mosdóállvány. Megérkezése után a börtönigazgató rövid kihallgatás alá vette a grófnét. Az igazgató francziául beszélt és a grófné is ezen a nyelven válaszolt. A kérdésekre nyugodtan felelt és mikor a törzskönyvbe való beírás végett a nevét tudakolta a börtönigazgató, büszkén mondta, hogy Maria Nikolajevna Tarnovszka grófnének hívják. Bécestől Velenczéig a grófné nyugodtan viselkedett. Csak mikor a vonat a határhoz ért és amikor Cormonsban az osztrák detektívek átadták az olasz hatóságnak, heves sírógöresöt kapott. Később lecsillapodott és dr. Continival, aki kitünően beszél francziául, élénken elbeszélgetett. Gróf Komarovszky meggyilkolásáról is beszéltek és nyomatékosan mondta:

— **Ártatlan vagyok.** Nem tudom és sohase tudtam megérteni, hogy miért tartóztattak le. Sohse tudtam valamit a merényléről, melyet gróf Komarovszky ellen koholtak.

Az egész uton szakadatlanul cigarettázott. Később sokat beszélt még gróf Komarovszkyról és kijelentette, hogy bár barátságot érzett iránta, hozzá való viszonyát mindazonáltal nem érezte bensőségesnek. Aztán elmondta még, hogy Bixo Gradenijot őhajta védőjéül, akit Naumov is megbízott a védelemmel. A bécsi ügyvédet, dr. Weiszkopf ajánlotta neki ezt az ügyvédet. Roppant sok bécsi ügyvéd ajánkozott neki, sokan még honoráriumot se kértek. Amikor a vonat Velenczéhez közeledett, a grófné hallgatag lett.

— **Házasságok.** Kopál Gyula, a Parád-uradalmi ásványviz-források kezelője, e hó 24-én vezette oltárhoz a székelyhídi róm. kath. templomban Garán Ilonkát, dr. Garán János székelyhídi gyakorló orvos és neje, Szül. nemeskéri Kiss Ilona, Deák Ferencz nővére — nemeskéri Kiss Józsefnek született Deák Jozefa — unokájának leányát.

Guttmann Zsigmond, a Pestü Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője eljegyezte Silber Szerénkét Homonnán.

Gunszt Helén Szentés és Weisz József Kolozsvár jegyesek.

— **Kisiklott a fiumei gyorsvonat.** A Budapestről Fiuméba 28-án este 6 óra 55 perczkor indított 1004. számú fiumei gyorsvonat Lic és Plase állomások között az előtte haladó 1004. számú tehervonatot utólért s nekiment. Ennek következtében a gyorsvonat gépe kisiklott, a tehervonat két utolsó kocsjaja megrongálódott, a tehervonat zárófékezője jelentéktelen mértékben megsérült. Az utasok közül senki sem sérült meg. Az akadály elhárításáig a személyszállító vonatok átszállással közlekednek.

— **Nagy tűz Anversben.** Az anversi telefonközpontban, mint egy távirat jelenti, ma éjszaka tűz támadt, amely néhány óra alatt az egész épületet elhamvasztotta. Leégett egy nagy áruháza is, amely ugyanabban az épületben volt. A tűz következtében Anversben telefonforgalma megakadt és előreláthatólag néhány napig szünetelni fog.

— **Az ismeretlen vendég.** A kies fekvésű Tátraháza csendjét a minap két hatalmas automobil zavarta meg. A gépkocsikból két polgári ruhába és két idegen katonai egyenruhába öltözött férfi szállt ki és betért a vendéglőbe, ahol frissítőket rendelt. Itt bemutatkozott a társaságnak dr. Müller Vilmos, az itteni szanatórium főorvosa, aki az urakat rövid társalgás után meghívta villájába. A kis társaságot a háziasszony vendégszeretete egy óra hosszat tartotta együtt. Másnap dr. Mülleréknek a posta nagy meglepetést hozott: a bolgár fejedelem nagy fényképét, melynek hátlapján e szavak állanak: „Je me rappellerai avec plaisir aux heures charmantes, que j'ai passé a ce beau Tátraházán.” (Szívesen emlékezem vissza a kedves órákra, amelyeket a szép Tátraházán eltöltöttem. Ferdinánd.) Az automobilos látogatók ugyanis a Murány gróf név alatt utazó bolgár fejedelem és kísérete voltak.

— **Égő kórház.** Ma délelőtt tíz órakor a dévai kórházban tűz támadt. Az egész nagy épülettömeg a nagy szélben veszélyben volt. A tüzoltóság minden erőfeszítése dacára egy különálló pavilonja leégett. A betegeket kimentették. A tűz keletkezésének okát nem állapíthatták meg.

— **Lázadók és katonák harcra.** Az elmúlt éjjel Vladivosztokba érkezett agitátorok és egyes polgári személyek által vezetett, a műszaki zászlóaljhoz tartozó katonák ma reggel tüzeltek egy ottani laktanyára, amelyben a 10-ik vadászrezd két százada tartózkodik. Amidőn a lázadók a laktanya ellen nyomultak előre, a vadászok gépfegyvereiket ellenük irányították és tüzet adtak. A felkelők szétfutottak és később letették a fegyvert. A lázadók közül két embert megöltek, öt megsebesült, azonkívül egy polgári izgatót is megöltek. A vadászrezd egyik katonáját is megölték. Ezen kívül a műszaki zászlóalj két tisztje és két őrmestere megsebesült, egy őrtálló katonát pedig megöltek.

— **Egy távirat odisszeája.** Oldenburgból nemrégiben távirat érkezett Iglóra s minthogy a czimirat Justizminister-t említett, a táviróhivatal Iglófüredre küldte ki, ahol Günther Antal családja tartózkodott. A táviratot átvették, felbontották és bámulva olvasták, hogy egy ismeretlen Elisabeth köszönetet mond az igazságügyminiszternek és nejének szíves üdvözléskért. A mikor a távirat a magyar igazságügyminiszter kezéhez jutott, mindjárt sejtette, hogy itt más igazságügyminiszternek köszönik meg a szerencsekívánatait, mert ő Oldenburgban soha sem gratulált senkinek. E mellett a távirat szövege azt mutatta, hogy oldenburgi felsőbb helyről származott. Erre megnézték még egyszer a távirat címét, amelyen a Justizminister szó után ez állott: ruhát, a mit a közbeeső táviróhivatalok, úgy látszik, valami tanácsosi méltóság megjelölésének tartottak. A magyar igazságügyminiszter ekkor rögtön tisztában volt a helyzettel. A távirat nem szólhat másnak, mint Ruhstrat oldenburgi igazságügyminiszternek. De miként kerülhetett ez a távirat Iglóra, ahol az oldenburgi igazságügyminiszter bizonyára soha sem fordult meg? A talányt megfejtette az oldenburgi igazságügyminiszter most érkezett levele, a kinek Günther igazságügyminiszter az Iglóra irányított táviratot megküldötte s aki meleg köszönettel írta most meg, hogy a köszönet csakugyan neki szült. Ruhstrat ugyanis abban az időben az Innsbruckkal szomszédos Iglis-ben tartózkodott s így irányították a telegramot tévedésből Iglis helyett Iglóra.

— **Uj hadi kikötő a dalmát partokon.** A hadügyi kormány már régebbi idő óta foglalkozik azzal a tervvel, hogy Póla mellett, a dalmát partokon is hadi kikötőt létesítsen. Eredetileg Sebenikot szemelték ki erre a célra, de újabban elejtették ezt a tervet, mert a legutóbbi nagy tengeri hadgyakorlatok alkalmával szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy e kikötőnek a megközelítése nagy nehézséggel jár és az építkezések szinte legyőzhetetlen akadályokba ütközhetnének. Spalatóra gondolnak most, amelynél ezek a nehézségek nem forognak fenn, minthogy kikötője megfelelő kiterjedésénél fogva a czeálnak és földrajzi fekvése is előnyösebb, amelyben a Póla és Cattaro közti tengerésznek épp a középpontján fekszik.

— **Elrabolt orosz leány.** Londonban nagy föllütnést kelt az alábbi esemény. Egy fiatal orosz leány eltűnt s alapos a gyanu, hogy elrabolták. Az eltűnt hölgy egy tizenhétéves leány, Labuchin Borbála és a pétervári rendőrség volt főnökének a leánya. A leány titokzatos eltűnése egyaránt lázasan foglalkoztatja úgy a rendőrséget, valamint az orosz nagykövetséget és az angol külügyi hivatalt, Labuchin Borbála nővérével és a nevelőnőjével az Aldrich színházban volt. Amikor kijöttek, a nevelőnő rémülten vette észre, hogy Borbála nincsen sehol. Rögtön keresésére indultak, de sehol még csak nyomára sem tudtak akadni, míg végre vasárnap a nevelőnő egy levelet kapott tőle a postával, melyben francia nyelven a következőket írja:

— Mikor ön ezt a levelet olvassa, én már nem élek. A színházból kijövet a tömegben eltűntem és egy ismeretlen ember magával vonszolt. Hogy erre mi oka volt, még most sem tudom. Jelenleg egy nedves pinczehelyiségben vagyok fogva és súlyosan meg vagyok sebesülve. Azt hiszem, összetévesztették valakivel. A nyaktümet odaajándékoztam egy kisleánynak, hogy vigye el leveleimet a postára... Meg kell örülnöm, és inkább megmérgezem magamat, de nem szenvedek tovább!... Mondják meg édes alyámnak, hogy nem félek a haláltól.

Labuchin Borbála erős, kifejezett, de nem szép leány. Eltűnése alkalmával kevés pénz és ékszer volt nála. Az orosz nagykövetség mindent elkövet, hogy felkutassa a leány tartózkodási helyét s azt hiszi, hogy a leányt atyjának politikai ellenségei rabolták el. A rendőrségen már jelentkezett is egy ember, aki azt mondta, hogy látta Labuchin Borbálát két férfi társaságában egy kocsiba beúlni és gyorsan elhajtani. A rendőrség most a kocsist keresi, akinek kézrekerítéseért nagy díjat is tűztek ki.

— **Hajó zátonyon.** Lauriumi jelentések szerint az Elda nevű osztrák gőzös Kolonaes közelében zátonyra jutott. A harminczhárom utast, valamint a hajó legénységét megmentették. Patrosból az Eleni gőzös indult el, hogy a zátonyra jutott hajót szabadabb tegye.

— **Letartóztatott szélhámos.** Virágh Ede műépítész Múzeum-körút 37. számú lakására tegnap beállított Steiger Rezső 46 éve ügynök azzal, hogy őt Torer Tamás, gróf Károlyi titkára küldte. Hivatkozott inséges helyzetére és a titkár ajánlata alapján pénzszerzést kért. Virághnak gyanus volt az ember, rendőrt hivatott, aki a főkapitányságra vitte az ügynököt. Itt kiderült, hogy Torer sohasem látta Steigert. A szélhámost, aki már család és okirathamisítás miatt büntetve volt, letartóztatták.

— **Meghalt dirigálás közben.** Velenczében Calassione nevű karmester tegnap, miközben a Márkus-téren adott hangversenyt dirigálta, hirtelen lebukott a pódiumról és holtan összeesett. A közönségen nagy rémület vett erőt. Calassione volt az első, ki zenekarával nyilvános téren Wagneri szerzeményeket játszott.

— **Meggyilkolt fogházigazgató.** Maximowski fogházigazgató gyilkosa — az esetről mai számunkban is írtunk — egy tábornoknak tizenkilencz éves leánya, Ragosina, aki kérvényével jelentkezett és mikor átadta, lelőtte a fogházak országos igazgatóját. A golyó Maximowekinak szájába hatolt és agyában akadott meg. A szolgák berohantak és megragadták a leányt éppen, amikor kebeléről, a ruhájára alól egy vattába göngyölt bombát vett ki és a földhöz akarta vágni. Ragosina aztán még hatszor sütötte el revolverét, míg a szolgák dulazkodtak vele, de a golyók senkit sem találtak. Maximowski hivataloskodása óta annyira megfélemték a fogházak, hogy a kormánytól kért hitelből hatvanégy új fogházat építtetett. A hadbíróóság Maximowski államtanácsos gyilkosnőjét felakasztásra ítélte.

— **Halálozások.** Vaskó Bertalan székesfehérvári tanító 40-ik évében e hó 25-én meghalt Budapesten. Özy, felsőkörömpai Simonsits Alajosné szült meg halt Szádan.

Csiky Dénesné szült. Lázár Anna e hó 23-án 45-ik évében meghalt Gyergyószentmiklóson.

Laborfalvi Nagy Sándor mérnök 45 éves korában e hó 27-én Marosbogáton meghalt. Temetése ma délután volt.

Hangonyi Pál főgimnáziumi tanár október 28-án, életének 31-ik évében elhunyt Rákospalotán. Szaid basa, az államtanács elnöke, volt török külügyminiszter Konstantinápolyban meghalt.

Gersanic, volt képviselő, aki 1885-ben a tartománygyűlésen Starcevicus Dáviddal együtt inzultálta gróf Khuen-Héderváry bánt, tegnap Zágrábban meghalt. Gersanicot akkor öt havi fogházra és no-

litikai jogainak elvesztésére ítélték. Büntetésének kitöltése után visszavonult a közéletől, csak a leotóbbi időben kezdett ismét szerepelni.

Ma délután temették el nagy részvét mellett Kolozsvárt Gratz Mór lutheránus lelkészt. A ravatalnál, amelyet a templomban állítottak fel, Weinrich nagyenyedi lelkész beszélt és a kolozsvári egyház segédlelkésze imádkozott. A temetőben báró Mansberg Sándor főgondnok, Kenessey Béla ev. ref. teológiai és Boross György unitárius teológiai intézeti igazgatók beszéltek. A jóságos és szeretetteljes lényre miatt nagyrebecsült lelkészt, Gratz Gusztáv képviselő atyját, ezekre menő résztvevő közönség kísérte ki a temetőbe.

— **Utonállás.** Tóth (Pátyi) Béla 29 éves napszámos és Bazsó György konyhalegény vasárnap éjszaka az Alföldi-utczában mentek hazafelé. Részegek voltak, de Tóth még mindig szeretett volna inni. A pénze azonban elfogyott. Arra botorkált éppen Bartel Ignác kőfaragó. Tóth eléje állott.

— **Pajtás, adj kölcsön egy koronát!**

Bartel nem volt hajlandó kölcsönt adni, mire az utonállók megragadták, a földreperették és kajakarták fosztani. Bartel segélykiáltására rendőrök siettek elő, akik megszabadították a kőfaragót veszedelmes helyzetéből. Az egyik támadót, Tóthot nyomban el is fogták. Bazsó csak másnap került kézre. Érdekes, hogy a panaszos is megszökött, de hétfőn iszonyuan berugva, utcai botrány miatt előállították a nyolcadik kerületi kapitányságra. Tóth Bélát és Bazsó Györgyöt letartóztatták.

FERENC JÓZSEF KESERŐVIZ
páratlan
HASHAJTÓSZER

x Bob hashajtó a legkellemesebb, 10 fillér.

x Ha nászajándékot, zsebrót, ékszerrel kell vásárolnia, ne vesztegessen idejét azzal, hogy sorra járja az üzleteket! Kedvére csak egy helyen vásárolhat és ami fő, előnyösen. Kérjen Polgár Kálmán budapesti jáhírű műőrástól nagy képes album-árjegyzéket (VII. Erzsébet-körút 29. sz. I. em.) amit ingyen és bérmentve kaphat. Hogy várakozáson felül meg lesz elégedve, azt az a sokszáz dicséret-nyilatkozat igazolja, amivel a vevők Polgár Kálmán műőrást elhalmozozták.

x Fáj a szíve azoknak, akik uton-utfélen látják a sok szenvedőt. Nem volna egy sem, ha mind az Alföldi felderkesztés Sósorszeszt használná, melylyel csodás eredményt lehet minden esetben elérni. Készíti az Első Alföldi Cognacgyár r. t.

x Sirkoszoruk a Párisi nagy áruházban.

x Zászlók, czimerek, minden kivitelben kaplások Lihart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. sz. Árjegyzék ingyen.

x Fodor-léle vívőterem a Koronaherczeg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobb felszerelt torna- és vívőterme. Különös gond fordították a gyermektorna és vívásra.

x A franciaországi vallási küzdelmekről volt szó egy társaságban. A különböző álláspontu vitatók között csakhamar igen heves és ingerült szóváltás keletkezett. Az egyik nagy vehemenciával helytelenítette, hogy a kongregációkkal együtt a pálinkafőző barátokat is kiűzték Franciaországból és hogy ezáltal a híreket és hitelüket oly nagyon alászállították, a másik viszont erősen védelmébe vette a francia kormánynak ezt az eljárását. Mikor a vita már-már odafajult, hogy az ellenfelek ököllel fenyegették egymást, a társaság egy békés hajlamu tagja csillító szándékkal lépett közbe:

— Miért vitatkoztok, barátaim? Hiábavaló, meddő a ti vitátok. Hiszen ha fenn is állnának a francia barátok pálinkafőzői, akkor sem lenne már olyan nagy a híruk és hitelük. Amugy is elhomályosította volna a chartreuse-ük híret az „Alföldi Cognacgyár r. t.”-nak most már világhírű, kitűnő likőreje.

A békés hajlamu jóbarát elmés közbelépése kibékítette a vitatkozás hevében magukról megfélekedett ellenfeleket, akik további beszélgetésük folyamán egyszerre csak azon kapták rajta magukat, hogy a beszéd fonala a francia likőrről a magyar likőrré vezetett. Erre nézve pedig minden ellenvetés nélkül megegyeztek abban, hogy nincs jobb és olcsóbb likőr a világon, mint az „Alföldi Magyar Cognacgyár r. t.” gyártmánya.

AZ EGYETÉRTÉS
szerkesztősége és kiadóhivatala
VI., Eötvös-utca 32. sz. alatt van.

A szerkesztőség telefonja: 788. szám.
A kiadóhivatal telefonja: 709. szám.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Raszkolnikov.

(Dráma 4 felvonásban. Dosztojevszkij regényéből írták: Vajda László és Moly Tamás. Színrekerült először a Népszínház-Vigoperában október 29-én.)

Talán felesleges ismételt felemlíteni a már többszörösen beigazolódott tényt, hogy a leghálatalanabb munkák egyike, regényt vinni a színpadra. Nem is kellene ennek a tételnek indokolásához bővebb kommentárt fűzni, hiszen az eddigi eredmények eléggé igazolták igazságát. Mert tiszta dolog, hogy cselekmények érvényesítésére és ezek révén előidézett lelki evolúciók kifejezéséhez más eszközöket alkalmaz a regényíró és másokat a színműrő. A regényíró minden cselekménynek indító okát lélektanilag igyekszik megmagyarázni és a belső indulatoknak és a lelki harcoknak hű lefestése által igyekszik tiszta képet rögzíteni az olvasó elé. Szóval a belső színezéssel az elmének nyújt táplálékot, míg a külső képek megalkotását olvasójának fantáziájára kénytelen bízni. A színműrő külső hatások előidézésében keresi a hatást és számolnia kell azzal, hogy bő táplálékot nyújtson a szemnek, mely nem a fantázia ködképeként keresztül látja az eseményeket.

A lelki tusák sorozata, mely lélektanilag kellőleg megvilágítva, előttünk folyik le, egészen más színben tűnik fel még akkor is, ha végeredményében társadalmunk felfogása szerint a legviszatasztóbb bűnben nyer kielégítést, minthogy a cselekményeket külső hatásokkal vagyunk kénytelenek indokolni. Így esik meg aztán, hogy színpadi képekben a szemnek gyakran visszatetsző az, amiben olvasva lelki gyönyörűséget találunk. Nagy bátorság kellett tehát ahhoz, hogy valaki éppen az orosz írók egyik óriásának világhírű regényét vigye a színpadra, mely majdnem teljesen hiányán van a színpadra alkalmas cselekményeknek. Mert Dosztojevszkij Raszkolnikovja éppen a belső indulatoknak, a lelkek rettenetes tusájának és azok pszichológiai levezetésének tartalmazza oly gazdag tárházat, mint amelyet keveset találunk a világirodalomban.

A szerzők tehát merész munkát végeztek. Sajnos azonban, a merészség nem elegendő ahhoz, hogy pótolja azokat a hézagokat, melyek már az említett okoknál fogva a Raszkolnikov színpadi életképességét kétségessé teszik. Nem tagadható, hogy van néhány erős tollal megírt, hatásosan beállított epizódja a drámának, de mindez nem sokat változtat az egészen. Legnagyobb hibája egyébként a darabnak, hogy nincs kezdete és nincs vége. Aki Dosztojevszkij regényét nem olvasta el, az bajosan érti meg az első felvonás eredményeit. A darab ugyanis Aljona Ivanovná meggyilkolása után kezdődik. Raszkolnikov szegényes szobájában fekszik lelki betegen, meggyötörve a véres tétlől. Itt mondja el tragédiáját az izákos Marmeladov, majdnem ugyanazokkal a szavakkal, mint Dosztojevszkij regényében, a korcsmai találkozásnál. Raszkolnikov ágyában fekvő hallgatja, miként bukott el Szonya, Marmeladov leánya, hogy családján segíthessen. A mellbeteg Ivánovna is itt találja meg férjét s a nézők nagy gaudiumára kegyetlenül megveri, ez okot ad aztán a háziasszony beavatkozására, melyből parázs kis veszekedés támad. A háziasszony és Ivánovna különben többször összevesznek a darab folyamán és rikácsoló hangjuk kemény próbára teszi az ember idegeit. Később sorra látogatják Raszkolnikovot: barátja, orvosa, anyja és nővére, végül odahozzák a halálosan megsebesült Marmeladovot is, kinek halálos ágyánál találkozik először Raszkolnikov és Szonya. Szerelmük szövődése rendkívül lazán van kiemelve, pedig az a hatalmas motíválás, mely ezt a két bukott lényt egymáshoz fűzte, egyike a legszebb részeknek Dosztojevszkij regényében. Sokkal szerencsésebben oldották meg az írók a második felvonásnak azt a ré-

szét, ahol Raszkolnikov bevallja Szonyának, hogy ő gyilkolta meg Aljona Ivanovná és nővérét. A harmadik felvonásnak az a része, ahol a vizsgálóbíró igyekszik Raszkolnikov lelkébe látni, szintén kiemelkedik az általános laposságból. Teljesen elhibázott a negyedik felvonás, melyben Raszkolnikovban, Szonya unszolására is, megérlelik az elhatározás, hogy bevallja tettét bírójának. Ez aztán alkalmat nyújt még Szonya és Raszkolnikov között egy érzelgős jelenetre, mely után Raszkolnikov elindul elhatározásának megvalósítására. Ezzel hirtelen befejeződik a darab, anélkül, hogy csak sejtetni is engedné a további fejleményeket.

Ezen az egész eseményen keresztül átvég a rémdrámák szele, bármennyire is meglátszik az igyekezet éppen annak elkerülésére. Hátrányosan befolyásolják különben az előadás menetét a hosszas és unalmas párbeszéddek is, melyek perczekig meggátolják az előadás gördülékenységét.

Ily körülmények között nem csoda, hogy a Népszínháznak ezzel a darabjával sem volt szerencséje. Sőt, tekintve, hogy a mai premieren a közönség rendkívül kis számban jelent meg, határozott bukás konstatalható, ha a karzat többször a lámpák elé hívta is a szerzőket.

Az előadás nem volt jobb és nem volt rosszabb, mint a többi, melyet az új regime alatt láttunk a Népszínházban. Csontos Raszkolnikov szerepét túl sok igyekezettel akarta elfogadhatóvá tenni és így gyakran túlzásokba esett. Ennek dacára elég sikerült estéje volt. Forgács Rózsi, Szonya szerepében igazolta azokat a várakozásokat, melyeket ma esti fellépéséhez fűztek, de szerepe nem volt olyan, mely zajos sikereket biztosított volna számára. Nagy Gyula és Bátor Gizella, úgy, ahogy megküzdöttek hálátlan szerepükkel. Horvát Gyula az egyedüli, ki a vizsgálóbíró szerepében most is kifogástalan volt. A többi szereplő kisebb-nagyobb szerepekben nem produkált semmi említésre méltót.

S. V.

(*) **Aalberg Ida Budapesten.** Egy színházi jelentés száraz rövidséggel tudatja, hogy gróf *Uexküll-Gyllenbandné-Aalberg* Ida, a finn nemzeti színház drámai hősnője Budapesten vendégszerepelt fog. *Aalberg* Ida neve a régi színházlátogatókban elmosódott emlékeket elevenít föl. A nyolcvanas évek elején egy érdekes arcú szőke finn leány lépett föl a Népszínházban és eljátszotta a „Falu rossza”-ban Boriska szerepét. Ez a gyermekleány *Aalberg* Ida volt, a kit magyar-vonzalma készített, hogy Helsingforsban személyesen a szerelmes magyar parasztleány szívifájdalmát. Híre jött nagy sikerének s finn-magyar rokonai megnyerték a budapesti vendégszereplést és a Népszínházban is emlékeztetése diadala volt. A finn művésznő anyanyelvén játszott s mégis megértették minden szavát. Finom Rózsi *Blaháné* volt, Gődör Sándor — *Tamássy*, Gonosz Pista — *Tihanyi*. A régi Népszínház nagy művész-hármasa. *Aalberg* Ida most *Ibsen* darabokban és a finn *Nunner* történeli drámájában „Elina halálát”-ban fog fellépni.

(*) **Hírek a Nemzeti Színházról.** Holnap, szerdán, a Nászinduló Henry Bataille nagysikerű színműve 22-edszer kerül színre P. Márkus Emma, Cs. Alszeghy Irma, Odrý és Dezső fogják a vezető szerepeit játszani. Csütörtökön az Ember tragédiáját adják elő. Ádámot Bakó, Évát Paulay Erzsébet és Lucifert Gyenes fogja játszani. Pénteken két előadás lesz: délután Feuillet Egy szegény ifjú története, este a Rabenstein Bersabe van műsoron.

(*) **A Vígyszínházban** holnap, szerdán, az Ingványt, Wolff Pierre nagysikerű színművét ismétlik a női főszerepben Góthné Kertész Ellával, aki Fleury Denise személyesítésével a legszebb sikert érte el. A főbb szerepek Hegedüs Gyula, Góth Sándor, Vendrei Ferencz, Fenyvesi Emil, Tanay Frigyes, Gázi Mariska, Harmat Hedvig és Pécsi Paula kezében vannak. A második felvonás kabaret-jelenetében jóformán az egész művészi személyzet játszik. Holnapután, csütörtökön, a Nincs elvámolni valója? kerül színre.

(*) **A Falusi Madonna.** A Király-Színházban Verő György új darabját, a Falusi Madonnát, november első felében fogják színrehozni. A három felvonásos

darabjáték, egy mindenkitől megcsufolt derék, falusi cselédleányt a Kóczy Pannát, mint egy Madonna-kép modelljét a fővárosba, úri környezetbe visz, amelynek czifra ragyogása és sok hazugsága vesztére lesz a leánynak, aki megcsalódva és megtépve kerül vissza régi falujába, a régi cselédsorba, ahol aztán megtalálja a boldogságot. Ezt a szerepet Fedák Sári játssza; mellette Szentgyörgyi Lenke, Szirmai, Környei, Németh, Papir és Hajós Mariska a főszereplők. A Falusi Madonna zenéjét is Verő György írta.

(*) **Rákóczi-szobor Szegeden.** Szeged városa hatvan ezernyi korona költséggel hatalmas emléket emel a nagy fejedelemlék. A Rákóczi-szoborbizottság már megalakult s a bizottság egyhangulag Ligeti Miklós kiváló szobrászművészt bízta meg a mintázattal. A szobor elkészítése két esztendői munkálatot igényel s annak leleplezését 1909. év őszére tervezik. A szobrot bronzba öntik, talapzatát pedig hazai márványkőből vagy terméskőből faragják.

(*) **Kollektív kiállítások.** A Nemzeti Szalonban szorgalmasan rendezik Márk Lajos kollektív kiállítását, amely bizonyára feltűnést fog kelteni nagy gazdagságával. A Szalon vezetősége a sajtó képviselőinek szombat, november 2-án mutatja be a kiállítást, míg a közönség számára az 3-án, vasárnap nyílik meg ünepélyesen. — Tolnay Akos gyűjteményes kiállításának állandóan igen nagy és előkelő közönsége van az Uránia művészeti szalonban.

FŐVÁROS.

A főváros a kormányánál.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, október 29.

A főváros küldöttsége ma délelőtt tisztelettel Wekerle Sándor miniszterelnöknel, hogy köszönetet mondjon neki és a kormánynak, a főváros fejlesztéséről szóló törvényjavaslat benyújtásáért. A küldöttséget, melyet Fülepp Kálmán főpolgármester vezetett, délelőtt tíz órakor fogadta a miniszterelnök a képviselőházban. A küldöttségben résztvettek: dr. Bárczy István polgármester, dr. Heltai Ferencz, Márkus József, Ehrlich G. Gusztáv, dr. Morzsányi Károly, dr. Plattly György, Radocza János és Neuschloss Kornél.

A miniszterelnökhöz Fülepp főpolgármester intézett beszédet. Elmondotta, hogy a közgyűlés határozatából jelentek meg, hogy köszönetet mondjanak az egész kormánynak ama páratlan jóindulatáért, amelynek a főváros irányában a „Budapest fő- és székváros fejlesztéséről és a háztartásának rendezése végett teendő állami intézkedésekről” szóló törvényjavaslatnak a törvényhozás elé terjesztésével bizonyosságát szolgáltatva. Felsorolva a törvény hasznos eredményeit, beszédét ekkép végezte:

De köszönettel tartozunk nagyméltóságodnak és a vezérlete alatt álló kormánynak a törvényjavaslat ama intézkedéseiről is, amelyek a főváros háztartásának megkönnyítésére vannak irányítva és ha — bizonyára csupán az állam pénzügyi helyzetére való köteles tekintet miatt — ezek az intézkedések még most nem is valószínűsíthők meg egész teljességükben a fővárosnak évek óta sikertelenül hangoztatott és meggyőződésünk szerint méltányos és jogos összes kívánságait, mégis jelentékeny segítséget nyújtanak a főváros immár évek óta nehéz bajokkal küzdő háztartásának rendbehelyezéséhez. Amidőn biztosítjuk nagyméltóságodat, hogy a főváros törvényhatóságának és a főváros egész lakosságának halála kísérő nagyméltóságodat a főváros javára való áldásdus működésében, ez alkalommal egyben kifejezést adunk a főváros bizalmának is az országgyűlés és abban a koalíciót képező összes pártok iránt, melynél fogva biztosan reméljük, hogy átérve a főváros fejlesztésének és felvirágoztatásának fontosságát és országos jelentőségét, a javaslatnak törvényerőre emelkedését mielőbb lehetővé teszik.

Wekerle Sándor miniszterelnök örömeinek adott kifejezést, hogy a főváros küldöttségét ez alkalomból fogadhatta és nagyon szívesen veszi a polgárság elismerését. Mert ő demokrata ember s büszke a polgárok elismerésére. Kijelentette, hogy a kérdéses törvényjavaslat csak az első lépés a fővá-

Kapható, míg a készlet tart, egyedül:

Világ-rekord!!

100 darab egész finom csontlevélpapír, 100 darab színes bélelt borítékkal összesen 200 darab. Egy korona 20 fillér. 1000 drb. Kohinoor cigarettá-hüvely ragasztás nélkül 2.10 K. Vidékre csak utánvétel, vagy a pénz beküldése mellett. 444 darab I. osztályú alumínium-toll 1.80 kor

Világ-csoda!!

100 darab színes bélelt borítékkal összesen 200 darab. Egy korona 20 fillér. 1000 drb. Kohinoor cigarettá-hüvely ragasztás nélkül 2.10 K. Vidékre csak utánvétel, vagy a pénz beküldése mellett. 444 darab II. osztályú alumínium-toll 1.20 kor

ÖRÖM SÁNDOR

levélpapír-áruházában,

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 17. szám.

444 darab III. osztályú alumínium-toll 90 fillér

ros fejlesztésére irányuló terveiben. Beterjesztette a javaslatot, mert meg akarta mutatni, hogy sem ő, sem a kormány nem dolgozik felszavakkal, hanem tettel fogja bebizonyítani a főváros iránt való rokonszenvét. Nem luxus-törvényjavaslat az, hanem olyan, amely a főváros gazdaságát kívánja a fejlődés alapjaira helyezni. Ez a fejlődés pedig nem lehet egy politikai párt kisajátítmánya s a főváros polgárainak mulik, hogy a kormányt szándéka kivételében támogassa. Különben a kormány egy másik, a fővárosra rendkívül fontos kérdéssel is foglalkozik. Ez a kérdés a főváros élelmezésének kezelése. A főváros gazdálkodásának közgazdasági alapra kell helyezkednie. Egységes programot kell megállapítani, amelynek alapján biztosítani lehet a főváros fejlődését.

A miniszterelnök választását lelkes éljenzéssel fogadta a küldöttség. A miniszterelnök ezután barátságos beszélgetést kezdett a küldöttség egyes tagjaival s dr. Heltai Ferencz ama kérdésére, hogy a javaslatot mikor tárgyalják, ezt válaszolta:

— Nyugalmasabb időre várunk, olyanra, amikor a javaslat ellen szó nem emelkedik s annak egyhangu elfogadása biztosítva lesz. Ennek pedig gyorsan be kell következnie, mert anélkül a főváros jövő évi költségvetését nem tudják betervezni.

Ezután a miniszterelnök közfoglással bucsuzott a küldöttség tagjaitól.

(Az állatkert ügye. A tanács ma tárgyalta az állatkert újjászervezésére vonatkozó előterjesztéseket és változatlanul elfogadta a pénzügyi és gazdasági bizottságnak azt a javaslatát, amelynek az a lényege, hogy a főváros vegye az intézményt házilag kezelésbe és fokozatosan fejlessze.

(Zaklató jegy-ellenőrzés a csavargózásokon. Egyre sürűbben emelnek panaszt az ellen a zaklató eljárás ellen, amelyet a Duna két partja között közlekedő csavargózók emberei a jegyszedésnél a közönség irányában elkövetnek. Ez ellen az eljárás ellen a tanács már tett lépéseket, az újabb panaszok következtében pedig ma elhatározta, hogy ennek a legerélyesebb utját vágja. A tanács egyelőre újból felhívja a m. kir. vasuti- és hajózási főfelügyelőség figyelmét ezekre a visszaesésekre. Ha ennek nem lesz meg a kellő sikere, a főváros hatósága a kereskedelemügyi miniszterhez fordul.

EGYESÜLETEK.

(—) Árpád sirja. Az Országos Régészeti és Emléktani Társulat ma báró Nyáry Jenő elnöklésével felolvasó ülést tartott, amelyen dr. Zsolnay Jenő Árpád sirjáról tartott értekezést. A felolvasó Árpád sirját az eddigi Óbuda helyett a Solt-vármezőhöz tartozó Dunavécsé mellett, Pusztá-Csanád-Félegyházán keresi. Felolvasás után az elnök bejelentette, hogy a társulat a nyáron leleplezte Romer Flóris pozsonyi mellszobrát.

(—) A szabadgondolat terjesztése. A Szabadgondolat Magyarországi Egyesülete a szabadgondolat terjesztésére a téli hónapok folyamán előadás sorozatot tart. Az első sorozatot október 31-én este 7½ órakor az „Egy elvű Világszemlélet” címmel dr. Fényes Samu kezdi meg, az egyesület ideiglenes helyiségében (Irányi-utca 14. lételelet, Klotild kávéház) és csütörtökönként ugyanez órában folytatja.

SPORT.

Budapesti ügetőversenyek.

— Hatodik nap. —

A pesti őszi ügető-meeting mai hatodik napjának főszáma a 3000 koronával dotált Zuglói díj volt, melyet a tavalyi derbynyertes Levente nyert meg Maxl előtt, míg Brownie Wilton a harmadik helyre érkezett.

Részletes eredmény a következő:

I. Állvány-díj. Díj 2500 korona. Táv 2700 méter. 1. Paganini C. Manilla Sprinter (Casolini), 2. Mr. Black Norma, 3. Obersberger P. Bandit. Futottak még: Abonnet, Georgina, Lord G., Charlotte, Gyimes, Mamsell Senator, Hansi C., Champion Bourbon. Tot.: 10:43, 20:39, 61, 49.

II. Körmenő díj. Díj 1700 korona. Táv 2600 m. 1. Hauser L. Duc (Armstrong), 2. Mr. Frank Ifes, 3. Bauer A. Rebecka. Futottak még: Erstling, Babér, Drache, Elemér, Pearl Simmons, Rózsaherczegné. Tot.: 10:95, 20:52, 33, 31.

III. Zuglói díj. Díj 3000 korona. Táv 2500 méter. 1. König Gy. Levente (Magula), 2. Wöss G. Maxl, 3. Mr. Horsefool és Mr. Oscar Brownie Wilton. Futottak még: Brigadier, Lord Simon, Náni, Puzsi-lánya, Sashalom, Carrie Simmons, Patriot. Tot.: 10:116, 20:64, 31, 32.

IV. Handicap. Díj 1700 korona. Táv 2500 méter. 1. Vida T. Borrowman (Potzi), 2. Schlesinger és Trsa Deficit, 3. Bartenstein G. Paris. Futottak még: Bravo, Nestor, Gyömbér II., Antonio H., Matador, Wiener, Lucy, Robert, Adam T., Alba, Humbert, Tutti-frutti, Sonntagskind. Tot.: 10:64, 20:44, 57, 39.

V. Háromévesek handicapja. Díj 2000 korona. Táv 2200 méter. 1. Mr. Frank Jung Quartermarch (Rauch), 2. Wankó L. Jubilar, 3. Bartenstein G. Grete N. Futottak még: Pearl Simmons, Rózsaherczegné, Elemér, Darabant, Nikolo, Rebecka, Hugo, Musa. Tot.: 10:44, 20:42, 49, 57.

VI. Kettesfogatu urkocsiverseny. Handicap. Díj 2000 korona. Táv 5000 méter. 1. Turnischi ménés Szimandl—Turi Tari (Lippit), 2. Mr. Black Barbara Allen—Vesztes, 3. Mr. Black Lator—Mary Simmons. Futottak még: Dolly—Zsazsa. Tot.: 10:24, 20:22, 22.

Bécsi versenyek.

— Nyolczadik nap. —

A bécsi őszi meeting mai nyolczadik napjának főszáma a 10.000 koronával dotált Stadtbahn-handicap 15-ös mezőnyt gyűjtött startjához. A verseny győztese a pehelysúlyu Sodoma lelt Varróleány előtt, melyet fejhosszal hátrább Longago mint 3-ik követelt. Sodoma győzelme nagy meglepetést keltett és 18-szoros quótával ürvendeztette meg csekély számú híveit. Meglepetésszámba mehet még a nagy súlyu Foglalo győzelme is a handicapban, hol 12-szeres osztalék került kifizetésre. E két versenytől eltekintve azonban a papírforma az egész vonalon érvényesült és jelöltjeink közül Lamballe, Sirius, Vadör, Bonfini és Ballerina az első, Longago s Karlina pedig a második helyre érkeztek.

Részletes eredmény a következő:

I. Gátverseny. Handicap. Díj 3000 korona. Táv 2400 méter. 1. Dreher A. 3é pk. Lamballe 73½ kg. (Aylin), 2. Schindler L. 3é sk. Marie Louise 63 kg. (Fejes), 3. Mautner V. 3é pk. Villefranche 57½ kg. (Dillon).

II. Nyeretlen kétévesek versenye. Díj 3000 korona. Táv 1000 méter. 1. Egyedi L. pm. Sirius 52½ kg. (Paul), 2. Blaskovich E. pk. Majális 54½ kg. (Janek), 3. Vonwiller A. pm. Bracciano 56 kg. (Krouzil).

III. Stadtbahn-Handicap. Díj 8000 korona. Táv 900 méter. 1. Zangen I. sk. Sodoma 46 kg. (Gulyás), 2. Gróf Wenckheim D. sk. Varróleány 58 kg. (Janek), 3. Hg. Taxis M. E. pm. Long ago 52½ kg. (Fries).

IV. Eladóverseny. Díj 3000 korona. Táv 2800 méter. 1. Br. Schossberger L. 6é sm. Vadör 61½ kg. (Taral), 2. Meichl T. 4é pher. Tatár 52½ kg. (Gulyás), 3. Hg. Taxis M. E. 5é. pher. Népszó 54 kg. (Fries).

V. Kétévesek versenye. Díj 3000 korona. Táv 1000 méter. 1. Gróf Pálffy J. pm. Bonfini 53 kg. (Carslake), 2. Br. Uchritz Zs. sk. Bella 51½ kg. (Heidt), 3. Mautner V. pm. Mony 53 kg. (Birkenruth).

VI. Handicap. Díj 3000 korona. Táv 1600 méter. 1. Mautner V. 5é pk. Foglalo 57 kg. (Birkenruth), 2. Söllinger R. száz. 3é stpk. Karlina 52 kg. (Carslake), 3. Egyedi A. 5é pm. Menyörgös 60½ kg. (Janek).

VII. Eladó kétévesek handicapja. Díj 2000 korona. Táv 1000 méter. 1. Mr. Redgrey sk. Ballerina 46½ kg. (Cockeram), 2. Egyedi A. sm. Bocskoros 49½ kg. (Miles), 3. Vonwiller A. pk. Kochanka 46½ kg. (Seiler).

TÖRVÉNYSZÉK.

Az állami számvevőszék aktái.

— Saját tudóstónktól. —

Budapest, október 29.

Az állami számvevőszéktől eltulajdonított akták pörének tárgyalását ma folytatta a bíróság. A helyzet képe nem változott, ma is megtelt a meglehetősen szűk tárgyalási terem érdeklődő közönséggel, amely tetszés és nemtetszés-nyilvánításokkal kísérte a tárgyalás menetét. Ítéletre különben nem került sor, mert amire a védőbeszéd elhangzott, beesteledett és a bíróság úgy határozott, hogy az ítéletet holnap délután tíz órakor hirdeti ki.

A tárgyalásról a következő részletes tudósításunk számol be:

A tárgyalás megnyitása.

Az elnök, bár a tárgyalás kezdete reggeli kilencz órára volt kitűzve, a vádlottak késése miatt csak tíz órakor nyitotta meg a tárgyalást. Meglehetősen ingerült hangon kezdődött a bűnpör folytatása és az elnök többször rendre utasítja, sőt rendbírósággal is sújtja Lengyel Zoltánt.

Ezután Hajdu Gyuláné vallomását olvasták föl, aki mindenben megerősíti férje vallomását. Azt mondja meg Hajduné, hogy egy vörös hajú úrnőnek járt nála s hamis tanúzásra akarta őt rábírn.

Lengyel: Ennek kapcsán bátor vagyok megjegyezni, hogy ennek a forrását már büntető följelentés tárgyává tettük. Ez az ügy szoros összefüggésben van azzal a följelentéssel, melyet Polónyi Géza ellen hamis tanúzásra való rábírásáért indítottunk. Kérem, sziveskedjék ennek az ügynek az iratait beszerezni s itt fölolvadni.

Az ügyész ellenzi a bűnpör iratainak beszerzését s a törvényszék mellőzte is Lengyel indítványát.

Hajdu: Nálam is járt a kormányhoz igen közel álló ember s kért, hogy valljam azt, hogy engem Lengyel Zoltán ugrott be a dologba.

Fölolvasták ezután Hajdunak a rendőrségnél tett vallomását.

Az elnök (Hajdukhoz): Tett ön ilyen beismerő vallomást a rendőrségnél?

Hajdu: Nem tettem.

— Tette-e azokat a Lengyel Zoltánra nézve terhelő vallomásokat?

— Nem tettem. Hogy mit foglal a rendőrség jegyzőkönyve, mit nem, azt nem tudom.

Az elnök konstatálni akarja a Napból, hogy lekötölte-e a Lengyel Zoltántól kapott iratokat.

Lengyel: Kérem, ez merőben fölösleges dolog. Nem Hajdu adta le közlés végett azokat az adatokat, hanem én.

Az elnök ezután fölolvassa a hirdetési átalányra vonatkozó jegyzőket. Mikor a Polgár hirdetési átalányát említette, oda fordult Vázsonyihoz, mondván:

— Ezt ön szerkesztette.

Vázsonyi (indulatosan): Amig én szerkesztettem, addig nem kapott pauszát. Én visszautastottam.

Lengyel: Amit itt az elnök ur fölolvast, az csak három százalékka annak, amit a darabont-kormány a lapokra költött. Ezek tisztességes kiadások. Szeretném látni, ha most is kormánypárti volnék, merne-e engem a bíróság ide hozni?

Az elnök: A bíróság nem az enyém s nem az öné, azt még Lengyel Zoltánnak is respektálnia kell!

Az elnök fölmutat Hajdunak egy jegyzőket, melyet Lengyeltől kapott s melyet a motozáskor találtak nála.

Hajdu: Azt hiszem, ez az a jegyzék, melyet tölem elkoboztak.

Lengyel: Ez egy régi följegyzés, melyet hónapokkal ezelőtt vetettem papírra. Az abban megjelölt ügyek közül egy sem tartozik a számszékhez. Ha valakit fölbujtok, nem adok irást a kezébe.

Egy másik jegyzőket is találtak Hajdunál, melyet ő maga készített magának. Ez a jegyzék tíz ügy számát foglalja magában. Ezeket az ügyeket Hajdu át akarta tanulmányozni, mert szerinte panamát foglaltak magukban.

— Tisztítani akartam a közélet szennyesét, mondotta Hajdu, azért akartam ezeket az ügyeket átnézni.

Az elnök: Hiszi-e, hogy van hatóság, amely ezt nem tekintí hivatalos titoknak?

Hajdu: Kérem, hogy mi a hivatalos titok, az relatív dolog.

Az elnök fölmutatja Lengyel Zoltánnak az államszámvevőszéki iratokról készült fotográfiákat.

— Ezek azok a fotográfiák? kérdezte az elnök Lengyeltől.

— Én egyet sem láttam a fotográfiákból. Azt tudom, hogy én rendeltem meg a fotográfiákat, de Erdélyi nem nekem szállította, hanem Kossuth Ferencnek. (Derültség.)

Az ügyész kéri, hogy olvassák föl a Lengyel Zoltán fölhívását, melyre Hajdu hivatkozott.

Lengyel kéri ezután, hogy olvassák föl Kossuth Ferencz február tizenharmadiki levelét, továbbá Hajdu Gyulának azt a naplóját, melyben elmondja azokat a lelki motivumokat, melyek őt az inkriminált cselekedetre indították.

A törvényszék ezután határozathozatal végett visszavonult.

A vádbeszéd.

Három óra után az elnök újra megnyitotta a tárgyalást és elrendelte a Pesti Napló február 3-iki és 25-iki számainak fölolvását. Ezután dr. Nagy Béla királyi ügyész mondotta el vádbeszédét.

— A tényállás — kezdi az ügyész — büntetőjogi szempontból nem érdemli meg a jelenlegi nagy érdeklődést. Feladatunk, a törvény alapján állva, megtalálni az igazságot és azt kiszolgáltatni mindenkinek. Nem akarok hozzájárulni az ügy szenzációsabbá tételéhez, már csak azért sem, hogy a vádlottak mártirokként ne tűnjenek fel. Lengyel Zoltán leplezéseket tartalmazó támadásokat tett közzé, egy alkalommal egy általánosságban tartalmazó felhívást is, hogy adjanak neki anyagot támadásaihoz. A becsületes emberekhez szólt Lengyel és sokan jelentkeztek, köztük Hajdu Gyula is. Hajdu elolvasta a számszék aktáit s felháborodott azon. Ez az ember olvasta a cikkeket és hazafisága mellett megfélekezett arról, hogy őt hivatalos titok köti. Ő megszegte ezt a titkot és elment Lengyelhez. Kétségtelen, hogy Hajdu Gyula azt mondta Lengyelnek, hogy ő még számos panamáról tud. Lengyel feljegyzéseket csinált, ezután azt mondta, ő ennél többet tud. Hajdu újabb adatokat hozott, hogy megmutassa, mennyire becsületes ember, később már Lengyel papírszeletet adott át Hajdunak, amelyre fel voltak írva bizonyos állami iratok, még pedig abból a czéltől, hogy Hajdu szerezzé be azokat. A fényképezés révén kiderülnek üzelmek s ha a fényképész nem árulja el a dolgot, Lengyel Zoltán ma is előbb tudna meg mindent, mint a számszék elnöke s az ország hírlapokból szereznék értesüléseit.

Én a Hajdu által előadottakat nem tarthatom hitelesnek. Régi mese az a dolog, hogy kényszer miatt kellett előzőleg vallani olyan részleteket, amik terhelők Lengyelre. Lengyel cikkeivel csábitotta már mintegy az embereket a bűn elkövetésére.

Kétségtelen, hogy Lengyel cselekvősége volt az ok, hogy Hajdunak a dolga megkönnyebbedett.

Vádat emelek Hajdu ellen, mint tettes ellen a btk. 497. szakasza alapján és Lengyel ellen ugyanezen paragrafus alapján mint büntárs ellen. Kérem, vegye enyhítőnek Hajduval szemben a tek. törvényszék, hogy állását elvesztette, hogy exaltált ember, viszont Lengyelrel szemben súlyosbító, hogy ügyvéd, képviselő, törvényhozó buzdította törvényellenes cselekvényre.

A védbeszéd.

Elsőnek Hajdu védője, dr. Kemény Miklós felelt meg a vádnak. Váolja, milyen izzó hangulatban szülemlették meg Lengyel cikkei, amelyekben rettenetes vádak foglaltattak.

Egy egész tábor hazafiak serege leste naponként Lengyel megjelenendő cikkeit. Ezek közül volt a védenczem. Iratok kerütek a kezébe, amelyekben olyan adatok voltak, amelyekről azt hitte, hogy ha ezt a nyilvánosságra hozza, nagy szolgálatokat fog hozni hazájának. Attérek a vádra. A törvény olyan titkot büntet, amelyik abszolút titok. Vagyis, hogy az irat ne csak időlegesen legyen titok. A törvény azt mondja, strikte: ha valaki hivatalnok tudatában van,

hogy titkos iratoknak árulta el tartalmát, csak akkor követ el vétséget. Ezek az iratok pedig nem lehetnek titkos iratok, mert maga Kossuth nyilvánította ki a Ház ülésén, hogy ezek az iratok egyáltalán nem leplezni valók, tartalmi titkok nem foglaltatnak benne. Jelen esetben nem lehet szó büntetendő cselekményről. Ez egy par excellence politikai pör, amelyben veszeléyztetve van a bírák függetlensége. Ő azonban bizik a magyar bírák függetlenségében, a magyar alkotmány leghatalmasabb biztosítékában.

Dr. Kemény Miklós után dr. Vázsonyi Vilmos szólalt fel. Dr. Vázsonyi Vilmos először az ügyész azon felfogásával foglalkozik, amelylyel az ügyész a perből minden szerinte zavaró momentumot ki akar zárni. Ez szerinte hasonló valami birkalopáshoz vagy csirkepörhöz, mert a nagy „világítótorony” előtt ez teljesen melegegy. E világítótorony vezérigazgatója éppen Lengyel Zoltán fellépése következtében bukott le. Az ügyész nem indokolta meg, mi alapon vádolja Lengyel Zoltánt pszichikai bűnsegédséggel. Mivel könnyítette meg Lengyel Hajdunak a terhére rótt vétség elkövetését? — Hajdunak a vallomása teljesen megcáfolja a vád képviselőjét. Hajdu a leghatározottabban ad kifejezést annak, hogy amit ő tett, azt saját elhatározásából tette. Am a vád képviselőjének nem ér semmit Hajdunak a főtárgyalás alatt tett vallomása, neki az a vallomása az értékes, amelyet Hajdu a rendőri kihallgatáskor zavarodott állapotban tett, mint fogoly. Hajdu a legkompetensebb annak a megmondására, felakarta-e őt valaki büntetni, volt-e neki bűnsegéde és Hajdu, aki minden viszontagságok között megmaradt igazmondó, becsületes embernek, sőt igazságérzete a fanatizmusig megy, megmondja, hogy Lengyel Zoltán se felbujtója, se bűnsegéde nem volt.

Vázsonyi után Hajdu Gyula szólalt fel s azt hangsúlyozta, hogy ő nem ok, hanem okozat, azoknak a közállapotoknak áldozata, amelyeknek szemlélete az ő lelkiállapotát feldolta. Utána Lengyel Zoltán beszélt. A beszédet a hallgatóság lelkesen megénezte.

A válasz és viszonzások után az elnök az ítélet kihirdetését holnap délelőtt 10 órára halasztotta el.

§ Eskütétel a Kuria. A minap számszeletti kuriai bíróné kinevezett Bohumiczky Odón volt kassai törvényszéki elnök, ma délelőtt tette le a kir. Kuria teljes ülésén Oberschall Adolf elnök kezébe a hivatali esküt.

§ A vásárpénztár pöre. Schubert Sándor fővárosi bizottsági tag már hónapokkal ezelőtt feljelentést tett Reisz Dávid mérsáros ellen rágalmazásért, mert ez abban a harcban, amit Schubert a vásárpénztár ellen indított — azt állította róla, hogy pénzzel le lehetne szerelni. A budapesti büntető járásbíróság több tárgyalást tartott már ebben az ügyben, mert a vádlott Schubert jellemének megvilágítására több konkrét tény bizonyítását ajánlotta fel s ezt a bíróság el is rendelte. A többek között azt is állította Reisz, hogy Schubert akkor, midőn a mérsárosok ipartestületének alelnöke volt, 20.000 korona províziót kapott a Danubius-gyártól, ahol a mérsárosok jéggyár szövetkezete gépeit rendelte meg. A províziót állítólag a Leszámitoló Bank fizette Schubertnek s ennek igazolására Reisz Pekár Imre igazgatóra, továbbá Freudenfeld és Szücs aligazgatókra hivatkozott. A mai tárgyaláson a két előbbi hallgatta ki a bíróság. A tanúk előadták, hogy ők a provízió kifizetésénél jelen nem voltak, mert azt Schubertnek Szücs és Schuler aligazgatók fizették ki, akik azután rögtön jelentést is tettek erről Pekárnak. Schuler azóta meghalt, Szücs igazgatót pedig a következő tárgyaláson fogja kihallgatni a bíróság.

§ Hamisított zálogjegyek. Körössy Béla, egy Amerikát megjárt hivatalnok a Kereskedelmi Bank józsefvárosi fiókjánál elzálogosított egy kisebb sorsjegyet, hogy ilyen révén nagyobb csalást követhessen el. Vegyi szerekkel a zálogjegyről eltávolította az írást s annak helyébe sógorával ráíratta, hogy Szüllő Géza néppárti orsz. képviselő egy darab hazai takarékpénztári részvényt zálogosított el 2500 koronáért. Az így hamisított zálogjegyet hordár útján elküldötte Redlich Dávid Egyetem-utcai bankárhoz s Szüllő Géza nevében 2000 korona kölcsönt kért. A bankár szívesen adta a kölcsönt s megüzente, hogy ezenfelül is ad még pénzt. Január 15-én aztán Körössy Béláné jelentkezett Redlichnél s kiadva magát Szüllőnének, egy Szüllő Géza nevére hamisított levél alapján még 5000 korona kölcsönt kért és kapott. Néhány nap múlva a bankár ráött a hamisításra s feljelentése

folytán a rendőrség kinyomozta a család házaspárt. A tulajdonképeni hamisító azonban mindeddig nem került meg, mert Körössyék azt vallották, hogy a hamisítást egy Barna László nevű Amerikában élő ismerősük követte el. A bíróság Körössy Bélát 5 évi fegyházra, feleségét pedig 6 havi börtönre ítélte. Midőn az ítélet jogerős lett, akkor állott elő Körössy a valódi hamisító nevével. Elmondta, hogy sógora, Füstös Ernő, volt főhadnagy s gyermekmenhelyi tisztviselő követte el a hamisítást. A budapesti törvényszék család miatt 2 évi fegyházra ítélte el a lépére került Füstöst. A tábla 2 és fél évre emelte fel a büntetést, amelyhez ma a Kuria is hozzájárult.

Nyílt-tér.

E rovatban közlöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Rohitschi étvágyat szerez, elősegíti az emésztést és szabályozza az anyagcserét.

Nagybani raktár: Hoffmann József, Budapest, Báthory-u. 8.

Vérgyógyítás.

Hemopatia

Uj, eredeti gyógymód, mely rendkívül sikerrel alkalmazható köcsvény-, asztma-, görvéllyör-, szív-, idült gyomor-, bél- és idegbajokban (neurasthenia) és némely fontosabb bőrbajban (pl. Lupus). Biztos védelem szőlőhűtés és elmezavar ellen. 13 évi tanulmányozás és alkalmazás után most száz meg száz teljes gyógyulással számol be.

E gyógymód megalapítójának és egyedül képviselőjének **Dr. Kovács J.** egyet. orvosnak (Hemopata) rendelésintélete van Budapest, V., Váci-körút 18. szám alatt. Rendelés naponta 9—1-ig és 3—6-ig. Díjazott levélre válaszol. — Betegeket intézetén kívül is kezel. — Nehéz betegeknek legbiztosabb gyógymódja.

WIKUS TÁTRA

NYERS EVÉSRE
a legjobb tejcsokoládé
BUDAPEST, DEÁK FERENCZ-UTCA 17.

Szent-Margitszigeti gyógyfürdők és szállodák részvénytársaság.

Ujjonnan berendezett teljesen modern vizgyógyintézet benlakóknak és bejáróknak. A vizgyógyintézet a Felső Margitsziget Kis-szállodájában van, Svéd gyógyterem, masszázs és villamosítás. Hízaló és soványító kurák. Mesterséges szénasfürdők szívbetegségek és ideggyengeség ellen. Iszapfürdők. Teljes ellátás (étkezés, kizolgálás és világitással) naponta személynként 10 korona. Telefon 41—33. **Az igazgatóság.**

Dr. Tauszk Ferencz

egyetemi m. tanár

lakását

Andrássy-ut 41.

szám alá helyezte at.

Gyengélkedő, tanulás miatt vagy bármely okból fejlődésükben visszamaradt gyermekek, ugyszintön vérszegény, túlfeszített munka folytán ideges, izgékony és korán kimerült felnöltek mint erősítő szert a legnagyobb eredménnyel használják a **Dr. Hommel-féle Haematogen-t.**

Ez javítja az étvágyat; fokozza a testi és szellemi erőket, erősíti az egész idegrendszert. De határozottan valódi **Dr. Hommel-féle Haematogen-t** kell kérni, az utánzatoktól pedig gondosan óvakodni kell. Kapható a gyógyszerárakban.

KÖZGAZDASÁG.

A szesz kérdése.

Budapest, október 29.

A magyar mezőgazdasági szesztermelő érdekeltség a kliszöbön álló szeszadó-reform és ezzel kapcsolatban bekövetkező kormányintézkedések tekintetében bizonytalan helyzetbe jutott, mert még ma sem tudja teljes megbízhatósággal, hogy vajon miképpen fog alakulni jövődéli sorsa. A magyar szesztermelő érdekeltség két táborra oszlik és pedig a száma nézve és termelési mennyiség szempontjából is tekintélyesebb a mezőgazdasági tábor, vagyis az erősebb a jóval kisebb kontingenssel bíró ipari gyárosokból álló kisdud csapat. És mégis úgy látszik, hogy a kormány ez utóbbiaknak akar kedvezni, dacára annak, hogy fennen hirdeti azt az elvét, hogy a szeszgyártást mezőgazdasági iparnak tartja és tekinti. Az ipari gyáraknak sikerült már ösödiktől fogva szinte megfeszkelődniök a pénzügyminisztériumban, nem is olyan régen, mintegy 8-10 évvel ezelőtt az egyik nagyszeszipari gyárost (Leipzigert) a kontingens-törvény apaságával vádolták. A nagyipari szeszgyárak irányították javarészt a szeszkereskedelem alakulását és ők voltak azok, akik minden olyan mozzanatnál, amely a szesztermelést bármely vonatkozásban érintette, közel voltak az üsthöz, amelyből ezen mozzanatok, jobban mondva kormányintézkedések kifözödtek. Nagyon is érthető tehát, hogy nem jó szemmel nézték az ipari gyárak a mezőgazdasági szesztermelők számbeli emelkedését, mert hiszen közelfekvő érdekük volt, hogy a szeszipart a maguk sajátos és kiváltságos jogának tekintsék, amiből mérhetetlen előnyöket gyűjtöttek addig, amíg a közvéleményt félrevezethették azzal, hogy hiszen ők is mezőgazdasági érdekeket szolgálnak. Ezzel hozakodtak elő mindig, amidőn anyagi érdekeik forogtak kockán. Pedig a kérdés úgy áll, hogy megvásárolták akkor, amikor legolcsóbban kaphatták a mezőgazdasági nyersanyagot, melyet busás nyereséggel szeszszé főztek ki anélkül, hogy a belterjes mezőgazdasági üzemnek a legkisebb szolgálatot is tették volna. Ez az érvelésük lassanként talajt veszített s ekkor ahhoz az eszközhöz folyamodtak, hogy sorompóba állították érdekeik megvédelméért a vidéki városokat, kereskedelmi és iparkamarákat és kereskedelmi egyesületeket is, melyek becsülettel eleget tettek eme érdekképviseleti hivatásuknak. Sikerült is annyit elérniök, hogy az egész ipari kontingensnek egy csekély hányadát fogja csak érvényesített befolyásuk eredményeképpen a kormány kiszajátítani és áldozatul a kisebb ipari gyárak esnek, a nagyobb ipari gyáraknak az értékesítési spekuláció terén angy is kényelmetlen individuumok.

De midőn a nagyipari gyárak látszólag készséggel voltak hajlandók belemenni az ipari kontingens részbeni kiszajátításába, illetve redukciójába, szinte kárörömmel számították, hogy majd gúncot vetnek a mezőgazdaságiak haladása elé s ezzel hatalmas fegyvert fognak kovácsolni a maguk érdekeiknek megvédelmére. Azt a kombinációt állították fel ugyanis illetékes helyen, ha nem lesz alapja a mezőgazdasági szesztermelési jutalomnak, akkor, ha a kormány az egész ipari kontingens kiszajátítja a mezőgazdaság javára, logice következik ebből, hogyha csak egy részét sajajátítja ki a kormány az ipari kontingensnek, akkor arányosan leszajajathatja a mezőgazdasági szesztermelők bonifikációját is. Így aztán, ha ez bekövetkezik, kész lesz a baj és háboru a már meglevő mezőgazdasági szeszgyárosok közt és a kontingensre aspiráló gazdák között. Arra alapították mindent ennél a kombinációnál, hogy a mezőgazdasági szeszgyárosok nem lesznek olyan altruistikusok, hogy a töltük idegen, új mezőgazdasági szeszgyárak kontingensben leendő részvételeiért a maguk zsebéből hoznak érzékeny áldozatot. A mezőgazdasági szesztermelők tehát — úgy vélték az ipari gyárak — nemcsak, hogy le fognak mondani az ipari kontingens kiszajátítására irányult kívánságokról, hanem az eddigi állapot fenntartását fogják hangoztatni.

Ebben a világitásban ismerjük az ipari szeszgyárosok célját és tervét, amely minden körülmények között csak az akart lenni, hogy az ipari

kontingens a néhány nagy gyár kezében változatlanul fennmaradjon. Igaz, hogy a nagyipari szeszgyárak e számításukból kifeleddék azt a lényeges pontot, hogy a mezőgazdasági szesztermelők oda törekszenek, miszerint termelési különbözettel dolgozó versenytársuk egyáltalán ne lehessen, mert az ő értékesítési törekvésük érvényre sohasem jut, holott hogyha olcsóbb üzemi költségekkel dolgozó ipari szeszgyár már nem lesz, akkor a csaknem egyenlő költségekkel dolgozó mezőgazdasági gyárak fogják előállítani az ország fogyasztási szükségleteinek megfelelő kontingens szeszmenyiséget.

Igy nem lesz akadály a annak, hogy a mezőgazdasági szesztermelők az értékesítés szabályozása tekintetében maguk közt hatalmas szervezetet alapítsanak, hogy árhanatások váratlanul ne sújtsa veszteségekkel a ma minden körülmények között bizonytalan helyzetben levő mezőgazdasági szesztermelőket. Ez egyike a legfontosabb kérdéseknek, amelylyel szemben minden más spekuláció kell, hogy hova-tovább megtörjék.

Hogy mennyire lényeges kiegészítő része a mezőgazdasági szesztermelőeknek a piac szabályozása, mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy a mezőgazdasági szesztermelők az utóbbi években két ízben is megkísérelték az ipari gyárakkal karöltve egy értékesítő központ létrehozatalát s ez a törekvés megihusult azon, hogy az ipari gyárak, a szervezkedés utolsó pillanatában is csak szinleg akarták az intézmény létesítését, de skartba helyezték a legtekintélyesebb társukat, az aradi szeszgyárat, amelynek visszalépése okozta a magyar cenztrale létrejöttének megihusulását.

Mindezek súlyos és megczafolatlan vádakat a nagyszeszipar ellen, mely a multban a legnagyobb magyar mezőgazdasági iparág, a szesztermelésnek ugyszólván monopoliszterü birtokosa és birlalója volt; irányította a szeszárakat, a nemrégiben kimult „Egyesült Ipargyárak ármegállapító irodája” czim alatt intézményt tartott fenn, mely élt és uralkodott, miglen el nem következett az az idő, amidőn kormány és törvényhozás is belátták, hogy a mezőgazdaságnak vissza kell adni ezt az ipart, mert elhez elévülhetlen jogai vannak.

Fülesszük, hogy a pénzügyi kormány, mely a körülményeket figyelemmel kísérte, végezetül is le fogja vonni azt a konkvenziát, hogy míg egyrészt a mezőgazdaság nagyon is rá van utalva termelőképeségének emelése szempontjából a szesztermelésben rejlő segítő eszközre, addig a mezőgazdasági szesztermelőket biztosítani kell arszben, hogy természetük értékesítését önállóan szabályozhassák és ebben az olcsóbb üzemi költséggel dolgozó ipari gyáraknak szavuk ne legyen. Az ipari gyárakat tehát ki kell sajajátítani a mezőgazdaság javára, ezt megköveteli nemcsak a mezőgazdák érdeke, hanem az ország közérdeke is, amely a mai általános drágasági viszonyok közt arra van utalva, hogy a mezőgazda természet olcsóbban piacra adhassa, már pedig minél belterjesebben gazdálkodik és minél több fizetése van a gazdának, annál jobban boldogul, az pedig elvitathatlan, hogy a szeszgyártás jelentékeny segédeszköze a mezőgazdaságnak.

A Laenderbank veszteségei. Valahányszor válság van valamerre, vagy derout ingatja meg a gazdasági életet, mindannyiszor találkozunk a Laenderbank nevével. Azt a fényt, amely a bécsi Burg kegye folytán rásugárzik — lévén a Laenderbank az udvar házi bankja és Palmer vezérigazgató ur ugyanennek a legmeghittebb pénzügyi tanácsadója — nagyon is elhomályosítja a banknak a világ minden tájkán folytatott fizetkötéseit. Ezek az üzletek mindig meglepetést hoznak a világnak s főleg azoknak, akiket ez legközelebről érint — a részvényeseknek. A világpiacokon lezajló katasztrófákon kívül azonban se szeri, se száma azoknak az eseteknek, amikor a könnyelmű üzletvezetés, vagy a laza és fölületes ellenőrzés megboszulta magát. Hogy néhány nagyobb esetet említsünk és az események sorrendjében haladjunk, ott van az a dolog, hogy néhány év előtt Jellinek pénztáros 3.3 millió koronát sikkasztott, később a párisi fiók az egyiptomi czukorüzleten másfél milliót vesztett, ugy, hogy négy év leforgása alatt közel tíz millió korona veszteséget kellett e szenvednie. Azután következett a lo-

doni fióknál elkövetett visszaélés, majd az egyiptomi kirándulás következményei és legutóbb a Finzi-czégtnél a bank 700.000 koronás érdekeltsége, miből alig fog valami megtérülni. Nem lenne azonban teljes a kép, ha a legutóbbi ne w y o r k i válság hatásairól meg ne emlékeznénk, melylyel már több ízben foglalkoztunk. Először hat, majd öt millióról beszéltek s az intézet igazgatósága — melynek üléséről mai számunkban már röviden beszámoltunk — maga is beismeri, hogy a bank a londoni fióknakintézetnél elkövetett szabálytalanságok miatt, amelyekkel az intézetet a londoni fiók egynémely alkalma-zottja négy és fél millió koronával károsította meg oly módon, hogy amerikai papirokkal spekuláltak és az intézet terhére vitték át a nagy kárt. Az illető hivatalnokok ellen a bank megtette a megtorló intézkedéseket, ami pedig a kárt illeti, a bécsi intézet tiszta nyereségéből — mondja a bank hivatalos kommunikéje — annak legnagyobb része megtérül.

A bank tehát nem szépitgeti a dolgot s leplezetlenül nyilvánosságra hozza az intézet óriási veszteségét. A bécsi pénzpiacra nem éppen hízeltgő módon nyilatkoznak a Laenderbank vezetőségének az ellenőrzés körül tanusított eljárásáról, mert a londoni fiók nagy vesztesége, amelyet az amerikai értékekben történt túlmerész spekuláció idézett elő, kellő ellenőrzés mellett elkerülhető lett volna. A banknál azt hiszik, hogy a kár megtérül a főintézet ezidei nyereségéből. Csakhogy ismerve a Laenderbank üzleti politikáját és minden kritikán aluli ellenőrzését, kérdés, vajjon ebben az évben nem fog-e eluszni valamely londoni vagy másféle fióknál a bank eddig elért összes idei nyeresége. Megemlítjük, hogy itteni és jó bécsi összeköttetésekkel rendelkező tőzsdei körök úgy vélik, hogy az újabb veszteségi ügynek személyi változás lesz a köv e t k e z é s e. Ezek a körök tudni vélik, hogy nagyobb állású személyiségek is áldozatul esnek ennek a — ahogy a bécsiek mondják — Sauwirtschaftnak.

Fizetéképtelenségek. A bécsi hitelezői védegyelet a következő fizetéképtelenségeket közli: Szűsz Viktória kereskedő Pápa, Reiner S. Sándor kereskedő Arad, Ruritsány Istvánné kereskedő Marosvásárhely, Deutsch M. és testvére czég Temesvár.

A német bankkamatlábat felemelték. Mai számunkban foglalkoztunk a berlini és londoni piac helyzetével, illetőleg azzal a körülménnyel, milyen hatással lehet a tengerentúli válság a német és az angol bank rátájára. Berlini tudósítás alapján jelezük, hogy a német birodalmi bank kamatlábemelése küszöbön áll, csak arra nézve térnek el a vélemények, vajjon a rátaemelés egy egész, vagy csak egy fél százaléknyi lesz. Mai tudósításaink szerint a kamatlábemelés bekövetkezett, miről a következő távirat számol be:

A birodalmi bank mai tanácsülésén a leszámított kamatlábat 5 és fél százalékról egy teljes százalékkal, 6 és fél százalékra, a lombard-kamatlábát szintén egy százalékkal, 7 és fél százalékra emelte fel. A kamatlábemelés okát ezuttal nem annyira a német pénzpiac kedvezőtlen helyzete, hanem a félelem okozta, hogy az aranyfedezetet Amerika elvonja a birodalmi banktól. Ugyanis az amerikai piacok nagy erőfeszítéssel arra törekednek, hogy Európából aranyat vonjanak el az ottani pénzpiac helyzetének megjavítására. Már eddig is néhány nap óta nagy mennyiségű aranyat vittek Amerikába s a váltóárfolyamok mai alakulása mellett nincs kizárva az sem, hogy még többet visznek ki. Ennek a lehetőségnek azzal akarja elejét venni a német birodalmi bank, hogy felemelte a kamatlábat. A birodalmi bank egy félév előtt emelte a kamatlábat.

Általában az volt a vélemény, hogy csak egy fél százalék lesz az emelés s ez a nemzetközi pénzpiac további alakulását is erősen befolyásolja. Ránk nézve alig járhat hasonló következással a berlini rátaemelés, mert nálunk a devizaárfolyamok kedvezőek, vonatkozik ez a márkaárfolyamra is, ami az esetleges aranykivétel szempontjából legfőbb mérvadó, mert a többi országok felé irányuló aranykivétel ugyszólván teljesen illuzórius. A márkaárfolyam pedig ma 117.22½-en áll Budapesten, Bécsben pedig 117.38-on, tehát lényegesen a reláció alatt. A bel-földi pénzpiac helyzete pedig nem ad okot a kamatlábemelésre, ha nagy is lesz az igénybevétel az utimó alkalommal, amint ezt már jóval előbb úgy taksajáták, hogy 250 millió adóköteles jegy kerül ultimókor forgalomba, ez még nem ad okot a kamatláb

megváltoztatására, mert utimó után előreláthatólag nagyarányú visszaözlések lesznek a banknál. Hasonló indokokból, úgy, amint az Berlinben történt, nálunk nem emelhetik a rátát, mert bennünket nem fenyeget az aranykivitel veszedelme, mit a deviza-árfolyamok fentebb vázolt állása igazol. Itt említjük meg, hogy Londonban is előreláthatólag hováhamarabb bekövetkezik a rátaemelé. Londonból jelentik ugyanis, hogy tegnap és ma jelentékeny aranyat szállítottak Amerikába és ilyen körülmények között nincs kizárva annak a lehetősége, hogy az angol bank is esőtörtökön tartandó ülésében szintén felemeli a kamatlábat. Ha ez a másik rátaemelé is bekövetkezik, ez még fokozni fogja a nemzetközi pénzpiac alakulása felől táplált aggodalmakat. A budapesti és a bécsi tőzsdén nyugodtan fogadták a kamatlábeemelé híré, mivel ezzel az eshetőséggel már napokkal előbb tisztában voltak a kamatlábeemelé kevésbé éreztette hatását. A forgalom tartott árfolyamok mellett majdnem üzletlenül zárult. Az árfolyamok átlag egy koronával gyengébben zárultak.

Az adóreform és a Csarnok. A Magyar Kereskedelmi Csarnok tagjai körében az adóreform javaslatára különösen a kereseti és jövedelmi adót illetőleg aggodalmak nyilvánulván, az elnökség e fontos ügy tanulmányozása iránt intézkedést és az ügyet választmányra egyik legközelebbi ülésén behatóan fogja tárgyalni.

Kincstári betétek és a piac. Wekerle pénzügyminiszter ma a budapesti pénzintézeteknek 19 $\frac{1}{2}$ millió koronát utalt át azon célzattal, hogy — eltérőleg az eddigi gyakorlattól — a kisebb intézeteket is szolgálják. A kormány e szándékáról már napok óta beszélték és most, hogy ez tényleg megvalósult, örömmel regisztráljuk. Nem mulasztjuk el azonban azt, hogy ez alkalommal ama szomorú állapotokról, melyek kis bankjaink és szövetkezeteinknél jelenleg uralkodnak, megemlékezzünk. Tudvalevőleg a szindikátus oly gyakran hangzottatott mentő akciója, amint különben a gyakorlat be is bizonyította, a legkevésbé sem alkalmas arra, hogy a bajokat olyan formában orvosolja, a mint azt a körülmények megkívánják. Ez az akció épséggel nem mozog azon keretek között, amelyek a „segélyezés” értelmének involválni kellene. Hisz ma, sajnos, még a legjobb szövetkezet sem kaphat pénzt. Ezideig még csak előhozakodhattak valahogy a bankok a nagy pénzhányal, de reméljük, hogy ezekután nem fognak elzárkózni a kisemberek segélyezéséről és vagy közvetlenül vagy pedig közvetve a szövetkezetek utján meg is fogják találni a módot ezen jogos és sürgős igények kielégítésére. Tartoznak ezzel nagy bankjaink annál is inkább, mert nekik kötelességük elsősorban az utóbbi idők sokmillióstól elvonását ellensúlyozni. Ha kaptak, hát adjanak is. A kormánynak e tényével az a célja, hogy a piacot támogassa. Nos hát, ha a kormány közvetett módon alkalmat nyújt a nagy pénzintézeteknek, hogy a piacnak segítségére legyenek, akkor a betétben részletett pénzintézeteknek is tudniuk kell kötelességeiket. Unos-untalan hangoztatjuk, a kisemberek érdekében minden percnyi késedelem veszedelme jár s most, amikor a nagy bankok kelleo anyagi eszközökkel rendelkeznek, ezt ne csak a saját érdekében használják ki, hanem hozzák helyre — a szövetkezeti akciót tekintve — a szindikátus fiaskóját.

A német tőzsdereform. Berlinből írják nekünk: A tervezett tőzsdereform munkálatai serényen haladnak. A szövetségi tanács már foglalkozott a tőzsdetörvény novellájával és megállapította a javaslat anyagát, mely főként az érdekeltek, valamint a porosz kereskedelemügyi miniszterium tervezete alapján áll. Remélhető, hogy a javaslat nemsokára a képviselőház elé kerül.

A kártató munkások jutalmazása. Az Országos Iparegyesület összes szakosztályai lovag Falk Zsigmond elnökle mellett együttes ülést tartottak, amelynek napirendjén a Textilgyárosok Országos Egyesületének javaslatát szerepelték, amely javaslatokat Kossuth Ferencz kereskedelemügyi minisz-

ter küldött az Iparegyesülethez véleményezés végett. Az Iparegyesület végrehajtó bizottsága elhatározta, hogy a kártató munkások rendszeres jutalmazása tárgyában értekezletre hívja össze az érdekelte iparosokat, hogy meghallgassák észrevételeiket. Az értekezleten nagyszámban jelentek meg a különböző iparágak képviselői, sőt képviseltette magát a kereskedelemügyi és földmívelésügyi miniszterium is. A kereskedelemügyi miniszterium részéről Pap Árpád miniszteri tanácsos, a földmívelésügyi miniszterium részéről pedig Keller Gyula a földmívelési miniszter házi-ipari megbízottja jelent meg. Az ülés megnyitása után az Iparegyesület titkára felolvasta a Textilgyárosok Országos Egyesületének javaslatát. Az Iparegyesület részéről a kérdést Gelléri Mór kir. tanácsos, igazgató ismertette. Tüzetesen megvilágította az Országos Iparegyesületnek a munkásjutalmazások és ipari ösztöndíjak terén kifejtett uttörő tevékenységét és ennek eredményeit. A főnnebbi három pontra vonatkozólag tette meg észrevételeit. Az értekezlet tagjai Gelléri igazgató előterjesztését általános helyesléssel fogadták. Kriszta Leó a munkaadó szövetkezetek véleményét tartaná szükségesnek kikérni. Krecsi Rezső a Textilgyárosok Egyesülete nevében ajánlja a javaslatban lefektetett elveket. Dr. Fekete Ignác nagyobb súlyt kíván helyezni a munkások szociális érdekeinek és igényeinek előmozdítására. Mig Borbás Lajos és Steiner Ferencz melegen támogatták Gelléri előadói javaslatát, amelyet még a végrehajtó-bizottság előtt fognak tárgyalni. Az értekezletet lovag Falk Zsigmond az előadói javaslat elfogadása után berekesztette.

A jegybank rendes közgyűlése. Az Osztrák-Magyar Bank ma a hivatalos lapban hirdményt tesz közzé, melyben felhívja a szavazatra jogosított részvényeseket, kik az 1908. február havában tartandó rendes közgyűlésen résztvenni óhajtanak, hogy részvényeiket a kijelölt helyeken legkésőbb november 30-ig letegyék. Az alapszabályok vonatkozó rendelkezései értelmében ugyanis a rendes közgyűlésre legalább három hóval az ülés előtt helyezendők letébe a szavazati jogukat gyakorolni kívánók részvényei. A hirdmény szerint az idei rendes közgyűlés 1908. február havában tartatik meg s az ülés napját később teszik közzé. Amint értesülünk, a rendes közgyűlést, az eddigi szokáshoz híven, február 4-én tartják meg.

Elvi döntés tehámisítási ügyben. A földmívelésügyi miniszter legutóbb kimondotta, hogy hamisított tei forgalomba hozataláért a felelősség nem a teigazdaság tulajdonosát terheli, hanem azt, aki a kérdéses időben a teigazdaságot tényleg vezeti.

A Takarékpénztár Szövetkezet felszámol. Az Egyetértés már hónapokkal ezelőtt hírt adott arról, hogy a Takarékpénztár Szövetkezet, mely 1901-ben alakult, rendkívüli nehézségekkel küzd, mely a felszámolást elkerülhetetlenné teszi. A szövetkezet a nagyarányú hitelmegvonások következtében került ebbe a helyzetbe, váltóit sorra óvatoltatták, majd a később bekövetkezett botrányos események, melyek az intézet kebelében történtek, megpecsételték a szövetkezet sorsát. Lefutóbb — amint értesülünk — a szövetkezet rendkívüli közgyűlést tartott, melyen kimondotta a felszámolást.

Uj pénzszekrény- és tresorgyár. Vajda Ernő, az Arnheim S. J. cég budapesti telephéne volt üzletvezetője — amint értesülünk — új pénzszekrény- és tresorgyárat alapított. Az új gyár betéti-társaság formájában jött létre. A gyár építése már folyamatban van.

Az amerikai tőzsdéválság. Minden jel oda mutat, hogy Amerikában lecsillapodtak a kedélyek s hogy a válság nem folytatódik. Néhol ugyan még találkozunk a válságot kísérő jelenségekkel, de az általános zavar megszűnt. Ma is bezárta pénztárát egy társaság, másutt pedig a pénzhányra való tekintettel a bankok beszűntették működésüket, mivel félnek, hogy nem tudják a betevőket kielégíteni. Pittsburgban a tőzsde egyelőre szünetel. A nagy

pénzszükség ránehezedik az üzletvilágra s ennek a körülménynek a nyomai előreláthatólag még sokáig befolyásolják az Unió közgazdaságát. A clearing-intézmények ugyan utalványok kibocsátásával igyekeznek tompítani a válság ezirányu hatását s a kincstár is támogatja a piacot, de alapjában a pénzpiac helyzetén nem igen változtat a segítség. Megnyugtató körülménynek tekintik, hogy Cortelyou államtitkár hazautazott Washingtonba. Amerikai pénzügyi körökben azt hiszik, hogy további bonyodalmaktól nem kell tartani. Mai híreink ezek: Az a körülmény, hogy a nagyobb városok Clearinghouse-ai utalványokat bocsátottak ki, hogy ezáltal a pénzszükségnek elejét vegyék, jó hatással látszik lenni és az összes előkelő pénzemberek e pénzügyi akció körül tömörülnek. A tegnapi nap nyugodtan folyt le anélkül, hogy újabb izgalom jutott volna kifejezésre. A Bath Trust-társaság Bathban (Maine), melynél körülbelül fél millió dollár betét van, bezárta pénztárát. Az összes aranyösszeg, minek behozatalára nézve előkészületeket tettek, 27.500.000 dollár tesz ki. Oklahoma város valamennyi bankja a kormányzó oly tartalmu hirdménye következtében, hogy kevés a pénz, ideiglenesen megszüntette működését. Oklahoma és Arkansas, valamint Texas északi részének több bankja azzal az eszmével foglalkoznak, hogy hasonló intézkedéseket tesznek. Pittsburgban a tőzsde igazgatósága elhatározta, hogy a tőzsdét ma nem nyitja meg. Még nem ismeretes, hogy mikor fogják a tőzsdéi üzleteket ismét megkezdeni. A newyorki életbiztosító társaságok elhatározták, hogy az uralkodó pénzszükség enyhítésére a biztosítási díjak befizetésére 30 napi haladékot adnak üzletfeleiknek. Cortelyou államtitkár hazautazott Washingtonba, mit úgy magyaráznak, hogy a válság megszűnt akut lenni.

A Fehér Házbán tegnap, október 28-án, este megtartott konferencián Cortelyou pénzügyi államtitkár újból kijelentette, hogy a pénzügyi kilátások lényegesen javultak. A kormány 230.650.242 dollár értékű letéteket helyezett el a nemzeti bankoknál. Ha szükséges volna a bankoknak további támogatást nyújtani, úgy erre a Panama-csatorna építési alap szolgálhatna forrással. E javaslathoz Roosevelt elnök is hozzájárult.

Gazdasági továbbképző iskolák. Délmagyarország legnagyobb gazdátársadalmi szervezete a Délvidéki Földmívelők Gazdasági Egyesülete, felhívja fiókjait, hogy állítsanak fel kebelükben gazdasági továbbképző iskolákat, amire egyébként a fiókegyesületek alapszabályaiban is van intézkedés. A továbbképző iskolák egyik jelentős célja a magyar nyelv ismereteinek elsajátítása, mely főleg azokra az idősebb gazdákra nézve bir fontossággal, akiknek az iskolák falain belül a magyar nyelvet nem volt alkalmuk elsajátítani. Az iskolák, melyek november 15-én kezdődnek és egész télen át tartanak, ezenkívül a belterjes gazdálkodás ismereteinek terjesztését tűzték ki célul.

Az olasz tőzsdéválság. A Banca d'Italia vezetésével több nagyobb olasz cég konzorciumot alakított, melynek célja — jelentik Rómából — hogy kritikus pillanatokban intervenciós vételleivel a papírok nagyobb mérvű árcsökkenését meggátolja. Ez az akció kedvező hatással volt a tőzsdékre és az irányzat némileg megszilárdult. Egyedül a genuai tőzsdén vigasztalan a helyzet, hol az ultimo elő nagy izgatottsággal néznek. A genuai tőzsdeszindikátus megkísérelte, hogy az ultimo-likvidációt egy héttel kitolja, ez a kísérlet azonban kárba veszett. Genuában hir szerint egy nagy cég bukásáról beszélnek, a cégnek állítólag ötödfél millió lira passzívája van. Milanóban hosszantartó gyenge irányzat után végre szilárdabb tendenzia jutott érvényre, a Terni részvények, melyek az utóbbi derout-ok alatt nagy árcsökkenést szenvedtek, 40 lirával, 1145 lirára emelkedtek.

A nemzetközi baromfi-kiállítás. A Baromfi-tenyésztők Országos Egyesülete november 28-tól december 1-ig tartandó baromfi-kiállítására nagy az érdeklődés úgy itthon, mint külföldön. Az idei

A világ legjobb gyomorvize
a Baldóczi

Deák-forrás

gyomor-, máj-, bél- és vesebajoknál
specifitizium. Egyetemi tanárok és gyakorló orvosok mint
legjobb természetes gyógyvizet különösen ajánlják. A
legszegényebb emberek is ihatják, mert a legolcsóbb
gyógyviz. Tovább elárusítók minden helységben keresetnek
Magyarországi főraktár:
Budapest, Régiposta-utca 10. sz.
Telefon 79-0° • Telefon 79-02.

hannoveri baromfiállításon az egyesület képviselőiben megjelentek dr. Gresznaryk Aladár, Kovács Ödön és Winkler János titkár, hogy a németek a legnagyobb kiállítását tanulmányozzák s a német tenyésztőket a budapesti kiállításra meghívják. A kiküldetésnek meg volt a kívánt sikere, amennyiben a kiküldötteknek sikerült az összes szakegyesületek érdeklődését felkelteni. A német és osztrák-magyar baromfitenyésztők klubja 2 aranyérmes (a 100 márká értékben), 5 ezüst és 5 bronzérmes bocsátott a zsűri rendelkezésére. A kiállítás díjakban igen gazdag lesz. A kiállítással kapcsolatosan a baromfitenyésztők országos értekezletét is tartanak.

A keleti tengerhajózási társaság új igazgatója. A Magyar Keleti Tengerhajózási Részvénytársaság legutóbbi igazgatósági ülésén Solymásy E. Oszkár volt tengerészeti tisztet és m. kir. tengerhajózási főfelügyelőt tengerészeti igazgatóvá nevezte ki.

A szerb kereskedelmi szerződés. Bécsből írják lapunknak: Ugy a magyar és osztrák, valamint a szerb megbízottak együttes ülést tartottak a külügyminiszteriumban. Az ülésen megkezdték a szerződés harmadik olvasását. A tárgyalásokat folytatják.

Az osztrák bortörvény életbe lépése. Az osztrák parlament folyó évi április 12-én fogadta el az új bortörvény-javaslatot. — az osztrák hivatalos lap augusztus 31-én tette közzé az új törvényt, mely a közzétételtől számított három hónap múlva, vagyis december hó 1-én lép életbe. Az a körülmény, hogy Ausztriában egy hónap múlva életbe lép az új törvény, nemcsak az Ausztriába irányuló magyar borkereskedés szempontjából fontos reánk nézve, hanem azért is, mert az új magyar-osztrák egyezségben kikötötték, hogy nagyjában hasonló értelműnek kell az új magyar bortörvénynek is lennie. Most tehát, hogy az új kiegyezésben a magyar kormány kötelezte magát arra, hogy egy éven belül új magyar törvényt fogadjon el az országgyűléssel, a dolog rendkívül aktuálissá lett. A szőlősgazdáknak tehát régi óhajuk közelébb teljesedik s a földművelésügyi miniszteriumban — mint értesülünk — a bortörvény revíziójára vonatkozólag már az előmunkálatokat be is fejezték.

A Magyar Gazdák Szemléje. A Magyar Gazdaszövetség Bernát István szerkesztésében megjelenő folyóiratának októberi füzetét most hagyta el a sajtót. Tartalma ezúttal is változatos. Vezetőcikke a kiegyezés objektív bírálatát képezi, mely különösen abból a szempontból bír jelentőséggel, hogy hiven tükrözi vissza a gazdasági körök felfogását s végeredményében azt a következtetést vonja le, hogy a magyar gazdaközönségnek, de a termelés semmiféle tényezőjének nincs oka aggodalmaskodni az új szerződéses állapottal szemben. A Szemléát a Magyar Gazdaszövetség tagjai tagsági illetmény fejében kapják.

A Haller, Soehle et Co. ügye. Berlinből jelentik, hogy a fizetésképtelenné vált Haller, Soehle et Co. cég státusa nagyon kedvezőtlenül alakul. A hitelezők közül sokan czélszerűnek tartanak a csőd elrendelését abból a czélból, hogy a cég helyzetét tisztán lássák, mert a cég ipari érdekességét nem tudják áttekinteni.

A takarmányművekre engedélyezett szállítási kedvezmények. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés értesítvén arról, hogy a kereskedelmi miniszter a napokban a különféle szálás takarmányművekre engedélyezett szállítási kedvezményeket csak teljes kocsiakománnyokra és gazdák részére rendelt küldeményekre adta meg; a miniszter rendelkezéséhez fűzött megszoritás ellenében részletesen megokolt felszólalással élt. Az O. M. K. E. általánosságban helyesli a miniszternek az ország némi részén tényleg nagyobb mértékben megállapítható takarmányhiány enyhítésére alkalmas intézkedését, de közérdekből károsnak itéli azt, hogy a megszabott feltételek a közvetítő kereskedelmet kizárják a kedvezményből. Az egyesülés rámutatván arra, hogy a miniszteri rendelkezés feltételei minden ok nélkül, sőt egyéb fontos érdekeknek nyilvánvaló kárára is, mesterségesen korlátozzák a kereskedelem tevékenységét; azt kéri, hogy módosítsa a miniszter a rendeletet aképen, hogy annak alapján a takarmányművekre megadott vasúti szállítási kedvezmény minden korlátozás nélkül általánosan igénybevehető legyen, vagyis, hogy elejtsék az a megszorítás, amely azt követeli, hogy a küldemények gazdák részére rendelve legyenek, a mi gazdasági egyesületi bizonyítvánnyal igazoltassék.

TÖZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTÖZSDE

Gabonátözsde.

A várva-várt eső, csak részben következett be s ez irányította ma a tőzsdén a hangulatot. A véleményes vásárlások megint megindultak, egyelőre bár csak szerény mértékben, a megkonteminált kötések visszafedezése is megkezdődött és így egy csapásra szilárdult az irányzat és erősen felfelé törekednek az árfolyamok. A készáru piacra azonban a malmok vételkedve, a tulajdonosok jó kínálatát tekintve, ma sem javult és a forgalomba került 17.000 q. buza csendes irányzat mellett, eleinte pár fillérrel olcsóbb, utóbb változatlan áron kelt el. Rozs üzletelen, csendes, zab és tengeri változatlan. A határidőpiacra mai üzlet mindjárt megnyitáskor szilárdan és a tegnapi zárlatnál magasabb jegyzésekkel indult meg; kezdetben a kulissz erőlködéseire pár fillérnyi gyöngülés állott ugyan be, de aztán egyre fokozódó vételkedvre és egyre sírgősebb jellegű fedezésekre erőteljesen tovább emelkedtek az árfolyamok, amelyek aztán déltáj az egyboltozat borulására ismét gyöngültek kevésbé.

A gírhivatal tegnap délután kifüggesztett jegyzéke szerint az októberi ügyletekre mindössze csak 19.000 q buza, 5500 q rozs és 4000 q zab maradt függőben, amit az érdekelt felek egymást közt könnyen lebonyolíthatnak.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 78 kg. 24.20 korona, 100 mm. 77 kg. 24 korona, 150 mm. 77.5 kg. 24 korona, 150 mm. 77 kg. 24 korona, 100 mm. 77 kg. 24 korona, 100 mm. 77 kg. 24 korona, 900 mm. 76.8 kg. 24.50 korona, 2120 mm. 77.5 kg. 24.50 korona, 200 mm. 76.5 kg. 24.10 korona, 100 mm. 75 kg. 23.40 korona, felső.

Pestvidéki: 200 mm. 78 kg. 23.90 korona, 100 mm. 78 kg. 24 korona.

Pestvidéki: 100 mm. 77 kg. 24 korona, 200 mm. 77 kg. 23.90 korona, 100 mm. 76.5 kg. 23.70 korona, 100 mm. 76 kg. 23.55 korona, 150 mm. 76 kg. 23.55 korona, 150 mm. 76 kg. 23.70 korona, 100 mm. 76 kg. 23.70 korona, 100 mm. 75 kg. 23.40 korona.

Adai: 4500 mm. 76 kg. 24.15 korona.

Felsőmagyarországi: 100 mm. 77 kg. 23.65 korona.

Hartai: 1940 mm. 78 kg. 24.45 korona.

Fehérmegyei: 100 mm. 73 kg. 24 korona.

Bekai: 3260 mm. 76.5 kg. 24.25 korona.

Bánsági: 1400 mm. 75.5 kg. 24.05 korona.

Rozs: 1000 mm. 22 korona, kpf., par., 200 mm. 21.90 korona, kpf., par.

Árpa: 100 mm. 15.50 korona, kpf., par.

Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

Budapesti gabonaforgalom.

1907. október 25-től október 27-ig.

Erkezett: Elszállított:

Buza	43364	—
Rozs	6662	—
Árpa	3653	202
Zab	22698	5370
Tengeri	4237	502
Liszt	102	19772
Korpa	—	7781

A határidőpiacra kötött:

Délelőtt:

Előfordult kötések (50 kg.-kint):
Buza 1908. áprilisra 12.42, 12.43, 12.39, 12.52.
Rozs 1908. áprilisra 11.63, 11.64, 11.57, 11.71.
Zab 1908. áprilisra 8.52.
Tengeri 1908. májusra 7.11, 7.12, 7.09, 7.19.

Déli 1 óraker zárulnak

Buza 1908. áprilisra ———— 12.43—12.44
Rozs 1908. áprilisra ———— 11.60—11.61
Zab 1908. áprilisra ———— 8.49—8.50
Tengeri 1908. májusra ———— 7.13—7.14

Délutáni forgalom.

Délután lanyhább irányzat fejlődött ki, amiről az árfolyamok elgyengültek.

4 óra 30 perczkor zárulnak:

áprilisi buza	12.45—12.46
áprilisi rozs	11.65—11.66
áprilisi zab	8.49—8.50
májusi tengeri	7.15—7.16

Értéktözsde.

A német birodalmi bank kamatlábemelését a tőzsdei körök várták, s így az nagyobb változásokat nem idézett elő. A spekuláció egyelőre tartózkodó álláspontot foglal el; véleményes vásárlásokba a feszült pénzügyi viszonyok miatt nem mer bocsátkozni, ennek az ellenkezőjét pedig szintén fél megcselekedni, mivel az árfolyamok máris nagyon alacsonyak, az értékek megkonteminálását tehát meglehetősen kockázatos dolognak tartja. A mai üzlet lefolyása igen nyugodt volt, csekély forgalom mellett szűk keretben ingadoztak az árfolyamok. Jobb érdeklődés csupán a Közuti vasút részvényei iránt mutatkozott, amely érték ma élénk vételkedvre 4.— koronával, 525 koronáig emelkedett. Teljesen elhanyagolva volt az Államvasut és a Leszámitolóbank, amely értékekben, az egész nap folyamán egyetlenegy kötés sem jött létre. Az Osztrák hitel 634.75 és 633.75 között, a Magyar hitel 744.50 és 743.25 között változtatta az árfolyamát. Forgalomba került továbbá: Jelzálog 417.—416.50 koronán, Rima 544 koronán, Városi villamos vasut 275 koronán, Magyar koronajáradék 92.70—92.75 koronán, Hazai bank 274 koronán, Salgó 557 koronán, Ujlaki téglagyár 259 koronán.

A déli tőzsdére érkezett az a hír, hogy a német birodalmi bank a kamatlábat egy százalékkal felemelte, ez azonban nagyobb változást nem idézett elő s így a déli tőzsde is gyenge irányzattal folyt le, s az árfolyamok mérsékelten hanyatlottak. A forgalom csekély volt.

Előzőzsde.

Előzőzsde tartózkodó.
Kötettek: Osztrák hitelrészvény 633.75—634.75.
Magyar hitelrészvény 743.75—744.50. Déli vasut ————
Rimamurányi vasút 544. ————
Közuti vaspálya ————, Hazai bank ————.

Déli tőzsde.

A déli tőzsde gyenge.
Kötettek: Osztrák hitelrészvény 633.75—634.50.
Magyar hitelrészvény 743.75—743.25. Osztrák magyar államvasut ————, Déli vasut ————, Rimamurányi vasút 543.—542.50. Magyar leszámitolóbank ————, Jelzálogbank 416.50 ————, Közuti vaspálya 523.—524.50. Városi villamos vasut 275.50—275.—, Magyar korona járadék 92.85—92.75. Jelzálog-sorsjegy ————, Hazai sorsjegy ————, Konvertált ————, Hazai bank 278.—, Kereskedelmi részv. társ. 585.—586.—, Orosz járadék ————, Belvárosi takarékpénztár ————, Erzsébetvárosi takarékpénztár ————, Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. ————, Neuschloss-féle Nasiczi tannin-gyár ————, Erzsébet kir. szanatórium-sorsjegy 7.25—7.50.

Prémium-üzlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 4.—5.—, K, 8 napra 13.—15.—, K, november végére 25.—27.—, K.

Utótözsde.

Az utótözsde üzletelenül folyt le, kötések elvéve fordultak elő, tartott árfolyamok mellett.
Kötettek: Osztrák hitelrészvény 634.50—634.25.
Magyar hitelrészvény 744.—743.75. Jelzálogbank ————, Déli vasut ————, Orosz járadék ————, Végül maradt: Osztrák hitelrészvény 634.25, Magyar hitelrészvény 743.75. Jelzálogbank ————.

BÉCSI GABONATÖZSDE.

Bécs, október 29. (Az Egyetértés távirata.)
Buza, rozs ára nem változott, régi tengeri 5 fillérrel drágult, árpa teljes üzletelenség mellett változatlan.

Jegyzetett buza: új tiszavidék 12.65—13.15 korona, mosoni 11.95—12.35 korona, tótfelvidék 11.95—12.50 korona, csepeli 12.—12.30 korona.
Uj-rozs: tótfelvidék 11.60—11.80 korona, csepeli 11.55—11.75 kor., pestmegyei 11.55—

Reggelizés előtt fél pohár
Schmidthauer-féle
Használatra valódi áldás gyomorbetegségeknél és székrekedésben szenvedőknek

Igmándi

Keserűvíz
az elrontott gyomrot 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza.
Kapható mindenütt kis és nagy üvegekben

11.85 kor., különféle magyar és osztrák 11.50—11.90 korona.

Arpa: morvaországi 9.40—10. kor., march-földi 9.—9.50 kor., bécsvidéki 8.90—9.50 kor., töffelvidéki 8.25—9.90 kor., csepeli 8.40—9.65 kor., győri 8.30—9.25 korona.

Magyar tengeri: 7.75—8.90 korona, új 6.85—7.20 korona, cinquantin 8.30—8.55 korona.

Magyar közepes zab: 8.20—8.35 korona, közepes 8.30—8.55 korona, elsőrendű 8.50—8.80 korona, válogatott 8.75—9.—korona.

BÉCSI ÉRTÉKTŐZSDE

Bécs, október 29. A nyugodtabb newyorki hírek hatása alatt kedvezőbb volt az irányzat. Hogy mindennek dacára nem volt szilárdaság az előtőzsdén, ennek oka abban rejlik, hogy a német bank egy teljes százalékkal felemelte a kamatját. A forgalom egy erőteljesebb befolyás hiányában csendes volt és az értékek tartott árfolyamok mellett zárultak.

11 órakor zártnak:

Osztrák hitel. 634.50, Magyar hitel. 743.—, Länderbank 412.50, Államvasút 653.—, Elbavölgyi vasút —, Déli vasút 149.—, Alpési bányatársulat 602.25, Rimamurányi 543.50, Májusi járadék 95.95, Magyar koronajár. 92.60, Orosz érték 86.65, Török sorsjegy 184.50, Német márka 117.35.

A déli tőzsde szilárd hangulatban nyílt meg.

1 órakor jegyeztek:

Osztrák hitel 634.—, Magyar hitel 743.—, Länderbank 413.50, Unio-bank 531.—, Államvasút 652.50, Angol-bank —, Bankverein —, Déli vasút 149.—, Gőzhajó —, Alpési bányarészvény 601.50, Májusi járadék 95.95, Magyar koronajár. 92.85, Török sorsjegy 184.25, Német márka 117.35, Elbavölgyi vasút —, Rimamurányi 543.—, Orosz járadék —, Keleti vasutak —, Skoda —, Magyar jelz. —, Kárpáti petroleum.

Bécs, október 29. (Osztrák értékek zárlata.) 4,2 százalékos papír-járadék 95.90, 4 százalékos osztrák arany járadék 114.05, 1860-as sorsjegy 142.75, Osztrák hitelsorsjegy 457.—, Angol osztrák bankrészvény 291.50, Bécsi Bankverein 524.—, Osztrák-magyar bank 1761.—, Déli vasút 148.50, Dunagőzhajózási társaság 1007.—, Dohány részvény 400.50, Cs. kir. arany (vert.) 11.36, Német bankváltók 117.30, Osztrák Lloyd 411.—, 4,2 százal. ezüst járadék 95.80—74.—, Osztrák koronajár. 96.05, 1864-es sorsjegy 250.—, Osztrák hitelintézeti részvény 633.50, Union-Bank 531.50, Osztrák Länderbank 414.10, Osztrák-magyar államvasút 652.—, Elbavölgyi vasút 423.—, Alpési részvény 601.25, 20 frankos 19.21, Londoni váltóár 240.60, Lipótkohó 402.—, Töröksorsjegy 183.75, Tartózkodó.

Bécs, október 29. (Magyar értékek zárlata.) 7 százalékos arany-járadék 109.95, Tiszai és szeg. kölc. sorsjegy 140.60, Magyar hitelbank részvény 441.50, Magyar leszámítoló és váltó részvény —, Rimamurányi 543.50, Magyar cukoripar —, Adria hajózási részvénytársaság 401.—, Magyar koronajár. 92.70, 4 százalékos magyar földhezm. kötv. 92.50, Magyar nyer.-k. sorsjegy 190.25, Kassa-Oderberg vasutársaság —, Magyar jelzálogbank —, Magyar keresk. bank 216.50 kor.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE

Berlin, október 29. (Tőzsdetudósítás.) A birodalmi bank kamatláb emelésének csak csekély hatása volt az árfolyamok hullámzására, miután ez az esemény nem jött váratlanul. Bankértékek ellentállóképessége ma nagyobb volt, mint kohóértékeké. Osztrák-értékek árfolyama bécsi jelentésekre tartott volt. Oroszok a dumaválasztások eredményének hatása alatt magasabban jegyezték. A továbbiak folya-

mán az üzlet igen csendes volt. Járadékok irányzata szabálytalan, német járadékok nyomott irányzat mellett kerültek forgalomba. Canada Pacific londoni jelentése nyomán olcsóbbak lettek. A készpénzpiac ipari értékei gyenge irányzatot követtek.

Zárlatok jegyezték: 4,2 százalékos papírjáradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.10, osztrák hitelrészvény 199.10, Déli vasút 28.40, orosz bankjegy 216.50, 4 százalékos új orosz kölcsön —, Disconto Commandit 169.10, Dinamit-truszt 158.60, Harpeni 199.90, Unifikált török járadék 93.—, 4,2 százalékos ezüst-járadék 95.80, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.60, Magyar koronajár. —, Osztrák-magyar államvasút 139.75, Bécsi váltóár 85.25, Olasz járadék —, Alt. villamosági Edison 195.50, Gelsenkircheni 192.25, Laurakohó 221.50, Nyugodt.

Frankfurt, (Zárlat.) október 29. 4,2 százalékos papírjáradék 97.40, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.10, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.85, Osztrák hitelintézeti részvény 198.60, Osztrák-magyar államvasút 139.10, Északnyugati vasút —, Bustiehradi vasút —, Londoni váltóár 205.05, Bécsi Bankverein 132.20, Villamos részvény 385.80, 3 százalékos magyar aranykölcsön —, 4,2 százalékos ezüstjáradék —, Osztrák koronajár. 95.90, Magyar koronajár. 92.60, Osztrák-magyar bank 126.80, Déli vasút részvény 28.50, Elbavölgyi vasút —, Bécsi váltóár 85.75, Párisi váltóár 816.75, Unio bankrészvény —, Alpési bányarészvény 284.—, Nyugodt.

Hamburg, (Zárlat) október 29. 4,2 százalékos ezüstjáradék 97.35, 1860. sorsjegy 148.—, Déli vasút 28.20, 4 százalékos Aranyjáradék 96.70, Osztrák hitelrészvény 199.30, Osztrák-magyar államvasút 139.50, Olasz járadék 101.30, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 92.30, Állandó.

London, október 29. Angol consol —.

Páris, okt. 29. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 94.27, Osztr. aranyjáradék 95.57, Magyar aranyjáradék 93.45, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről —, 4 százalékos Olasz járadék 101.45, Déli vasút elsőbbségi kötv. 307.—, 5 százalékos marokkói járadék 509.—, 4 százalékos 1890. Román kölcsön —, 4 százalékos Kons. amort. román járadék —, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. 90.—, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 91.15, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 504.—, 4 száz. Szerb járadék 1907. —, 4 százalékos spanyol járadék 91.40, 4 százalékos unifikált török jár. 92.25, Török sorsjegy 168.—, Török dohányrészvény 425.—, Osztrák föld-hitelintézet —, Osztr. Länderbank 448.—, Magyar jelzálogbank 452.—, Banque de Paris 13.99, Banque Ottomane 690.—, Osztr. magyar államvasút —, Déli vasút —, Meridional vasút 650.—, Keleti vasutak —, Waggon Lits —, Hartmann gépgyár 620.—, Rio Tinto 18.20, Sucrerie d'Egypte —, Tula 408.—, Thomson Houston —, Urikányi község 130, Chartered 21.—, De Beers 458, East Rand 79.75, Jagersfontein 135.—, Transvaal Consols —, Transvaal Land Company —, Váltó Amsterdamra (rövid) 208.37, Váltó német piacokra (rövid) 122.27, Váltó Bécsre (rövid) 104.25, Váltó Belgiumra (rövid) 1/4. — Olasz aranyváltó (rövid) 1/4. Váltó Svájcra (rövid) 1/4, Csek Londonra 251.30, Magánkamatláb 3%. Nyugodt.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK

Vásárcsarnok.

1907. október 25-én.

(Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezte jelentése.) A beállott hűvösebb időjárás folytán az üzleti hangulat barátságosabb, bár a fölhozatal még mindig nem kielégítő mérvben történnek. Ugy a vágott baromfi, mint a vad, emelkedett árak megett talál elhelyezést, nemkülönben a vaj és turó is. Különösen ajánljuk ennél fogva ezen megnevezett cikkek, továbbá szép tábla alma és körte nagyobb mérvbeni fölklüldését. A burgonya kereslete változatlanul lanyha. Tojás

fölklüldés a jó árak folytán szintén haszonnal kecsegtet.

Mai árak:

Husneműk: Helybeli marhahus hátulja 128—140 K, eleje 110—120 K, vidéki borju, bőrben hosszan mérve súlylevonás nélkül 110—130 K, helybeli borjuhus 128—140 K, sertéshus szalonnával 116—128 K, lehuzott sertés 104—112 K, szalonna friss 140—160 K, szalonna sózott 144—148 K, szalonna füstölt 148—152 K, olvasztani való 140—144 K, haj 152—154 K, sertésszír 152—156 K, mind métermázsánként. Füstöltus (vidéki) kg.-ja 1.30—1.60 K, hazai sonka 1.60—1.80 K, szalámi magyar 4.00—4.40 K, nyári szalámi 1.20—1.40 K.

Vad: Öz 1.60—1.70 K, szarvas 70—90 K, vadászó 80—90 K kg.-ként egészben, nyul nagy 2.80—3.30 K, nyul stüldő 1.40—1.80 K fogoly 1.00—1.20 K, fácán 2.40—3.—K, szalonna —, K, darabonként. Fenyvesmadár kötege —.

Baromfi-félék: Élő rántani való csirke 1.60—2.—K, sütni való 2.20—2.60 K, kacsza sovány 2.—2.60 K, kacsza hizott 4.00—6.00 K, liba fiatal 5.—7.—K, lud hizott 12.—16.—K, tyúk 2.40—2.80 K páronként. Vágott: szépen tisztított baromfi: hizott lud 1.20—1.32 K, hizott rucza 1.40—1.60 K, hizott pulyka 14.—16.—K, leves-tyúk 1.60—1.80 K kg.-ként. Pulárd —, Gyöngytyúk —, K. darabonként.

Tejtermékek: Teavaj (centrifugált) I. 2.30—2.50 K, II. 2.00—2.20 K, főzővaj (köptült) 1.60—1.80 K, tehéntaró 12—20 K, kilogr.-ként. Valódi erdélyi juhturót és munkásturót igen jutányosan szállíthatunk.

Zöldségfélék: Burgonya (vagonáru) sárga 4.40—5.20 K, rózsza 4.—5.—K, fehér 3.60—4.20 K, kifli 8.—12.—K, sárgarépa kötegenként, petrezselyem köteg sz., vöröshagyma makói: 10.—11.—K, közönséges hazai 4.—8.—K, fokhagyma 24.—32.—K, káposzta 4.—5.—K, Burgonya, új —, K, kalarabé —, K, 100 darabonként, spárga solo —, K, közep —, K, leves —, K kg.-ként, zöldborsó, hüvelyes —, K, kifejtett —, K, paradicsom —, K, kg.-ként. Uborka, salátának —, K, ecetbe —, K, savanyítani —, K, 100 darabonként.

Gyümölcsfélék: Szőlő oporto —-ig, Chaselas —-ig, szagos — fillér kg.-kint, Alma válogatott elsőrendű áru (aranypármén, ranett, jonathán, Törökbálint, batul stb.) 50—60 K, másodrendű 30—40 K., harmadrendű apró áru 12—20 K. Körte elsőrendű 1.—1.60 K, másodrendű 40—60 K., dió I. 40—60 K., II. 30—40 K., 100 kg.-ként.

Vegyesáruk: Bor és szeszes italokat minőség szerint különféle árakon értékesítünk. Méz — K kg.-kint. (A szövetkezet, mint az Országos Magyar Méhészeti Egyesület vezérképviselője, minden mézértékesítő ügyben is ad felvilágosítást.) — Gyümölcsíz — K kg.-ként. Gomba szárított — K kgr.-ként. Szappan — fillér. Lencse (erdélyi) — K. Bab apró —, K, nagy szemű —, K, 100 kg.-ként.

Tojás: bácskai 90—92 K, erdélyi apróbb áru —, K, meszes —, K eredeti lédánként (1440 drb).

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest—Kőbánya.

Budapest, Október 29-én. (Hivatalos tudósítás.) Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) — fillér Közép (páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban) — fillér. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 126—128 fillér. Fialat közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 128—129 fillér. Könnyű (páronként 250 kilgr-ig) 130—132 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölül súlyban) — fillérig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) — fillérig.

HETI MŰSOR.

Október—November	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Vígyszínház	Király-Színház	Népszínház (Vic-Opera)	Magyar Színház	Vár Színház	Uránia
31	Csütörtök	Hay szögény lízu tört. Bersabé Rabenstein	A zsidónő	Nincs elvámolni valója?	A vig özvegy	Molnár's gyermeke A denevér	Dorian Gray	A tenger
1	Péntek	—	Pillangó kisasszony	Oskay brigádos Az ingovány	Molnár's gyermeke A vig özvegy	Molnár's gyermeke Carmen	—	Az élet homed-ája A tenger
2	Szombat	A hálás utókor	Aida	Josette kisassz. a feleségem	A vig özvegy	Molnár's gyermeke Molnár's gyermeke	Kerülő ut	—
3	Vasárnap	d. u. este. Miss Hobbs Rabenstein Bersabé	Rigolettó Táncczgyűveleg	Diak élet Az ingovány	A vig özvegy	A sárga domino Molnár's gyermeke	—	A virágok varosa A tenger

Sertéslelészám: 1907. évi október 27. napján volt készlet 33276 drb., 1907 október hó 28-án felhajtott — darab, 1907 október 28. napján elszállított 302 darab, 1907 okt. 29. napjára maradt készletben 32974 drb. A hizott sertésüzlet irányzata: változatlan csendes.

Sortésikonsumvásár.

Budapest, okt. 29. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 543 darab sertés, 32 darab süldő, — darab malacz. Pótfelhajtás — drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 1024 darab sertés, 50 darab süldő, — darab malacz, összesen 1567 darab sertés, 82 darab süldő. — darab malacz. Eladott 1254 darab sertés, 20 darab süldő, — darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 313 darab sertés, 62 darab süldő, — drb malacz. Mai árak: Zsirsertés öreg elsőrendű 350 kg.-on feltű ételsúlyban 106-110 fillér, ételsúlylevonással fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig 102 — fillér, ételsúlylevonással fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on feltű fillérig, ételsúlylevonással 130-135 fillérig, fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — fillérig, ételsúlylevonással 118-136 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — korona, ételsúlylevonással 130-136 fillérig. Belföldi süldő 94-100 korona. Horvát süldő — korona. Malacz — korona. (Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, ételsúlyban értendők.) A vásár irányzata közepes, az árak változatlanok.

Borjavásár.

Budapest, október 29. (Hiv. tud.) A mai vásárra hajtottak 323 darab élő borjut. Az irányzat élénk volt s az árak 3-4 fillérrel emelkedtek. Fizettek elsőrendű élő borjuért 100-108 fillért, kivételesen 116 fillért. Középmínőségűért 90-98 fillért, harmadrendűért 60-80 fillért kilónként.

Felelős szerkesztő: PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos: A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság. Igazgató: ERDŐS ARMAND

Kivonat a hivatalos lapból.

— Október 29. —

Kinevezések. A kolozsvári itélőtábla elnöke Nagy Kázmér kolozsvári lakos, végzett joghallgató, a kolozsvári itélőtábla kerületébe díjtalan és a marosvásárhelyi itélőtábla elnöke dr. Nagy Miklós marosvásárhelyi törvényszéki díjtalan joggyakornokot a marosvásárhelyi itélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká nevezte ki.

Pályázatok. A budapesti tudományegyetemen két tanácsi fogalmazói állásra 2 hét és ugyanott több irodasegédtsízi állásra 4 hét; — a budapesti büntetőtörvényszék albirói és a gyergyószentmiklósi járásbírósnál átalakított díjnoki állásra 2 hét és a budapesti tudományegyetemen egy szolgai állásra 6 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

VIZÁLLÁS.

Table with columns for dates (október 28, október 29, október 28, október 29) and locations (Isz, Duna, Horva, Vég, Rába, Dráva, Hura, Száva, Szamos, Kraszna, Latorca, Ung). It lists water levels in meters for various rivers and locations.

IDŐJÁRÁS.

A meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1907. október 29-én reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban tegnap sok helyütt volt eső, de nagyjából csak 5 mm.-en aluli mennyiségben; az északi Felföld keleti nagyobb felén azonban átlag 10 mm.-nyi eső esett, a Tengerparton pedig a 30 mm.-t is meghaladta. A hőmérséklet a keleti részeken ma reggelre jelentősen emelkedett; a maximum: Nagyváradon 20 C°, minimum: Botfalun 0° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Igen enyhe idő várható helyenkint esővel.

Table with columns for station names (Allomás), precipitation (Levegőmm, 700+), temperature (A hőmérséklet Celsius szerint), wind direction and speed (Szélirány és erője), and other weather data (Felhőzet, Csapadék mm, Hőmérő állás).

Table with columns for Buza (Kilós, 100 kilogramm ára, 50 kilogramm ára), Egyéb gabonafélék (Rozs, Árpa, Zab, Tengeri búza, Repce), Burgonya (Kilónként, 100 kilogramm ára), and Kétféle termények (Faj, Koronánként).

Table with columns for Allamodósság közközlésnök, Záloglevek, Takarékpénztárak, Biztosító társaságok, and Különféle vállalatok. It lists various financial and commercial entities and their details.

Table with columns for Bankok részvényei, Takarékpénztárak, Biztosító társaságok, and Különféle vállalatok. It lists bank shares, savings banks, insurance companies, and other businesses.

S Z I N H Á Z A K
Szerdán, 1907. október 30-án.

Nemzeti színház

Nászinduló.
Drámá 3 felvonásban. Írta Henry Bataille. Fordította Császár I.
Régér Lechatelier Odry
Clau de Morillat Dezső
Clotieres Bónis
Grace Márkus E.
Suzanne Aiszeghy
Mme de Plessuns Helvay L.
Hortense Virváry M.
Glesieresnő Gerő L.
Mlle D'Audely Paulay E.
Magnat Váradi A.
Kezdeté fél 8 órákor

M. Kir. Operaház

TOSCA
Melodráma 3 felvonásban. Zenéjét szerző Puccini G. Szövegét Sardou Viktor drámája nyomán írta Lilla L. és Giacosa G. Fordította Váradi Sándor.
Személyek.
Tosca Flóra Szamos
Cavaradosi Marie Anthes
Báro Scarpia Takács
Angelotti Cesare Kornai
A sekretélyes Hegedűs
Opoletta Gábor
Sciaronna Kárpát
Börtönőr Szemere
Pásztorfiu hanzja Váradi M.
Kezdeté 7 órákor

Hepszínad-Vígopera

Raszkolnikov.
Dráma 4 felvonásban. Dosztojevsky regényéből írta Vajda László és Moly Tamás.
Raszkolnikov Csontos
Alexandrova V. Agh. I.
Komonova Mézáros G.
Razumina Virág
Zosimov Geczerdj
Szvidrigalov Körti
Luzsin Lubinszky
Marmeladov Nagy
Ivanovna Bátorfi G.
Szonya Forgács R.
Petrovics Horváth
Kezdeté 8 órákor

Modern Színház-Kabare

Andrássy-ut 69
Három istennő
Prólóg, írta és előadta Pálmay
A trónörökös
Elekóp, írta Szomanazy István
Drágaság
Pesti jelenet, írta Molnár Ferenc
Jus prima noctis
Operett, írta Hottel Jenő
Szirmay Albert.
Kabare számokban fellépnek
Pálmay Ilka, Madgyaszay Vilma
Köletti Juliska, Vörös Ily, Nyárai Antal, Kardos Andor, Solyom Márton.
Kezdeté 9 órákor.

FŐVÁROSI ORFEUM
WALDMANN IMRE Igazgató. VI., Nagymező-u. 17

Ma és minden este
a fényes
októberi műsor.
Az előadás kezdete 8 órákor.
Jegyelővétel: délelőtt 10-11-g és délután 3-6-ig
A télikerthben reggeli 5 óráig VÖRÖS ELEK színgyzenekara hangverseny.

Varieté-Színház

ezelőtt: Nemzetközi Orfeum.
BUDAPEST, VIII., Rákóczi-ut 63. szám.
Október 16-tól új műsor
La Perle The Walter
villany-nemesség
Durand és Durand Ferenoy Kamilla
francia enek- és tánc-duett női bariton-enek-szó.
Gerő és Sarkadi kómikusok új szívekkel.
Előadásukban: A forj vadászni megy. Boh. 1 felv.: Adorján
— Az előadás kezdete este 8 órákor.
A télikerthben éjjeli 12 órától reggeli 8 óráig
NAGY BALL MABILLE
Atollkerthben reggeli 5 óráig HEGEDŰS GYULA elsőrendű színgyzenekara hangverseny.
Okt. 20-tól minden hétfőn és vasárnap 4. u. 1/4-kor előadás.

Víg-színház

Az ingovány.
Színmű 3 felvonásban, írta Pierre Wolff. Fordította Sziul Grula.
Bréhan Paul Góth
Fleury Denise G. Kertész
Madeleine Gazi M.
Germaine M. Harmath
Devilliers Heródis
Briol Fenyvesi
Lucien Ianay
Henri Szörényi
Chambray Tapolczai
Hawthorne Tihanyi
Miller Balassa
Fanny Komlóssy
Kezdeté fél 8 órákor

Király színház

A vig özvegy.
Operette 3 felvonásban. Írták Leon és Stein. Zenéjét szerezte Lehár Ferenc.
Zéta Pápir
Valencienne Potráss
Danilovics gróf Csapó
Gyavari Hanna Fedák
Rosillon Camil Környei
Nyegus Horos
Praskovia Becskine
Kromow Kórmendy
Cascada Simai
Kezdeté fél 8 órákor

Magyar színház

Dorian Gray.
Dráma 5 felvonásban. Wilde Oszkár regényéből írta Hajó S.
Harry Wotton Szirmai
Bazil Hallward Papp
Dorian Gray Somlai
Sybill Vano T. Halmi M.
Jim Z. Molnár
Lady Narborough Örléy F.
Killy Szegedi E.
Kezdeté fél 8 órákor

Aránia színház

A tenger
Kezdeté fél 8 órákor

APOLLÓ-SZÍNHÁZ

Kezdeté fél 8 órákor
Kedvenceinek védelme alatt (A Werne olvasmányok következménye) A vetélytárs Téli sportok Svédországban. Kivétel a tenger hullámaiból. Az éjjeli ór. Kedden október 29-én először: Tolono (Jelenlét a hasonlított népszínműből Pinter mra közreműködésével.) Hej Kati, Kati, Kati... (Enekli Pinter mra.) Szerdán, október 30-án először: Kaméllás hölgy (Hogyan adják Dumas darabját) Európa különböző színpadjain)

FOLIES CAPRICE.

RÉVAY-UTCZA 18.
Igazgatók Rendszer
LEITNER és KELETT | ROTT SANDOR
Az előadás kezdete 1/2 9 órákor.
Ma, szeszátlos midonság! 11 órákor!
„Ländliche Unschuld“
Burlesk bohózat írta: Satyr. Rendszer: Werner Manó.
Ezt megelőzi 9/4 órákor.
Biztos diagnózis
bohózat írta: Cagliostro.
Továbbá: Trebitsch Sándor és Baura Emil urak új szolo számjaikkal.
Nappali pénztár 9-11-g és délután 3-6 óráig.
Az I-ső emeleti Casinó de Paris minden este 1/2 12-től angol és francia katonalegességek fellépte. November 1-én a Casinó de Parisban új műsor.

BUDAPESTI Cabaret Teréz-körut 28.

(BONNBONIERE.)
Telefon 52-88
Minden este 9-től 12-ig új műsorral nagy előadás.
OKTÓBER 28-TÓL TELJESEN ÚJ MŰSOR.
A vajda az Abbáziában. Új cabaret számok:
Új darabok: Egy vőlőpör története. (Színházi paródia) A czupringer. A hurokoldás. László Rózi. Ferenczi Károly. Mlle Marguerite. Chabauty. Nagy Endre és az orosz művészszemélyzet. Jézsek: Bárdnál Kossuth Lajos-u. 4. és Andrássy-ut 1. Zipsor és Kőig. Andrássy-ut 4. és a Cabaret pénztáránál.

TÁTRA MULATÓ.

Igazgató: GRÜNER JACQUE
VII., Király-utca 77. szám.
A főváros legjobb családi variétéje.
A megnyitó műsor
rendkívül sikeres
A kis Gürtler Dani.
Ezenkívül a 20 elsőrendű specialitástól és a remek bohózat-társulattól.

SCHMIDT M
szígyártó, nyeres és bőrdobos
Budapest, VIII., Rákóczi-ut 22. sz.
Ajánlja saját gyártmányú kocsisző- és lovasló-esszenciáit. Mindennemű utazó és kény bőrdobos, póráz, sátra, cigaretták stb. társulát. — Árjegyzék bismontre.

Nászajándékok

jubileumra dísz tárgyak, evő-
eszközök, műipari cikkek
részletfizetésre
is kaphatók jutányos áron
POLGÁR KÁLMÁN
műőrási ékszerterelepen
Budapest, Erzsébet-körut 29. l. em.
Arjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.
lavításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítva.

BUTOR
DUS VÁLASZTÉKON A LEGBŐV
SZERÜBŐTŐL A LEGHOMÁBBA
ÉS LEGZÁRÓSEBBI KIVITELŰG
RENDKIVÜLI OLCSÓN
KAPHATÓ
EHÉNTREU TESTVÉREK NÉL
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCZA 17. (ANDRÁSSY-KÖRUT)
HATÁS ARJEGYZÉK INGYEN. TELEFON 62-27

RÓZSATEJ
kifőntő teint-ápolószer 2 K
balzsamozappan hozzá—,60
OSAN kifőntő fog-ápoló
szájviz 1 K 76 fill.
Fogpor —,88 K.
TANNINGENE
legjobb hajfestőszer 5 kor.
ANTON J. CZERNY, WIEN, XVIII., Carl Ludwigstr. 6. 1., Wallhöfchgaz.
Reklám: színgyzenekara, parfümeriákban stb.

BUDA KIRÁLY KESERŰ VIZ
ELSŐRANGÚ HÁSHAJTÓ!
KAPHATÓ MINDEN ÉSZTERKERESKEDÉSBN

MARGIT GYÓGY FORRÁS
(Margittelep) Szegregmege.)
a gyomor, belek, húgyhólyag, s különösen a légzőszervek burutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések eseteforog fenn
Megrendelhelet: Édeskuty L. nő Budapeston és a forrás kezelőségénél Munkács.

Ezüst. Bachruch A. cs. és kir. adv. és kamarai ékszerész ezüsttárgyára.
IV. ker., Királyi Pál-utca 13 szám.
1906. évi december 1-én, gyári épületében a kicsinyben való árusítás számára is pazar helyiséget nyitott. (Dejázat földszint.)
E főváros helyiségben mindennemű ezüsttárgy (asztaltálas, tálak, fényűzési cikkek, evőeszköz stb.) vásárlhat. Rendkívül gazdaság választék a legfinomabb kivitelben, szabott gyári áron, melyek minden tárgyon láthatóan jól vannak tártatva.

Michelstädter Utóda
Oskó Géza
BUDAPEST,
IV., Váci-utca 3. sz.
Cipő-
különlegességei,
Aszabottáraka talpba vésva.

Egyenruhák
és egyenruházati cikkek.
Polgári ruhák elegáns és jutányos kivitelben
BLUM SANDOR
perzsa császári, szerb királyi és orosz császári nagy hercegi udvari szállítónál,
Budapest, IV., Váci-utca 15. szám.

Elsőrendű uri-szabó üzlet
Kizárólag mérték szerint
Oszli zakó díltönny Raglán v. téli-kabát 40 és 50 kor-ért
Dus választék bel- és külföldi szövetekben.
Kl kőszpennzel fedt ruha-szükségletét a mi elsőrangú kiviteletünké, felet az árnak megtakaríthatja.
Mechlovits és Fái
törv. bej. uri szabók,
Budapest,
V., Váci-körut 76.

Osztrák-magyar bank.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR BANK

közgyűlésének XXX. rendes évi ülése

1908. évi február havában fog megtartatni.

A szavazatra jogosított részvényesek*, kik ezen közgyűlésnek tagjaiként megjelenni kívánnak, fölhívattak, hogy legkésőbb szombat, 1907. évi november 30-ig az Osztrák-magyar banknak húsz, saját nevükre szóló s 1907. évi július valamely fiókintézetnél letegyék vagy leköttesék.

Azok a részvényesek, kiknek részvényei a banknál e czéltől már előbb letétbe helyezettek, ezáltal, külön bejelentés nélkül, a közgyűlés tagjaivá lettek.

Az ülésnek napirendje, helye és órája a közgyűlés tagjaival, a Budapesten és Bécsben megjelenő hivatalos lapokban közzéteendő külön hirdetésny után kellő időben fog közölni.

Bécs, 1907. évi október 24-én.

OSZTRÁK-MAGYAR BANK.

Biliński

kormányzó,

Schoeller

igazgató,

Franger

vezér-titkár.

*) Az Osztrák-magyar bank alapszabályai 14-dik cikkének 1-ső bekezdése: Az Osztrák-magyar bank közgyűléseiben csak osztrák és magyar állami alattvalók vehetnek részt.

Az alapszabályok 15-dik cikke: A közgyűlésből ki van zárva:

a) a ki polgári jogai teljes élvezetében nincs, különösen az is, a kinek vagyona felett a csődeljárás megindított, ennek bevezetéséig;

b) a ki lenyitó írtól folytán polgári, politikai, vagy bűncselekményi jogában korlátozva van — ezen korlátozás tartama alatt.

Az alapszabályok 18-dik cikke: A közgyűlés minden tagja csak személyesen jelenhet meg és magát meghatalmazott által nem képviseltetheti és a tanácskozási nyokban és határozathozatalnál, habár többféle minőségben venne is részt a tárgyalásokban, csak egy szavazattal bír.

Az alapszabályok 19-dik cikke: Ha a részvény jogi személyre, nőre, vagy több résztvevőre szólnak, annak van joga a közgyűlésen megjelenni és a szavazati jogot gyakorolni, aki a részvény tulajdonosától, feltéve, hogy ezek vagy osztrák vagy magyar alattvalók, felhatalmazást mutat fel. A meghatalmazottnak azonban a részvényirtás kivételével egyéb személyes tulajdonságaitól fogva (14. és 15. cikk) köpöseknek kell lenniük arra, hogy a közgyűlésben részt vehessenek.

(Utányomás nem díjazatik.)

Régi

BUTOR-SZALON

Budapest, Ferenciek-ter
3. lételek. Vétel és eladás polgári, urasági rendezések, keleti szőnyegek, csillárok, tükörök és fényképek. 30% megtakarítás. Telefon 82-13. 26926

Bőrszékpar

Bőrszékpar és bőrfaragás

KENDI ANTAL

Budapest, IV., Károly-utca 2

az evangélikus iskolaépületben. Nagy raktár valódi bőrszékek és karosszékekben, jóval olcsóbb árban, mint eddig.

Használt szék átalakítása bőrszékekre olcsó árakban. Legelőbb bőrszék és állványok.

Eredeti Meldinger
kályhák és
Caloriferek

cseszeppel való burkolásra v. befalazásra

Telefon 10-12

kályhagyára
Andrássy-ut 41.

Észlelő részok minden nagyságban.

Eisler és Vértés, Budapest

NAGY Butor-kiállítás.

Több 100 szoba butor a leggyönyörűbből a legfinomabb minőségig a legkiválóbb asztalos és kárpitos mesterektől jótállás mellett elkészítve, megtekintésre a n. é. közönség rendelkezésére áll.

Hogy jó magyar munkásainkat állandóan foglalkoztassuk, az árakat a legvégsőig leszállítottuk, és dus raktárainkban egyszerű polgári, jobb közepesfajú és a legfinomabb igényű vevő is fedezhet szükségletét.

VARGA MIHALY és TARSAI Magyar butoripar társaság
Budapest, Koronaherczog-u. 2. l. em. (Kigyó-ter sarok.)
A legújabb butoriparmunkát több mint 500 képpel kívánatunk 40 filler felkötésével kértentve köldök.

Dr. FÜREDI

v. kórházi főorvos, katona-, megyei és kor. pénztári főorvos, a medjárdi-rend lovagja stb.

Titkos betegségek

minden neme, impotencia, nemi és női bajok, legképzettebb specialista, rendel: 9-től 4-ig és este 7-től 8-ig.

BUDAPEST, Kerepesi-ut 60. sz.

Vegy- és górcsói vizsgálat mellett, levél után is biztos gyógyszer. Mérsékelt díj.

MEGCSALT ASSZONYOK.

— REGÉNY. —

Írta: E. GABORIAU.

HARMADIK FEJEZET.

A corbüenti vizsgálóbíró: Antonius Domigi a bírói kar egyik kiváló disze volt.

Hivatása magas és komoly fontosságától áthatva, legnagyobb lelkiismeretességgel szentelte magát feladatának; az igazság volt előtte a legszentebb és annak kiderítését legnagyobb kötelességének ismerte.

Attól a pillanattól kezdve, hogy egy vizsgálótnak adta magát, mindaddig, míg azt ki nem derítette, nem pihent percnyire sem.

Az orvos, ki vele jött, a vidéken nagyon ismeretes volt; Gendrov doktor eredeti ember volt, azaz a gorombaságig szabadszájú és szókimondó, de mindannak dacára közkedveltségnek örvendett, mert ügyessége rendkívüli volt, a jelleme pedig kifogástalan.

Csak egy szenvedélye volt és ez a vegyész; ennek szentelte minden szabad pillanatát, ami kiterjedt praxisa után visszamaradt és laboratóriumában néha reggelig is eldolgzott.

A négy ur a földszinten levő szalonba ment, a polgármester pedig előadta a történeteket; leírta pontosan, hajszálynira a tett színhelyét, megemlítette, hogy a két Bestaud mindjárt felkeltette a gyanúját, azután előadta, hogy szinte rájuk van bizonyítva a bűn s ezért kényszerítve érezte magát, őket letartóztatni.

És éppen most adtam utasítást, hogy a gróf holtteste után a legszorgosabban kutassanak; fejezte be a jelentést. Őt csendőr és a cselédség átkutatja a parkot és ha eredménytelen lenne,

akkor a halásznak ki van adva az utasítás, hogy a folyamban keressenek tovább.

— Helyes nyomot talált a polgármester ur — mondá a vizsgálóbíró. Én is azt hiszem, hogy a bűnösök nyomában leszünk nemsokára; a két halász és a kertész alighanem közel állnak a dologhoz.

— Csakhogy az utóbbi, ha bűnös, nem lesz olyan ostoba, hogy visszatérjen! — vélte a békebíró.

— Nem kell aggódni, meg fogjuk találni. Már sürgönyöztem Párisba egy detektívért; legközelebb idő alatt itt kell lennie!

— Óhajtja talán addig megnézni a büntett helyét? — kérdezte a polgármester.

— Nem! — válaszolt a vizsgálóbíró — amíg a detektív nem érkezik meg, nincs semmi értelme, de a gróf és és a grófné felől egynéhány felvilágosítást szívesen vennék!

— Oh, akkor szívesen rendelkezésére állok — mondá élénken a polgármester — azt hiszem, senki nem tudna a grófi pár felől bővebb felvilágosítással szolgálni nálamnál, mert voltam olyan szerencsés legbensőbb barátai közé számíthatni magam. Nagyon jól ismertem őket és milyen kedves, szeretetreméltó, kiváló emberek voltak . . .!

Erre a visszaemlékezésre könyek szöttek Courtois ur szemébe.

— A gróf — kezdte aztán rövid szünet után — szép, szellemes ember volt; körülbelül harmincznégy éves. Ámbár néha buskomor volt és ilyenkor kerülte a társaságot, mégis legtöbbször kedves és előkelő volt és az egész községben mindenki nagyra becsülte.

— És a grófné? — kérdezte a vizsgálóbíró.

— Oh, a grófné valóságos angyal volt! hiszen láthatta holttestét bíró ur, de nem is sejteti, milyen szép volt!

— Gazdagok voltak Tremorelck?

— Körülbelül százezer frank évi járadékuk

volt együttesen, sőt biztosan merem állítani, hogy több volt, mert a gróf, aki nem értett a gazdasághoz, eladott földeket és járadékpapírokat vásárolt rajta!

— Már régen egybekeltek?

— Ezt egészen pontosan megmondhatom önnek, bíró ur, mert én adtam őket össze tavaly szeptemberben, éppen egy évvel a szegény San, cresy után — tehát hat hónapja, hogy házassok!

A vizsgálóbíró, aki a polgármester által diktált adatokat a jegyzőkönyvébe írta, csodálkozva felpillantott.

— Ki az a Sancresy, akiről beszél?

Plantat ur, aki kissé oldalát ült és látszólag nem is ügyelt a polgármester beszédjére, gyorsan felkelt, odalépett a vizsgálóbíró mellé és így szólt:

A grófnő első férje volt. Courtois barátom elfelejtette megemlíteni, hogy a grófné kétszer volt férfinél.

— Azt hiszem, ez nincs összefüggésben a mostani ügyvel! — válaszolta a polgármester sértődött hangon.

— Bocsánat — mondá a vizsgálóbíró — de néha a látszólag igénytelen dolog, mely összefüggésben sincs az ügyvel, nagyfontosságú lehet később.

— Hm, igénytelen! — mondá Plantat ur gyorsan és olyan sokatmondó arcot öltött, hogy a vizsgálóbírónak feltűnt. Odafordult tehát hozzá:

— Talán nem osztózik a polgármester véleményében a grófi párt illetőleg?

— Nekem egyáltalán nincs véleményem — mondá Plantat ur vállát vonogatva — nem érintkezem senkivel és nem törődöm idegen emberek ügyeivel; de én azt hiszem, hogy Courtois ur nem beszélt el teljesen a történeteket!

(Folyt. köv.)

Kossuth sirja.

Eről a fényes szent helyről, a magyar nemzet szent sirjáról, festett ihletett ecsettel képet Kovásznai Kováts István festőművész. A kép méltó arra, hogy bármely hazafi vagy konleány szobája falát díszítse, mert míg egyrészt hű ábrázolása a Kossuth-mauzóleumnak, Strobl Alajos szobrász és Gerster Kálmán építész nagy alkotásának, addig másrészt nagyszabású költői kompozitio, mely Kossuth sirjának keretétül a magyar történelem legnagyobb mozzanatait használja föl, hogy Kossuth világtörténelmi alakját méltóan ünneplhesse.

Dr. Kaoziány Géza.

A Szent-sir képét szerezzé meg mindenki és ékesítse fel vele szobája falát, hogy oltárként ott legyen az ő emléke minden magyar házban, hova imádkozni járunk a szenvedés óráiban, megerősödni hitünkben a küzdelem napjain.

Ő ott lakik mindnyájunk szívében, a Szent-sir képe legyen az oltárkép minden hazafinak házi templomában.

Lengyel Zoltán.

Ezen színes aquarell-képet 85×100 cm. nagyságban magam adom ki.

- Megrendelhető 7 koronáért. -

A szétküldés utánvét mellett történik.

Kovács István

festőművész

Budapest, VIII., József-körut 26.

OSZTÁLYSORSJÁTÉK

HUZÁSA

NOVEMBER-

HÓ

21-23-án

HECHT BANKHÁZ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

FERENCZIEK-TEREĞ

BUDAPEST

SZERENCSE-SORSJEGYEINKBŐL
KÉRJEN SZÁMVÁLASZTÉKOT.

Vadász-fegyverek

amerikai, lüttichi, suhli, weiperti gyártmányok.

Seretes, golyós, egy-, két-, háromesővív fegyverek.

Revolverek. Flóbertek.

Elsőrangú gyártmányok. Dís választék.

Anfrecht és Goldschmied

fegyverosztály

VII., Rákóczi-út 26. sz.

Képes fegyverárjegyzék ingyen és bérmentve.

Havi részletfizetésre.

Havi részletfizetésre.

KÜLÖNFÉLÉK.

Őszi éjszaka.

Hol járok vajjon? Mély tengerfenéken?
Mi vesz körül? Nem zöldes fényű hab?
Mi rezdül fönn végtelen messzeségben,
Mint uszó fátyolrongy? Talán a nap?

Falon, tetőn átszivároga lágyan
Árnyék talán e sápadt, tompa fény?
És kóborolva cél nélkül, hazátlan,
Éjféli vándorszellem lettem én?

Mert most alakját meg nem tartja semmi,
Az őszi éjben kár valót keresni.

Eloszlik minden, terjengőn lebeg.
Ilyenkor járnak a kísértetek!

S mi egykor izzó tűz hazája volt,
Leszűrt, bús fénynyel úszik fönn a hold.

Emléke minden régi büszke lángnak,
Amik szívünkbe olykor visszazállnak.

Pásztor Árpád.

(Híres dohányosok.) Vilmos császár nagy cigarettás, de szereti az Import nevű havanna-szivart is. A császár-cigarettá tizenöt centiméter hosszú, a fele azonban szópóka.

VII. Edvárd is lelkes híve a füstölésnek. A számára gyártott havanna-szivart azonban jóval nagyobb és erősebb, mint az, amelyet Vilmos császár szí. Az uralkodás gondjainak az elintézése, vagy ebéd után rögtön szivarra gyújt a király s csak akkor nem füstöl, ha hölgy is van a társaságban. A reggeli után nincs nagyobb élvezete, mintha a parkban sétálva, szivarozhatik. Egy ilyen sétájakor észrevette, hogy két kertészlegény hirtelen abbahagyja a dolgát s valami kis csekélységen hajba kapnak. Egy ideig érdeklődéssel nézte a küzdelmet, anélkül, hogy tudta volna, mi a czivódás oka. Végre is közelebb lépett, megkérdezte az egyiket. „Felséges uram, én láttam meg azt a szivarvéget, amelyet felséged elhajított és a társam mégis el akarja venni tőlem.” A király

mosolyogva távozott, de csakhamar visszatért két ládika szivarral, amelyet a kertészlegényeknek ajánldékozott.

A mi királyunk régente a legerősebb virzsinia-szivart szívta. Az orvosa azonban eltiltotta ettől, mert megesezt, hogy a király az egyik, még élő virzsiniaról gyújtott a másikra, ami azután idegessé tette. Azóta ő felsége egy könnyű szivart szí s helyi-lyel-közzel cigarettát is.

A szultán számára külön dohányt termesztettek. Földi halandónak alig van rajta kívül benne része, mondják, hogy az illata pompás. A szultán nem pipázik és a nargilének is csak nagyon ritkán hódol.

A híres írók, költők jóformán mind nagy dohányosok voltak. L e n a u, amikor sokat dolgozott, egy nap alatt huszonöt-harmincz szivart is elszítt. Nietzsche, a híres bölcsész, csak amíg evett, vette ki a szivart szájából. Tennyson-nek, a neves angol költőnek dohányos szenvedelmét semmi sem bizonyítja jobban, mint ez a kis adoma:

A költő hosszab ideig tartó olaszországi utjáról tért vissza s egyik barátja megkérdezte:

— Hogy érezte magát Olaszországban?

— Nem jól.

— Ugyan? Hiszen nap-nap után időzhetett azokban a muzeumokban, amelyekben a világ remekei vannak?

— Épp ezért. A muzeumokban ugyanis nem szabad szivarozni.

Rudyard Kipling, angol regényíró csak akkor nyul tolhoz, ha egy pipa dohányt már elszívott. A másik pipa dohánynyál, mint ő mondja, támad benne a gondolat, az eszme és az ihlet.

(Kék rózsza.) Érdekes növénykülönlegesség került Amerikából Angliába. Egy kék rózsza ez, formában és színben egyként tökéletes, amelyet éveken át folytatott kísérletezés után sikerült végre előállítania egy amerikai kertésznek. A kék rózsát a londoni botanikus kertben helyezték el.

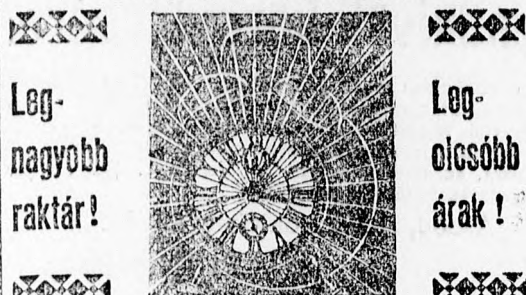
(Amerikai babonák.) Az amerikai nő feltétlenül hisz a nyul „ballábának” babonás hatásában. De ennek a nyul ballábának ugyancsak sok feltétellel kell bírnia. Csak az olyan balláb-talizmánnak van hatása, amely egy templom udvarában lakozó nyultól származik és vöröses hajú néger fogta, holdtöltekor. De ha a néger arcának csak egy szeplő is van, akkor már vége a hatásnak. Ha a nyuláb mind e követelményeknek megfelel, akkor e lábat körmével fölfelé csak addig kell szorongatni, míg az meleg lesz — és amire

gondolt az amerikai hölgy, az beteljesül. — Ha a háziaszony rántottát készít és záptojásra akad, három napon belül összevész a cselédjével. A hetedik tojás feltörésénél valamire gondolnia kell, s akkor az teljesül, ha ellenben a hetedik záptojás, a férfi uram három napon belül ki fog rugni a hámból. — Ha vöröses hajú nő topan véletlenül a házba, a cseléd két nap múlva felmond. Ha jókedvű vendég van hétfőn a háznál, az egész hét szerencsés lesz. Ha a szobalány is részese akar lenni a szerencsének, akkor harminczháromszor körül kell járnia a vendég székét. — Ha a szobalány a vasalót leejti, a család valamelyik tagját szerencsétlenség éri. — Nagy szerepe van a babonában a tükröknek. Ha a tükröt a háziaszony törli el: össze fog veszni az urával; ha egy fiatal özvegy törli el, az addig nem megy újra férjhez, amíg egy júniusi szél az izzó-porrá tört tükröt egészen el nem fújja. — Ha a háziasasszony reggel a czirokseprűt a küszöbön megfordítva találja, egy évig nem megy férjhez. — Hajtűt találni nagy szerencse. Husvét hétfőjén talált hajtű kétszeres szerencse. — A 13-as szám nagyon szerencsétlen és különösen fél az amerikai nő a páratlan hónap tizenharmadik napjától. De az ember elejét veheti minden bajnak, ha mielőtt a szobát odahagyja, egyszer megfordul és azt mondja: „criss-cross”. Ha 13-án a nő apáczával találkozik, szerencsétlenség éri; ha azonban sikerül a nőnek a másik oldalra jutnia, mielőtt az apáczá elérí az ő helyét nem lesz baj. Segíthet magán a nő úgy is, hogy megérinti az apáczá olvasóját. — Ha reggel takarítás közben gombostű fekszik a földön, hegyével a nő felé, az szerencse, csak a tűt hamar fel kell venni és eltenni.

(Kincs — pillangóknak.) Amerikában nem régen meghalt egy Strecker nevű természetvizsgáló ki 250.000 pillangóból álló gyűjteményt hagyott hátra melyben az összes fajta képviselve vannak. A gyűjtemény, melyet az elhunyt végrendeletileg a new-yorki természettudományi múzeumnak hagyott, több mint egy millió dollárt megér. A gyűjtemény legbecesebb darabja egy pillangó, melyet egymagában 40.000 koronára becsülnék. Dr. Strecker ugyanis hogy ezt a ritka példányt megszerezze, külön expedíciót szervezett Sierre Leonába, mely két évig a legnagyobb nehézségekkel küzdött, míg végre keresett pillangót, melynek párja semmiéle más gyűjteményben nincs, megtalálta.

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs!

Ne küldjék pénzünket külföldre.
Kockázat kizárva. — Nem tetsző árut kicserélek
vagy a pénzt adom vissza. — Csak általam szabá-
lyozott, kipróbált órákat szállítok.

Leg-
nagyobb
raktár!

Leg-
olcsóbb
árak!

- «Kortés» ébresztő óra külön szerkezettel, 1 haranggal ..... K 8.-
- Dupla csengős ..... » 4.-
- Éjjel világító számlappal, 1 haranggal ..... » 4.-
- Vasutas ébresztő, legjobb minőségben ..... » 5.-
- Toronyharang ébresztő óra, kellemes csengésű fall óra ..... » 7.-

.. Osztrák vagy cseh áru 1 koronával olcsóbb. ..
Megrendelés legelőször postautalványon eszközölni.
Ei ezen lapra hivatkozok, megkapja 3000 ábrája ár-
jegyzékemet ingyen és bérmentve.

SCHÖNWALD IMRE
órásmester és ékszergyáros
PÉCS.

Most jelent meg!

- ▼ A tékozló fiu. Irta: Hall Gaine. ▼
- ▼ Regény három kötetben. ▼
- ▼ Ár a kötetenként 1 kor. ▼

A tékozló fiu

egy csapásra pártatlanul népszerűvé tette szerzőjének nevét. Rövid idő alatt egész esomó kisdást ért, s színpadra is került. Ma alig van művelt nyelv, melyre le nem fordították volna. Több millió példányban terjedt el. A TÉKOZLÓ FIU gyönyörűen megírt története egy zseniális művészembernek, aki talentumánál fogva nagy dolgokra van hivatva, de gyönge jelleme már-már a züllés érvényébe kergeti. Milliója a vadregényes Island azután London és Monte Carlo. E három helyen felváltva játszódik története, amely amellett, hogy szórakoztat, hogy poétikus részleteivel lelki képzeletünket, egyszersmind nemesíti s mélyebb hatású. A TÉKOZLÓ FIU az Egyetemes Regénytár XXIV. évfolyamának első három köteté. A 4-5. kötet Mikszáth Kálmán Almanachja az 1908. évről lesz. — 8 korona előzetes beküldése esetén bérmentve küldi meg kiadóhivatásunk. A TÉKOZLÓ FIU három kötetét. o o o

Minden könyvkereskedésben kapható.
SINGER és WOLFNER
könyvkereskedése
Budapest, VI. ker. „Andrássy-ut 10. sz.

GUMMI!

Valódi francia és amerikai óvó különlegességek eredeti esomagolásban.

Orvosilag ajánlva! Feltétlen bírtok GUMMI és balhólyag. Árak: tucatanként k. 2, 4, 8, 10, 12, 14. Női óvszer, Pessarium, celoszivam. Monsinga tonár szerint, k. 8-5.

Ujj Antó vaginal spray! a legbiztosabb s legényelmesebb női különlegesség. Ár k. 12. Irrigátor, sebfeccskendő, bidek stb. gyári árak mellett.

Kérje ingyen és bérmentve legújabb árjegyzékemet, zárt borítékban titoktartás mellett.

KELETI J. orvos-sebészeti mű- és kőszeg-tyár,
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 19.
(A magy. kir. 16posta mellett.) Alapítva 1870.

Rendkívül érdekesítő ujdonság!

X. PIUS PÁPA

ÉLETÉNEK ÉS URALKODÁSÁNAK TÖR-
TÉNETE NAPJAINKIG.

IRTÁK: —
Dr. GZAICH A. GILBERT Fényes kiállítású
és FRATER ALADÁR. díszmű 44 mű-
lappal a szövegben

ÁRA DÍSZES, SZÉP KÖTÉS. **12**
KOR.

Megrendelhető a kiadó ATHENAEUM Irodalmi és nyomdai részvénytársulatnál Budapest, VII., Rákóczi-út 54. és minden könyvkereskedésben.

INGYEN

díszesen és bérmentve küldjük rend-
kívül érdekes tartalma ábrákkal és
használati utasítással ellátott árjegy-
zékünket.

GUMMI HALHÓLYAG 2, 4, 6, 8, 10, 12 K tucatja
PESAR, OCLUS, NŐI ÓVSZER 3—5 kor.
teljesen megbízható valódi angol és francia gyártmányok.

„NAKIRA“ törv. védett törülköző különlegesség,
valódi indiai paragummból fel-
tétlen megbízható, tucatja. — 12 K

MINTAGYŰJTEMÉNY 12 darab legismertebb
ővszerből — 4 korona.

UTERUS-SPRAY eredeti törv. védett
női különlegesség — 14 korona.

Universalis-sérvkötők
pártatlanok, kis gummi nyomolappal, a legnagyobb sérv is el-
zárható. Egyoldalt 5—12, kétoldalt 10—24 korona.

Műlábak, műkezek, egyenesstartók ferdénmüt-
teknek, támgépek, stb. stb.
Haskötők, gummihariganyák stb. Irrigá-
torok, betegápolási cikkek kaphatók.

Magyar Orvosi Műszertár * Budapest
VII., Rákóczi-ut 52.
— Pontos címre és a veres keresztre ügyeljünk. —

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy Fiume állomásun-
kon beállott rendkívüli forgalmi viszonyok foly-
tán kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak
folyó évi október hó 25-én 90416. szám alatt
kelt engedélyével a vasuti üzletszabályzat 63. §.
(3) 2. valamint a vasuti áru fuvarozásra vonatkozó
nemzetközi egyezmény 14-ik cikkéhez tartozó
végrehajtási határozmányok 6. §. (3) 2. pontja
alapján az érvényben levő üzletszabályzatszerű
szállítási- és póthatáridőkön kívül a bel- és a
nemzetközi forgalomban f. évi október hó
20-tól kezdve Fiuméba úgy helyi mint átme-
neti rendeltetéssel megérkező teherárak után
(élő és romlandó kivételével), még további
5 napi időleges szállítási póthatáridő
fog felszámíthatni.

Ez a póthatáridő visszavonásig érvényes.
Budapest, 1907. évi október hóban.
Az igazgatóság.

Titkos betegségek

szakorvosa
Dr. Kajdaesy József
v. cs. és k. ezredorvos és v. kórházi főorvos.
Rendel d. e. 9-4-ig, este 7-8-ig.
Lakik: október 23-tól
Budapest, VIII., József-körut 2.
Levél útján is biztos gyógyseiker.

A drágaság.

Drága a tej, a szén,
Drága a jó lakás;
És drága ráadásul
Drága minden más.

Drága a muzsikaszó
Drága a szerelem;
A mit vélünk művelnek
Bizony istentelen.

Drága a bábaasszony,
Drága az Entrepris;
És sajna drágán sincsen
Szövetkezeti piz,

Drágább lett Pesten minden,
Az ember tul nem éri ...
Szerencse, hogy még Kecskeméi
Fehér kereszt sóborszeszét
A régi áron méri ...

Az Alföldi fehérkeresztes

sóborszesz egyedüli gyártója az

== Első ==

Alföldi Cognacgyár

részvénytársaság
és szeszfinomítógyár
Kecskeméten.

0 es. és. kir. fenségo József főherczog
kamarai szállítója.

Rendelhető postán utánvéttel vagy a pénz elő-
zetes beküldése után.

Oriási próbaüveg

40 fillér.

Mindenütt kapható.

HÁZASULANDÓK FIGYELMÉBE!

JEGYGYÜRÜK, HÁZAJÁNDÉK-TÁRGYAK

A LEGELŐNYÖSEBBEN POLGÁR KÁLMÁN ÉKSZERÉSZ-ÉS MŰRÉS

üzletében szerezhetők be.

BUDAPEST, Erzsébet-körút 29.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOLT FORDÍTOK.
ÁRJEGYZÉS 2000 RAJZTAL NGYEN-ÉRTÉKŰ.

Gőzekéket

a legkülönfélébb szerkezetekben, kisebb és nagyobb gazdaságok, szövetkezetek és bérszántási vállalkozók részére, a legjobb kivitelben és kedvező fizetési feltételek mellett szállítanak

John Fowler & Co.,
Budapest—Kelenföld.

Szabadalom-értékesítés.
Vial Emile mérnök Bruzellesben a 31901 számú és „Eljárás és berendezés viz tisztítására”

című magyar szabadalom tulajdonosa magyar szabadalmának gyakorlatbavétele czéljából, magyar gyárosokkal összeköttetést keres. A szabadalom tulajdonosa hajlandó szabadalmat esetleg el is adni, gyártási engedélyeket adni, vagy más a szabadalom kivételére vonatkozó megfelelő javaslatokat elfogadni. Bővebb felvilágosítással szolgál a Szabadalmakat Értékesítő Vállalat Pásztor czég Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. sz.

Pénzszekrények

egy daraból álló köpenynyel legelőnyösebben beszereshetők.

BECHER ÉS HILDESHEIM
czég pénzszekrénygyártóinak és tiszteletbeli üzeteinek magyarországi vezérképviseletének

NEY és EPSTEIN czégél, BUDAPEST, VI., Podmaniczky u. 4.

Képviselek minden városban keresetnek.
ÁRJEGYZÉK ÉS TERVEK DÍJMENTESEN.
Régi szerkezeteket cserélik át újakkal.

Hirdetések
felvétetnek a kiadóhivatalba.

Meghívó
az „ASZÓDI TAKARÉKPENZTÁR” f. évi november 10-én délután 2 és fél órákor saját helyiségében tartandó **rendkívüli közgyűlésére.**

Ezen közgyűlés a f. évi október hó 27-re kitűzött azonban határozatképtelenség folytán meg nem tartott rendkívüli közgyűlés helyett tartattik meg, s tekintve nélkül a megjelölt részvényesek és a letett részvények számára, az alapszabályok IV. fejezete 2. §-a alapján jogérvényes határozat hozatik.

Aszód, 1907. október 28-án.
Az igazgatóság.

- TÁRGY:**
1. A közgyűlési elnök és két jegyző-könyvhitelítő megválasztása.
  2. Az alapszabályok módosítása.

BIZTOS
gyógyulást keresőknek
kik bármily **nemi betegségben szenvednek**

mint hgycső és hólyagbajok, hgycsőszűkítések, vizeletű savak, éjjeli magömlések, sebek és bajtakoros bántalmak (syphi lis), az üfertiörés utóhajaként fellépő idegbajok, korai férfi erő elgyengülés, bármily bőrkülfések stb. nőknél fehérfofolyás méh bajok, alapos, gyors és gyökéres gyógyítására szigorúan tudományos és lelkiismeretes gyógymóddal fogva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal
v. cz. és kir. orvosty 16orvos országos bíró és a legújabb 22 éve fennálló rendelt intézetét

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 24. sz.
Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült hgycső és hólyag bajok vizsgálatá villamos hgycsőtükrök segítségével. Vidékiek levelekre kímelt 5 válassz és szakaszi láncolat nyemek, gyógyszerrel gondoskodva lesz. Titoktartás biztosítva.
Nőknek külön váróterem.

Hol keressük a LEGJOBB POWDERT?
Kérjünk MÖLLER J. L.-től

Blaha Serail Poudert

Blaha Serail Poudert (Blahe Serail) extra finomított legelőnyösebb arcziszoró. Valószínűleg az egész világban a legelőnyösebb arcziszoró, mint azelőtt, tekintettel arra, hogy a vízszórás és tökéletesen ártalmatlan találtatott. Bőlt piperecsirkéi céltűzőbeletlen, az arczbőrre a legelőnyösebb hatású. Utakozó társaságok számára és szakszíri körökönél.

Egy doboz ára 60 krajczár. Nagyobb doboz ára 1 forint.

CREME POMPADUR

Országhoz tartozom folytan sikerült a világhírű és költője nélküls „Crene Pompadur” egész eredeti tisztaságban és erejében beszeáltatnom. És ezen szer, melyivel a hírnoves Pompadur asszony egész egy korág lemm tudta tartani az egészségét, anélkül, hogy az egészségének ártott volna. E különös szer jóval felülmúl minden eddigi ememő gyártmányt. „Crene Pompadur” este és reggel alkalmazatik, arcot és kezet bedörzsölve azian egy kisidő behinteni a „Poudert de Serail”-jal.

Egy tégely ára 1,60 frt. Egy tégely ára 1,60 frt.

MÜLLER J. L.
és. és kir. advari határozás és pipere-szappan gyárosnál.
Budapest, IV., Koronaheczeg-u. 2. Az országban mindenütt kapható.

NAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítatott 1847.

Brausweller János
Ca. és kir. kizárólagosan
Mag. chronometer- és műfőrá, feltalálója
a remontoir ingabőröknek stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

LESSZEBB... LEGJOBB... LEGOLCSÓB...
PAP, LAN, PAP, LAN, PAP, LAN

Összeszokható vaságy kivételű 8 matracal 10 ft.

Sodronyágybetelek méret szerint 3 frittól feljebb.

GIGNER JÁNOS
Ágyemű, róz- és vasbutor-gyáros arcznyes, függöny, pohárca, terítők stb. nagy választékban.

BUDAPEST, Erzsébet-körút 20.

Felkutatás: Rákóczi (Kerepesi) út 28. sz. Gyár: Kertész-utca 7. és 8.

Árjegyzéket bárkinél ingyen és bérmentve küldök.
Gyermekkoscsk nagy választékban. Még nem felöltő áru! Kisebédem vagy a púnt vizitandom.

darabja 1 frt
költségek 50 kr-tól feljebb

KISS SZERENCSEJE NAGY

HOGY HÍVJÁK?

Központ: IV. ker., KOSSUTH LAJOS-utca 13. szám.

A SOK NAGY NYEREMÉNY melyet t. vevőinknek az utolsó hetekben szerencsés bankházunk kifizetett, ismét tanuskodik arról, hogy mily előnyös, ha osztálysorsjegyeket KISS-nél vásárolunk, mert KISS szerencsésége NAGY!

A legközelebb kezdődő XXI. sorsjáték I. osztályához különös gonddal válogattuk össze az alábbi szerencsesorsjegyeket. Neve mellett mindenki megtalálja azt a sorsjegyet, melyet a sors neki szánt, hogy boldogságát megállapíthassa.

Rendelje meg a neve mellett álló sorsjegyet azonnal

Kiss Károly és Társa

bankházában, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13. és Önnek szerencsésége lesz, mert

KISS szerencsésége NAGY!

Table with 10 columns of names and numbers, listing lottery ticket numbers and winners.

A szives megrendeléseket postafordultával kérjük, hogy a kívánt számot időközben el ne adjuk!

Kiss Károly és Társa

Központ: Kossuth Lajos-utca 13. Fióküzletek: VII. ker., Erzsébet-körút 22. sz. V. ker., Váci-körút 5. szám.

A magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték főelárusító helye.

A XXI. sorsjáték első osztályának húzása máj

november 21 és 23-án lesz.

Fiók-üzlet:

Erzsébet-körút

22. szám.

Tessék kivágni és címünkre beküldeni.

MEGRENDELÉS

KISS KAROLY és TÁRSA BANKHAZA Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13.

Sziveskedjék nekem a XXI. sorsjáték I. osztályára a... sorsjegyet, hivatalos tervet és huzás után hivatalos nyeremenyjegyzéket küldeni.

A sorsjegy ára (mellékelve bélyegeken küldöm, (A meg nem egyidejűleg postautalványon küldöm (sziveskedjék átadni). K... f. (kérem utánvételezni).

Pontos cím: Név: Lakhely, utca, házzám: Utolsó posta. (megye)

Az I. osztályu sorsjegyek árai:

- Egy nyolczad K. 1.50
Egy negyed K. 3.-
Egy fél K. 6.-
Egy egész K. 12.-

Fiók-üzlet:

Váci-körút

5. szám.

E hirdetés rovatom minden szövegszerű beiktatása közönséges pénzt befizetésből 4 fillérral, kompakt hatékony szedve 6 fillérral fizetendő

KIS HIRDETESEK

E hirdetés rovatom minden szövegszerű beiktatása közönséges pénzt befizetésből 4 fillérral, kompakt hatékony szedve 6 fillérral fizetendő

Pénzszekrények

használtak és újak, rendkívül olcsó áron kaphatók a budapesti pénzszekrényraktárban, Budapest, V. Sálvánv-utca 6/C. 286

Intelligens

komoly, szimpatikus fiatal gyengédlelkű övezgy urinó vagyok, kinevezett nyugdíj igényvel, rendszeresített lakbérrel. Állásom megtartásával, hogy a szürke élet gondjain könnyítsek, örömmel elvállalnék valamely hozzám illő foglalkozást, gyermekek nevelését, avagy beteges urnó mellé, házvezetői állást, szépírást színes- vagy fehérhímzést. Aki nekem e téren szíves utbaigazítást ad és kedves lenne, ajánlatát N. N. jelige alatt Liliom-u. 54. III. em. 22. alá küldeni.

Parketagyár

Gyöngyösön ajánlja gyártmányait.

Gallérok, kézelők,

legszebben tisztítottak Hattenberger Béla gőzmosógárában Kassa. I.

Szobabeeresztés,

ablaktisztítás valamint egész lakástakarítást elvállalok Strasser, Erzsébet-körút 5. Telefon 79-22 5460

Rizike

salátagomba 5 kilós postahordó 6 koronáért. Veres-áfonya cukorba befőzve 5 kilós üvegkosár 6 koronáért. Melegly Aladár, Kassa.

Magánkutató iroda

Nákócei-ut 75. Kényes megbízásokat, megfigyeléseket, nyomozásokat elvállal úgy magán, mint családi ügyekben Kossa-Magyar Béla. Telefon 67-47. 26703

Zálogezédulákat,

brilliantokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszereket legmagasabb árban vesznek. Brillantokért többet fizetek, mint ujonnan kerültek. SCHILLER ISIDOR, Sip-utca 8. 26316

Jogi,

politikai szigorlatokra, alapes államvizsgákra (egy-egy tárgyból is) Kolozsvárra; Budapestre ugyszintén államszámvevőtanai állami vizsgára teljes sikerrel gyorsan, olcsón előkészít. Jogi szeminárium; Budapest, VI., Rózsa-utca 44. III. 8

Alkalmi vétel.

Butorok, visszamaradt szőnyegek, kényserítő körülmenyek miatt eladók: mahagóni hálószoba 180 frt., íróasztal könyvszekrényvel, olajfestmények 2 frt., nagy perzsaszőnyegek, lámpák, 3 águ villany 14 frt., Arverési butoreladás, Dob-utca és Holló-utca szal- tokpince. 26616

Ajtók ablakok,

VASREDŐNYÖK, VASRÁCSOK, kapuk használtak és újak olcsón kaphatók!

Lefkovits Jakabnál Bpest, V., Csáky-utca 26. Korall-utca sark. Lipót-körút közelében.

BUTOR

árverésről, finom és egyszerű butor, hálószobák és garson szobák Szalon bér-fotellek, gyönyörű tükör, diván, borszék, íróasztal, porzsaszőnyeg és egyes darabok; Páldes B. VII., Kertész-utca 43. Király-utca sarkokháza.

Vigyázzon,

ha meghült és vásároljon valódi Réthy-féle cukorkát 60 fillérrért. 25271 sz.

Eladás.

Több vívó eszköz, 2 fehér, 1 aranyozott keretű tükör 100/230 drbja 50 frt., 1 cserép kályha 15 frt., 1 Koburg szállítói czimer 160/90: 40 frt., 4 nagy Gobelin festmény és több kép igen jutányosan eladó, Megtekinthető VIII., Hunyadi-utca 27. Telefon 58-83.

Stenográfia

Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsíróiskolája a

"Stenográfia"

országos Gabelsberger magyar, német gyorsíró és gépiróiskola. — Kereskedelmi szaktan-tárgyak.

Váci-körút 33.

azelőtt Kazinczy-utca 8.

Saját gyártmányu vas-ésrézbutorok

Rézagy ... .. 45.— frt. Vaságy matraccsal 8 50 > Gyermekágy ... .. 11.50 > Sodronyágy-betét 3.50 > Vas- és rézbutorok gyárti árban.

WEISZ LIPÓT

Király-utca 99. szám. TELEFON 57-01.

Mérnöki műszerek

vesz, elad, cserél, lejtme- rök, Planiméter, Teleskop, Goerz-—Zeiss-—Iridásterb.

HATSCHEK EMIL

Andrássy-ut 13, Fiókja: Erzsébet-körút 38

Magán építő iparos

iskola előkészít építő, kő- műves és kőfaragó vizsgá- hoz biztos sikerrel. Szer- rény díjazás mellett elfogad tervek készítését, felülvizsgálatokat és sta- tiszikai számításokat. Vagi lözsei műépítés igazgató, Budapest, VII. ker., Baross- tér 17. 27225

!! Gyári árák !!

Kulcsár Sándor bronz áru és csillárgyár csil- lárok, légszesz-, ace- tylién és villamos vil- lágitásra. Budapest, VI., Dessewffy-utca 9-11. Telefon 25-44.

Veresáfonyabefőtt

BARTA-féle, 6 kilós postakosárúveg 6.— ko rena FELKA, KON- ZERVGYÁR Felka, Sze- pesm. 88972

Szepességi osemégék

BARTA-féle veresáfonya befőttet, málna-, sza- mócza-, csipkebogyót, gomba- és húsconsze- veket, páslétomokat ajánl a FELKAI KON- ZERVGYÁR Felka, Sze- pesmogyó. Kérjen ár- jegyzéket.

BUTOR

részletfizetésre vagy meghatározott időre- szobd áruk és legkedvezőbb fizé- tési feltételek mellett. Fővárosi igazgatósággal szolgál

Liszt István

Bpest, IV. Koronaherceg-u. 8 (Kigyó-tó sarkán) butorraktárban. Több mint 500 kappal ellátott árjegyzéket bárkinél 50 fillér ellen franko elküldjük

Pénzkölcsönt

3 1/2, 4 és 4 1/2% alapon (Hidbirtokra, jövedelmező, fővárosi, vidéki, városi és Budapest környékén levő bérházakra I., II., III., he- lyen, 6-70 évig törlesztbe- tő, Személyhitel gazdáknak tisztviselőknél gyorsan esz- közlőtelik.

HOFMANN JAKAB

bankbizomány iroda, Buda- pest, Teréz-körút 11a

BUTOROK

háló-, ebédlő-, szalobe- rendezések, továbbá ur- szoba, iroda berendezések roz- és mahagóni butorok, szőnyegek és függönyök valódi angol börgarnitúrák eladása és vétela.

Wechsler Károlyné

VII., Király-utca 23. szám I. emelet 263

Ki a YES-OUI-SI

angol és francia nyelvű lapot megrendeli, látva minden megértőtelős nélkül és ingyen

Építkezéseket!

Gyárak lakóházak terve- zését, felépítését, átalakítá- sát bárhol előnyösen el- vállalja, tehermentes tel- keket törlesztésre felépít. Építési tanácsokkal szolgál Dorsody építésiroda Bpest, Rákóczi-ut 71 783

Zálogezédulákat,

brilliantokat aranyat, ezüs- töt, gyöngyöket és ékszere- ket legmagasabb árban ve- sznek. Brillantokért többet fizetek, mint ujonnan kerül- tek. SINGER JAKAB éksze- kereskedő, Budapest, Ki- rály-utca 91. Izabella-u. sarkán.

Fenyőborevicska

(Ganiperus) BARTA-féle, 3 liter K 7.50, 4 liter K 9.— bormartivo. FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepesm. 26973

Polgári Iskolai

redőlyiskolai, gymnáziumi, kereskedelmi, egyéves ön- kéntességre képesítő vizs- gákra, valamint mindenféle javító és pótló vizsgákra legkedvezőbb idő alatt a leg- jobb sikerrel előkészít. "Tan- nár" Budapest, Thököly-ut 8. I. em. 3. ajtó. 26814

Modern urasági butorok

alkalmi vétel és eladása

háló-, ebédlő-, szalon-, uriszoba és irodai teljes berendezések. Dus raktár szőnyegek, függönyök, terít- tők, csillárok, vas- és réz- butorokban.

GROSZ SÁNDOR és társa

Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. azelőtt Gyár-utca. Telefon 14-09.

Fénykép-készülékek

objektívet vesz, elad, cserél hi- zese Appolo lemeznek egyedül- aláruadó helye.

HATSCHEK EMIL

Andrássy-ut 12, Bókja; Erzsébet-körút 88. Alapítástól 1877. Sokkal olcsóbb, mint részlet- fizetésre.

500 koronát

fizetnek annak, ki a Bar- illa fogvizének használatát mellett — üvege 76 fillér — valaha ismét fogfájást kap vagy szája büziije (franco küldéssel külön 95 fill.) Barilla-Winkler Ede Wien 19/1, Sommergasse 1, Főraktár Budapest, Török I. Király-u. 12., Andrássy-ut 29. sz. Dr. Egger Václav- körút 17. sz. — Kapható minden gyógyszerárban. Csakis Barilla fogvis- kérendő. Hamisítások be- jelentése jól jutalmaztatik. 377

OTT GYULA

Budapest, Eszék-tér. Saját készit- ményeink nagy és új raktára. Legújabb Kétféle KUTSCHERA féle

sirkó- lámpák,

továbbá kap- hatók sirpó- lyók és gyér- tyák, valamint mindenféle javítások pontosan és jutányosan eszközöltek.

Építkezéseket!

Gyárak lakóházak terve- zését, felépítését, átalakítá- sát bárhol előnyösen el- vállalja, tehermentes tel- keket törlesztésre felépít. Építési tanácsokkal szolgál Dorsody építésiroda Bpest, Rákóczi-ut 71 783

Zálogezédulákat,

brilliantokat aranyat, ezüs- töt, gyöngyöket és ékszere- ket legmagasabb árban ve- sznek. Brillantokért többet fizetek, mint ujonnan kerül- tek. SINGER JAKAB éksze- kereskedő, Budapest, Ki- rály-utca 91. Izabella-u. sarkán.

BUTOR

Alkalmi vételi Butorvásárlók figyel- mébe ajánlom legjobb minőségű butoraimat. Háló-, ebédlő- és uriszob- ák, valamint egyes butordarabok, oszáló- tas olcsón, minden el- fogadható áron kaphatók

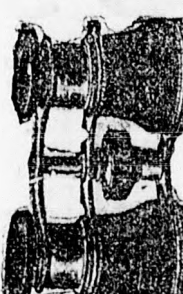
PECHNER N.

butor - nagykereskedő Király-u 28. az udvarban. TELEFON 38-71.

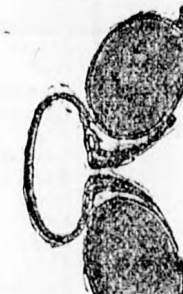
Rajzeszközök

Színházi és tábori látesővek.

Szemüvegek és orrosipitelők.

Hőmérők. Légsúlymérők. Műszerek

KLEIN DEZSŐ

látészerező, Kecskeméti u. 14. árjegyzék ingyen és bér- ten

Vadászfégyver

2 csövű, hibátlan, Lankas- ter 15 frt., finom Hammer- les és finom Drilling áron alul. Ugyszintén fényképező gépek és látészerezési cik- kek, valamint rajzeszközök, szemüvegek olcsó árban Radónál, Egyetem-tér 5. (szemben az egyetemmel.) Kívánatra visszaadom a pénzt.

Szalmát, szénát

veszek és eladok bár- mily mennyiségben

Schreier Béla

takarmány nagykereskedő BUDAPEST, Népszínház-utca 22.

Urasági butor

Eladok és veszek; mahag- onni hálószobákat, ebéd- löket, szalonokat, rézbu- torokat, zongorákat, perzsa és szmirna szőnyegeket, függönyöket, üveg- és bronzcsillárokat, petró- leum-lámpákat, bronzszob- rokat, olasz faragványokat, képeket, olajfestményeket, teljes lakberendezéseket, üzlet berendezéseket.

Nagy és Fia

Allandó nagy lakberendezési vállalkás!

IV., Semmelweis-(Ujvilág-) utca 21., kapubejárat. Az egész házban. Telefon 17-77.

Fióküzlet nincs en.

26618

Polgári árkai

Pontos kiszolgálás! Kifüő szabás!

Vidékre mintát küldök, nagyobb rendelésnél szom- mályosan elmegek.

Zeliszka János

angol ur- szabóterme- BUDAPEST, Andrássy-ut 53. I. em.

Allandó választék a leg- dívatosabb angol és bel- — földi szövetekből. —

Urasági butorokat,

szőnyegeket, osillárokat és legteljesebb berendezé- seket (gyárakat és üzle- cket is) veszek és eladok.

Nagy Zsigmond

VI., Lázár-utca 3 (a Váci-körút mellett).

Gyönyörű választék a leg- finomabb modern és stilszerű matt és fényezett mahagóni pliszander vagy másfajta háló, ebédlő, ur- szoba és szalonbutorokban. Rézhálószobák, börgarnitú- rák és kárpitoslélekbent Perzsa, szmyrna és más sző- nyegekben és függönyökben, modern bronzcsillárokból gáz, villamos stb.-hez.